

SVOBODA IN DELO

Že večkrat smo se v tem času ustavljali ob vprašanih svobode in dela. 25. april, dan osvoboditve, in 1. maj, praznik dela, sta nedvomno dva pomembna simbolična praznika našega časa. Sprvim se vsako leto spominjamo na osvoboditev izpod nacifašizma, leta 1945, drugi pa nam kaže na pomen dela za sodobnega človeka. Naj se zato tudi mi danes na kratko zaustavimo ob obeh praznikih in njih vlogi. Oba sta namreč življenjskega pomena tudi za naš čas.

Svobode bi napil se kot medicine - tako je nekoč zapel mladi pesnik France Balantič, ki je sam trdo okusil nesvobodo in je v tem smislu tudi zanj v ognjenih zubljih žrtvoval svoje mlado življenje. Še prej je okusil vso grenkobo italijanskega taborišča v Gonarsu, potem pa svojo eksistenco tragično zaključil v komunističnem napadu. Vrednote, kot so svoboda, demokracija in podobne, so že vedno v človeku vzbujale neko strahospoštovanje, saj je zanj človeštvo stoletja in stoletja tako ali drugače darovalo življenja na žrtvenik svobode. Slovenski narod ni bil tu nikoli izvzet. Naši daljni in bližnji predniki so padli za ideale svobode vsaj zadnjih nekaj stoletij, od kmečkih uporov oz. puntov do modernih bojev v odporu proti tujim ideologijam in okupatorjem.

In prav tega se v Italiji spominjamo, tudi in še posebej Slovenci, 25. aprila, ko slavimo dokončno zmago nad fašizmom in s tem tudi ponovno vstajenje naše slovenske narodne skupnosti, ki je v dobi fašistične strahovlade plačala tako visok krvni davek.

Danes se v vsakdanjem življenju stalno soočamo s socialnimi problemi našega časa. Na vse to nas še zlasti spominja praznik 1. maja, praznik dela, ki je danes postal simbol dela vseh ljudi, ki se iz dneva v dan trudijo za svoj vsakdanji kruh. Praznik, ki so si ga marsikdaj in preveč prilaščali levičarji, zlasti v dobi realnega socializma. Sama katoliška Cerkev pa je že pod papežem Pijem XII. proglasila ta dan za praznik sv. Jožefa delavca in s tem dala temu neko novo, globljo duhovno vsebino. Že papež Leon XIII. je ob koncu 19. stoletja v svoji zgodovinski encikliki *Rerum Novarum* predstavil glavne smernice moderne krščanske socialne nauke in s tem odzvel Marxovemu nauku monopol nad delavskim razredom in njegovimi problemi. Tudi na Slovenskem, v takratni habsburški monarhiji so prav na podlagi tega pomembnega dokumenta nastale nove pobude in novi načrti za družbeno preobnovo. Zlasti vloga dr. J.E. Kreka z združenim gibanjem je na našem ozemlju, tudi na Primorskem, zelo pozitivno delovala. Kasneje so zlasti v dobi med obema vojnama pri nas o tem veliko pisali in delali dr. Janko Kralj, dr. Stojan Brajša, duhovnik in poslanec Virgil Šček in drugi laiki in duhovniki, ki so s svojim naukom in delovanjem širili krščansko socialno zavest.

Gre predvsem za uveljavitev nauka o solidarnosti, ki tako nasproti socializmu kot kapitalizmu izbira tretjo pot delovnega sodelovanja in s tem premaguje tako Marxov razredni boj kot individualistični kapitalistični liberizem. S tem se tudi danes odpirata pot urejenega sodelovanja med sloji in družbeno ravnovesje.

ANDREJ BRATUŽ

MINI BREGI

Tisočletnica mesta Gorice je zgodovinsko oprijemljiv dokaz naše vztrajnosti in delavnosti. Pred tisoč leti je bilo črno na belem v zgodovinskem dokumentu zapisano, da ima to mesto slovensko ime: Goriza! In temu mestu ste goriški Slovenci tisoč let zvesti v delu, tradicijah, po rodu in jeziku. Kaj je lepšega ob tisočletnici mesta Gorice od te ugotovitve: tisoč let smo že tu ob Soči, tisoč let ste v dobrem in slabem, v miru in vojnah, v demokraciji in diktaturah z vsem srcem goriški rojaki predani slovenstvu, želji po splošnem razvoju, po sožitju med tu živječimi narodi.

DR. DRAGO ŠTOKA, RUPA, 1. MAJA 2001

VOLILNA KAMPANJA BREZ PRIMERE

ZA NAS PRIHAJA V POŠTEV LE KOALICIJA OLJKA

DRAGO LEGIŠA

Do državnoborskih volitev v Italiji manjka le kakih 10 dni. Čim bolj se bližamo 13. maju, to je dnevu volitev, tem bolj se izkazuje, da se sedanja volilna kampanja še zdaleč ne more primerjati z nobeno v vsej polstoletni zgodovini italijanske republike. Starejši rod se gotovo še spominja na državnoborske volitve leta 1948, na katerih je italijanski volilni zbor dejansko odločil o pripadnosti ali zahodnemu, demokratičnemu taboru ali vzhodnemu, komunističnemu in totalitarne taboru. Večina italijanskih volivcev se je, kot vemo, odločila za parlamentarno, pluralistično demokracijo, to je za takratni zahodni tabor. Boj je bil tedaj zelo oster, saj so potekla le tri leta od konca druge svetovne vojne, ki jo je bil sprožil fašizem in s tem obširna območja države spremenil v kup ruševin, da velike moralne škode niti ne omenjamo. Poleg tega se še nikakor niso zacelile hude rane, ki jih je na italijanskem narodnem telesu povzročila državljanska vojna. Ne glede na tedanje pravzaprav izredne razmere pa so med volilno kampanjo nastopale posamezne politične stranke in s tedaj razpoložljivimi sredstvi volivcem predstavljale svoje pro-

Le Monde
EL MUNDO
Herald Tribune
Süddeutsche Zeitung

Glave nekaterih uglednih evropskih časnikov, ki so v zadnjih tednih obravnavali Berlusconijev primer.

grame in načrte na gospodarskem, socialnem in političnem področju.

V veljavi je bil tedaj čisti poročni volilni sistem, kar pomeni, da je število mest v parlamentu bilo odvisno od števila glasov, ki jih je prejela vsaka posamezna kandidatna lista, to je politična stranka. Zdaj je slika precej drugačna. Veljavi je tako imenovani "popravljeni" večinski sistem, tako da se, kar zadeva poslansko zbornico, tretjina mest podeljuje po proporcionalnem sistemu. Na ta način naj bi tudi političnim strankam bilo zagotovljenih nekaj poslanskih mest, dve tretjini pa bi pripadali volilnemu zavezništvu, ki je prejelo največ glasov. Ne glede na to, kar smo pravkar omenili, pa se

bližnje državnoborske volitve bistveno razlikujejo še po nečem drugem. Zaradi znane in razpite korupcijske afe na začetku devetdesetih let se je korrenito spremenila slika italijanskega političnega prizorišča. Z njega je izginila vrsta pomembnih tradicionalnih strank, ki so pol stoletja imele odločilno besedo v državi. Tako rekoč čez noč se je na politični sceni pojavil sposoben in uspešen podjetnik Silvio Berlusconi, pravi mogotec zlasti na področju elektronskih medijev in založništva ter zavarovalništva, ki se mu je v zelo kratkem času posrečilo organizirati najmočnejšo, desno usmerjeno stranko v Italiji. Brez kdovekakšnih pomislekov ali pridržkov se je povezal s skrajno pofašistično desnico in tudi

s secesionistično Severno ligo ter na državnoborskih volitvah leta 1994 zmagal. Njegova vlada je sicer trajala le slabi dve leti, ker je iz zavezništva izstopila Severna liga in ni imela več večine v parlamentu. Pričelo se je nato obdobje "Oljke", ki je zmagala na volitvah leta 1996, njena vlada pa je trajala celo legislaturo, čeprav s tremi ministrskimi predsedniki (Prodi, D'Alema in Amato). Legislaturo, ki gre h kraju, je za slovensko manjšino v Italiji predvsem zato pomembna, ker je tik pred njenim koncem bil sprejet globalni zaščitni zakon (postal je veljaven v letošnjem marcu).

Berlusconijev pojav na italijanskem političnem prizorišču vzbuja že od vsega začetka pozornost ne le italijanske, temveč tudi mednarodne javnosti. Še posebno pa so oči političnih opazovalcev obrnjene na Berlusconija tik pred skorajšnjimi volitvami, kar še najbolj priča uvodnik, ki ga je objavil znani in ugledni britanski tednik *The Economist* s pomenljivim naslovom *Zakaj Silvio Berlusconi ni primeren, da vodi Italijo* (Why Silvio Berlusconi is unfit to lead Italy). Uvodnik časnika, ki vsak teden proda 720 tisoč izvodov v 180 državah vsega sveta, je v italijanski javnosti učinkoval kot bomba.

STRAN 2

PO ZNANIH POBUDAH V ISTRI

ISTRA V LUČI ITALIJANSKE "OSTPOLITIK"

ALOJZ TUL

Po zrušenju socialrealističnih režimov v državah Srednje Evrope in na Balkanu si je italijanska diplomacija omissila obliko gospodarskega in političnega vplivanja in prodiranja v ta novi geopolitični prostor, poznano pod nazivom "Ostpolitik", t.j. politika do Vzhoda. V okviru tega koncepta spadata

kot najbližji sosedji tudi Slovenija in Hrvaška. Doslej je največ izkušenj z "novo" italijansko politiko imela Slovenija, ki ji je ne brez težav uspelo odbiti poskuse svoje zahodne sosedice po nekakšni "reviziji" odnosov, pri čemer je bila mišljena tudi osimska ureditev meje in drugih vprašanj. Za Italijo namreč, med drugim, ni bilo dokončno rešeno vprašanje izplačila od-

škodnine za zapuščeno imovino italijanskih optantov oz. beguncev iz Istre in je zato dolgo zavirala pridružitve Slovenije evropskim integracijam. Vprašanje se je diplomatsko rešilo s tako imenovanim "Solonomim kompromisom". Kljub temu se Italija še ni odločila dvigniti obroke denarja v dolarski valuti, ki jih Slovenija redno nakazuje na neko luksemburško banko.

Omeniti moramo nadalje, da je Italija prav v okviru svoje Ostpolitik pred leti s svojevrstno interpretacijo obstoječe zakonodaje ponudila svoje državljanstvo določenim kategorijam prebivalstva na območju bivše Julijske krajine in Istre, da ne govorimo o širokogrudnem podeljevanju pokojnin. Slovenija je s svoje strani popolnila zaščitno zakonodajo za pripadnike italijanske manjšine na obalnem območju ter priznala Unijo Italijanov, ki je prej delovala na območju Hrvaške.

STRAN 2

02 Janez Povše
ZA BOLJ HUMANE POLITIČNE CILJE

02 Breda Susič
KDO BO POPUSTIL?

03 Drago Legiša / intervju
ODV. DR. RENZO FRANDOLIČ

04 Jurij Paljk
SVETNIKI IN MUČNICE V NAŠI DEŽELI

05 Jadranka Cergol / pogovor
MARTIN SOSIČ IN ERIKA ČERNIC

09 Ivana Mahnič
MAJENCA PREŽETA Z NEPOPISNO LEPOTO....

10 Mitja Petaros
MEDALJA, KI PRIČA O NAS

10 Danijel Devetak
VSE NAJBOLJŠE, GORICA!

12 Dr. med. Branko Zorn
OBTOŽUJEM!

15 Iva Koršič
UČENCI POMERILI SVOJE MOČI

S 1. STRANI

LE OLJKA

Čeprav ga je neposredno prizadeti označil za "odpadke", ni mogel prikriti svoje velike zadrege, kajti članek globoko zareže v njegovo še krvavečo rano, to je v "konflikt interesov". Zadeva je za britanski tednik tako resna, da si upa napisati naslednje besede, ki gotovo učinkujejo na prizadete kot kamen na utopljenca: če bo 13. maja zmagal Berlusconi - piše The Economist - bo to "črn dan za demokracijo in za pravno državo".

Kar zadeva "konflikt interesov", je Berlusconi močno soudeležen za mnogih sektorjih finančnega, trgovskega in televizijskega sveta, njegove veje pa segajo na mnoga področja javnega življenja. Njegov imperij sestavljajo banke, zavarovalnice, nepremičnine, reklama, založništvo, sredstva javnega obveščanja in nogomet.

Dokaj skrivnosten je tudi začetek njegovega podjetniškega vzpona. Prišel je z gradbeno dejavnostjo v Milanu in okolici. Konec šestdesetih let si je zamislil izgradnjo t.i. "Milana 2", zelenega mesta s kakimi 3.500 stanovanji. V neposredni bližini so bile letalske proge, vzletišča in pristajališča

letališča Linate, proge pa so bile skrivnostno predstavljene drugam, kar pa še ni edina skrivnost. Švicarske družbe so nakupile delnice v vrednosti 33 milijard in 500 milijonov lir, tako da ta načrt vsaj na papirju ni več pripadal Berlusconiju, ampak anonimnežu.

Berlusconi ne more voditi pristavljaja omenjeni tednik - vlade nobene države, tem manj vlade ene najbogatejših demokracij na svetu. V vsaki demokraciji, ki je vredna tega imena, si ne bi mogli niti predstavljati, da se je proti človeku, ki je na tem, da je izvoljen, začela pred kratkim tudi preiskava o pranju denarja, sodelovanju pri umoru, zvezah z mafijo, davčnih utajah, podkupovanju politikov, sodnikov in finančnih stražnikov. Tako torej The Economist.

Berlusconi in njegovi hite sicer zatrjevati, da bo ena prvih skrbi ob izvolitvi za predsednika vlade odobritev zakona, ki bo pošteno uredil vprašanje konflikta interesov. Napoveduje tudi, da se še zdaj obvezuje, da ne bo več kandidiral, če se bo izkazalo, da njegova vlada ni uresničila programa, ki ga je bila napovedala. Njegov nekdanji zunanji minister Martino označuje pisanje britanskega tednika za de-

janje nadutosti, ki je značilna za britanski kolonializem. Andreotti pa pristavlja, da so tudi sredi sedemdesetih let, ko je Moro navezoval stike z Berlin-guerjevo KPI, to početje v nekaterih zahodnih krogih ostro grajali, a se na to niso ozirali. Drugačnega mnenja pa je predsednik evropske komisije Prodi, saj pravi, da je "zaskrbljen in v zadregi". Nekateri pa kratkomalo pripominjajo, da bodo novi parlament izvolili Italijani in ne volivci drugih držav. Vsekakor se še ni zgodilo, da bi tudi nekateri drugi ugledni časniki v tujini natančno enako pisali o Berlusconiju kot britanski The Economist.

Kaj naj kot pripadniki slovenske narodne manjšine k temu pristavimo? Slovenski volivec in volivka bosta v nedeljo, 13. maja, gotovo skrbno pazila, da svojega glasu ne dasta kandidatom Berlusconijevega zavezništva ne le zaradi tega, kar smo pravkar napisali, temveč predvsem zaradi njegove izrazito protimanjšinske politike. Menimo namreč, da ne le zdrava pamet, temveč tudi naše življenjske koristi zahtevajo, da svoj glas zaupamo kandidatom "Oljke", ki ima tudi in zlasti to zaslug, da nas je politično združila.

vanju hrvaščina in italijanščina. To je imelo velik odmev tako v Istri kot v naši deželi. Dejanje samo po sebi bi lahko bilo pozitivno in znak največje odprtosti do obstoja več narodnosti na istem območju in zgled tudi našim deželnim in drugim upraviteljem. Vendar kaže, da je bil ta korak sprejet brez posvetovanja z osrednjo vlado v Zagrebu, ki je že zadržala veljavnost spornih členov statuta in sklenila vprašanje predati v razsodbo ustavnemu sodišču, kot se je že zgodilo v preteklosti v podobnem primeru.

Zaradi tega so zainteresirani istrski politiki in italijanski mediji v naši deželi zagnali prvi vik in krik, češ da gre za omejevanje pravic italijanske manjšine v Istri. Oglasilo se je tudi zunanje ministrstvo in hrvaškemu veleposlaniku v Rimu izrazilo začudenje nad ukrepom hrvaškega pravosodnega ministra.

Kaj naj k temu rečemo? Ne poznamo zadeve v takšni meri, da bi se lahko izrekli o pravnih vidikih spornega istrskega statuta. Nekaj pa je povsem jasno, da gre namreč za politično po-

tezo, ki ima mnogo botrov na raznih ravneh in straneh. V tem pogledu ni nobena skrivnost, da ima Istra posebno mesto v strategiji italijanske diplomacije in je nenavadno, da sedanja vladajoča struktura v Istrski županiji tako lahko podlega prevladujočemu vplivu zunanjih krogov, ki bi Istri radi dali drugačen zunanji videz od današnje stvarnosti.

Smo zagovorniki načela, naj narodne in jezikovne manjšine uživajo čim večjo možno zaščito, vključno z enakopravnim priznanjem njihovih jezikov. Zato ne moremo odobravati protestov tistih, ki se užaljeni hudejejo, da hrvaška država ni pristala na izsiljevanje "popolne dvojezičnosti" v Istri, v isti sapi pa hvalijo širokogrudnost Italije do manjšin. Kaj ti ljudje, recimo, pravijo glede 8. člena zaščitnega zakona za Slovence, ki izrecno pravi, da je sicer dopustna raba slovenščine v odnosih z javno upravo, a uradni jezik ostaja italijanščina! Sapienti sat!

Kako daleč smo še od politične doslednosti in poštenosti!

KDO BO POPUSTIL?

BREDA SUŠIČ

Morda je na Bližnjem vzhodu le zapihal nov veter in prinesel upanje za rešitev spora med Izraelci in Palestinci. Spor je v zadnjih mesecih prerasel v oboroženi spopad. Nekateri znaki so minuli teden kazali na voljo obeh strani po omejitvi spopadov (Sharon se je izognil reakciji vojske na napade palestinskih upornikov in je obljubil omilitve blokade na zasedenih območjih, Arafat pa je ukazal prekinitev napadov na izraelske postojanke in razpustil oborožene skupine al Fataha). Dne 29. aprila pa presenečenje: egiptovski predsednik Mubarak je slovesno izjavil, da sta se sprti

strani dogovorili o premirju. Kasneje je marsikdo ublažil Mubarakove optimistične napovedi o dogovoru. Načrta, ki sta ga Izraelu in Palestincem predložila egiptovski predsednik in jordanski kralj, nihče ni zavrnil, vendar ostajajo nekatere velike razlike v zahtevah obeh sprtih strani. Načrt predvideva predvsem dogovor o prekinitvi oboroženih spopadov in obdobje premirja pred začetkom novih pogajanj o mirovnem sporazumu. Največji vozel, ki ovira definitivno sprejetje egiptovsko-jordanskega načrta, je v tem, da sprti strani nista enotni glede tega, koliko časa naj bi trajalo obdobje premirja. Izrael zahteva dva ali tri mesece, Palestinci dva

ali tri tedne. Drugi kamen spotike predstavljajo izraelske kolonije na zasedenih ozemljih. Sharon se je pripravil odpovedati gradnji novih naselij, hoče pa širiti že obstoječe. Palestinci pa zahtevajo popolno zamrznitev kateregakoli novega naseljevanja na palestinskem ozemlju. Tretja ovira na poti prekinitve spopadov (ti so se nadaljevali kljub napovedi o skorajšnjem podpisu dogovora) pa je točka, od koder naj bi se pričela nova pogajanja za mirovni sporazum: Palestinci bodo upoštevali tudi ustne dogovore, ki so jih dosegli z bivšim izraelskim ministrskim predsednikom Barakom, Sharon zatrjuje, da se bo držal le pisnih sporazumov svojih predhodnikov.

Stališča se torej v bistvu niso spremenila. Spremenila se je le zavest, da z oboroženim spopadom nihče ne bo dosegel ničesar. V danih pogojih je že to velik napredek. Odločilno vlogo pri tem razvoju sta odigrala Egipt in Jordanija. Po izginotju Združenih držav Amerike z diplomatske scene (Peres se je sicer v ponedeljek odpravil na turnejo v ZDA), sta njihovo vlogo prevzeli edini arabski državi, ki sta sklenili mir z Izraelom, obenem pa sta nesporni zaveznici Palestincev.

Uspeh novega poizkusa za dosego pomiritve je odvisen od tega, ali bo po eni strani Arafat še sposoben obdržati kontrolo nad oboroženimi skupinami Palestincev, po drugi pa, ali bo Sharon sposoben tolike elastičnosti, da bo sprejel tak kompromis, ki bo dopuščal Arafatu dovolj maneverskega prostora. Sharon, ki v Izraelu praktično nima opozicije, bi si to elastičnost lahko privoščil, Arafat pa je v tem trenutku šibkejši, saj postajajo nekateri voditelji oboroženih skupin (v prvi vrsti Marwan al Barghouti) med ljudmi zelo popularni in bi lahko v primeru spora z Arafatom tudi ogrozili njegovo leadership.

MAKEDONCI IN ALBANCI

OROŽJE ŠE ROŽLJA

Dne 28. aprila je prišlo do napada albanskih gverilcev na severozahodu Makedonije ob kosovski meji. V atentatu so ubili štiri makedonske policiste in štiri vojake. Dogodek, ki so ga makedonske oblasti in mednarodni mediji interpretirali kot vrnitev k uporabi sile albanskih upornikov Osvobodilne narodne vojske (ONV), je eden najhujših, odkar so se februarja začeli oboroženi spopadi v okolici mesta Tetovo. Tako vlada v Skopju kot oblasti iz Beograda in predstavnik NATA, ZDA in EU so teroristično akcijo strogo obsodili. Vlada premiera Georgievskega je na prizadeto območje poslala vojaške okrepitve. Prišlo pa je tudi do druge vrste protiučreptov. V nedeljo je državna tv Makedonija prepovedala predvajanje vesti v albanski in informativnih oddajah zaradi domnevnega "širjenja protimakedonske propagande". Ponovna zaostritev odnosov med makedonsko vlado in albansko skupnostjo (več kot tretjina vseh prebivalcev) je zopet postavila v

ospredje dve nerešeni vprašanji na tem območju. Odprt je problem Kosova, ki ostaja brez prave ureditve, brez prave civilne oblasti, ki bi v pokrajini vzpostavila pravni red. Zato so na Kosovu lahko še vedno žive in aktivne oborožene skupine separatistov. Te skušajo z uporabo nasilja vsiliti odcepitev Kosova od Srbije in kasnejšo priključitev Kosovu in Veliki Albaniji makedonskih in srbskih območij, kjer je večina prebivalcev albanske narodnosti. ONV širi svoj vpliv tudi v Makedonijo in južno Srbijo. Ob tem je nadzor mirovnih sil KFOR pomanjkljiv in nezadosten. Drugi nerešen problem pa je zahteva albanske skupnosti v Makedoniji po višjem standardu pravic. Čeprav se je tako Svet Evrope kot sam Javier Solana v imenu EU nedvoumno zavzel za to, da bi makedonski parlament sprejel ukrepe (tudi spremembo ustave) v korist albanski manjšini, je bilo Skopje doslej na to uho popolnoma gluho.

BS

S 1. STRANI

ISTRA V LUČI...

ODNOSI DO HRVATSKE

Drugače so se odvijali odnosi med Italijo in Hrvaško, to tudi zaradi posebnih vojnih razmer in močne roke Tudjmanovega vladanja. Kljub temu sta državi sklenili bilateralen sporazum o zaščiti italijanskih skupnosti v Istri in Hrvatov v Moliseju v Italiji. Politiko odprtosti do italijanske manjšine pa je vseskozi vodila in vodi Istrska županija (regija), kjer imajo prevladujočo politično moč ljudje, ki se zavzemajo za čim večjo avtonomijo in posledično za ustanovitev t.i. Istrske evroregije, ki naj bi obsegala tudi obalni del Slovenije ter občini Milje in Dolino v Italiji. Ustanovitev takšne evroregije podpirajo politični krogi v Italiji v sklopu že omenjene Ostpolitik, ki istočasno podpirajo prizadevanja za utrditev italijanskega kulturnega in gospodarskega vpliva in s tem posredno tudi političnega.

Sredi aprila je istrski deželni zbor izglasoval nov statut, ki med drugim določa, da sta uradni jezika v upravnem poslo-

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

ZA BOLJ HUMANE POLITIČNE CILJE

Prejšnji teden je Mednarodni denarni sklad opozoril, da se v razvitem svetu nemara bližamo gospodarskemu zastoj. Ustavilo naj bi se namreč vzpenjanje Združenih držav Amerike. Opozorilo ni prišlo kar tja v en dan, ker je le vprašanje časa, kdaj bo razviti svet nasičen z materialnimi dobrinami. Po drugi strani je jasno, da imata nerazviti in revni svet vse manjšo kupno moč. Zato torej ni izključeno, da prihaja v prvo resno krizo globalizacija tiste najslabše vrste, ki je zasnovana na dobičku in samo na dobičku.

Brez kakšnih slabih želja, logično je, da se bo moral sedanji prodor potrošniške globalizacije enkrat ustaviti. Slej ko prej bosta morala biti presežena praksa in miselnost, ki izhajata le iz dobička in iz ničesar drugega. Znotraj tovrstne filozofije pač ni prostora za vrednote, to je svet, ki brez občutka drvi naprej, samo da materialno napreduje, dokler ne bo povsem izčrpal vseh revnih, končno pa tudi samega sebe. Živimo v svetu proizvodnje zaradi proizvodnje, potrošnje zaradi potrošnje, naše potrebe so vse večje, vse večja pa je tudi naša nezadovoljnost, vse večja naša izčrpanost pod nakovalom neusmiljenega časa. Udejanjiti bi morali bolj humano politiko, politiko, ki upošteva svet v celoti, in vnesti v to politiko tiste vrednote, ki bi naše življenje zares osmišljale. Politiko, ki bi končno že pričela skrbeti za lačne in podhranjene, politiko, ki bi si na

vseh ravneh prizadevala za krepitev socialne varnosti, zdravstva in to doma ter kjer koli na zemeljski obli. Nujno bo torej čimprej preseči kapitalistični način življenja, ki nas je prekril po dolgem in počez. Okleniti se bo treba iskrene politike solidarnosti, solidarnosti drug do drugega, enega naroda do drugega naroda, ene države do druge države, razvitega sveta do nerazvitih območij. Nastajajoča Evropa se mora krepiti prav v tej solidarnostni smeri in ne nasedati blišču pridobitniškega podjetništva, ki nas bo še globlje potisnil v slepo ulico. Evropa bi na ravni potrošniške proizvodnje bitko z Združenimi državami prav gotovo izgubila, predvsem pa bi izgubila svoje bistvo, svoj značaj, svojo dušo. Pač pa je izvorna evropska duša tista, ki je sposobna pokazati pot v nov in v vseh smislih bolj human čas.

V tem duhu se ob opozorilu Mednarodnega denarnega sklada lahko zamislimo prav vsi. Prav bi bilo, da bi se na bližnjih volitvah zamislili tudi vsi italijanski volivci in pogledali v času naprej: podjetništvo zaradi podjetništva je slej ko prej zelo kratkoročna rešitev, rešitev je, kot rečeno, le v bolj humanih političnih ciljih. Rešitev je v misli na revne in lačne kjer koli na svetu, rešitev je v iskreni družbeni solidarnosti tu med nami, v solidarnosti, ki je neskončno dragocenejša od vseh materialnih dobrin.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / ODV. DR. RENZO FRANDOLIČ

SODSTVO IN NAŠA MANJŠINA DANES

DRAGO LEGIŠA

V čem je po vašem glavni pomen razsodb Vrhovnega kasacijskega sodišča in ali res predstavljajo novost za italijansko sodstvo?

Pomen razsodb Vrhovnega kasacijskega civilnega sodišča v Rimu ima pravno in zgodovinsko razsežnost. Funkcija Kasacijskega sodišča je nomofilaktična (nomos gr. zakon), to pomeni, da vrhovno sodišče igra prvenstveno vlogo pri tolmačenju zakonodaje ter odločbe vrhovnega sodišča utegnejo pogojevati pravosodje meritornih sodišč, to je prve in prizivne stopnje. Vrhovno sodišče zagotavlja pravilno spoštovanje in interpretiranje zakona ter skrbi za enotnost državnega prava. Z zgodovinskega stališča gre po mojem mnenju za prvo razsodbo civilnega vrhovnega sodišča v povojnem času, ki razlaga manjšinske pravice, zaobjete v Posebnem statutu Londonskega memoranduma, katerega raven zaščite je ohranjena v mednarodnem sporazumu Osimo, ki je bil ratificiran z državnim zakonom 14. marca 1977, št. 73. Pravniki ne poznajo drugih pozitivnih razsodb kasacijskega sodišča, razen nekaterih na kazenskem področju, ki pa so v zadnjem času protislovne, kar zadeva razlago in pravico do rabe manjšinskega jezika na podlagi člena 109 kazenskega postopnika.

Kako si razlagate dejstvo, da je italijanska država cela desetletja dejansko ignorirala 10. ustavno prehodno določilo, iz katerega jasno izhaja, da je ne glede na začetni še nejasni položaj avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine izrecno poudarjena veljavnost

PROSLAVLJANJE 150-LETNICE MOHORJANSKE IDEJE

V letošnjem letu mineva 150 let ustanovitve Družbe sv. Mohorja, najstarejše slovenske knjižne založbe, ki je "naučila Slovence brati", kot je zapisal Franc Saleški Finžgar. Zamisel bl. Antona Martina Slomška, duhovnika in narodnega voditelja Andreja Einspielerja ter prof. Antona Janežiča se zaradi zgodovinskih okoliščin razrasla v drevo s tremi vejami. Danes se sestrske Mohorjeve družbe iz Celovca, Celja in Gorice pripravljajo na obeležje tega jubileja z vrsto pobud, ki naj bi po možnosti zajele čim širši krog rojakov. Osrednja slovesnost bo konec letošnjega septembra v Celovcu na dvorišču Mohorjeve hiše v središču mesta. Proslava bo oblikovana tako, da bo idealno poustvarila enotni slovenski duhovni prostor, saj bodo sodelovali v zbori in skupine s Koroškega in osrednje Slovenije. Slavnostni govornik bo prof. Alojz Rebula. Po nekaterih vesteh naj bi se osrednje slovesnosti udeležil tudi avstrijski predsednik Klestil. Slovenski sporedi avstrijske televizije ORF pa pripravljajo za jesen polurno televizijsko oddajo o Mohorjevi družbi v času in njeni sedanji podobi, posneli bodo tudi krajši dokumentarec v nemščini. Dne 30. septembra pa bo ob Slomškovi nedelji vseslovenski shod v Celovcu, ki se ga bomo udeležili tudi tržaški in gorški romarji. Ob 150-letnico Mohorjeve družbe bodo izšle tudi skupne knjige, ki naj obeležijo ta častitljivi jubilej.

Tržaški odvetnik dr. Renzo Frandolič je našemu uredništvu poslal v vednost prepis dveh razsodb Vrhovnega kasacijskega sodišča, ki obe zadevata vprašanje rabe slovenskega jezika v odnosih z javno upravo. V obeh primerih je omenjeno sodišče zavrnilo priziv tržaškega prefekta zoper razsodbo tržaškega pretorja, iz katere izhaja, da ima pripadnik slovenske narodne manjšine v Italiji pravico do rabe maternega jezika vselej, kadar ima opraviti s predstavniki javne uprave ali sodne oblasti. Ustavno sodišče je enake razsodbe že bilo sprejelo vsaj trikrat (postopek je sprožil prof. Samo Pahor), tokrat pa se je prvič zgodilo, da je prav enako razsodbo izreklo Vrhovno kasacijsko sodišče. Zadeva je gotovo ne samo zanimiva, temveč tudi zelo pomembna za celotno našo narodnostno skupnost v Italiji. Zato smo dr. Frandoliča naprosili za pogovor, da vprašanje nekoliko poglobimo.

6. člena republiške ustave o varstvu jezikovnih manjšin?

Samo Ustavno sodišče je v razsodbi št. 15/1996 opozarjalo zakonodajalca, t.j. politike, na pomanjkanje uresničitve zaščite na državni ravni in na deželni ravni, saj poznamo člen 3 statuta Furlanije-Juljske krajine, ki nalaga deželi nalogo, da ovrednoti in zaščiti naš jezik.

Interpretacija 6. člena republiške ustave o varstvu jezikovnih manjšin, je postala aktualna v 80. letih, ko je prišlo do prve razsodbe št. 28/1982, ki jo je sprožil prof. Pahor, čigar sporočilo je pravica do minimalne zaščite (tutela minima) in nedopustnost katerekoli sankcije za pripadnika manjšine, ko uporablja materni jezik v odnosu z javno upravo in sodno oblastjo (*inammissibilità di qualsiasi sanzione che colpisca l'uso della lingua da parte dell'appartenente alla minoranza*).

Ta razsodba je postala vogelni kamen pri celotnem ustavnem pravosodju, tako da je postala zgled in precedens pri interpretaciji manjšinskih pravic južnotirolske nemške manjšine in Francozov v Dolini Aosta. Da je to res, potrjuje tudi razsodba kasacijskega civilnega sodišča št. 6301/1996, ki zavrača priziv prefekture v Bocnu proti razsodbi pretorja o ničnosti globe brez nemškega prevoda, sklicujoč se na Pahorjeve razsodbe št. 28/82, 62/92 in 15/96. Veliko dela na tem področju je opravilo deželno upravno sodišče F-Jk - T.A.R. F.V.G.

Ze omenjene razsodbe ustavnega sodišča se sklicujejo na obveznosti, ki jih ima Italija do naše manjšine po mednarodnih dogovorih (Londonski memorandum, Osimski sporazum), medtem ko se Kasacijso sodišče opira predvsem na zakon št. 482/99, ta pa zadeva varstvo v Italiji zgodovinsko prisotnih jezikovnih manjšin, med njimi slovenske. Kaj bi vi kot pravnik k temu pripomnili?

Omenjeni razsodbi kasacijskega sodišča št. 3842/01 in 4468/01 pravilno tolmačita pravno veljavo Posebnega statuta in Osimskega sporazuma ter potrjujeta njihovo normativno vrednost. Zakon št. 482/99, ki zadeva varstvo jezikovnih manjšin, tudi slovenske, pa je omenjen v razsodbi, ker interpretira razširitev minimalne zaščite na vse odnose, ki jih ima manjšinec v ustni in pisni obliki z javno upravo na podlagi člena 9 zakona št. 482/99. Velja omeniti, da sta bili razsodbi Kasacijskega sodišča napisani, preden je zakon o globalni zaščiti št. 38/2001 postal veljaven (marca letos). Treba je informirati javnost, da je bil te dni izdan pravilnik k zakonu št. 482/99.

Kako bo z izvajanjem pred kratkim odobrenega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, bo pokazala praksa. Kaj vi, kot odvetnik, predvidevate?

Zakon je bil potreben, če drugega ne, da je zapolnil 50-letno vrzel ita-

lijanske republike do slovenske manjšine v Italiji. Veliko ignorance (neznanja) v pravnih in političnih krogih glede naših manjšinskih pravic je izhajalo pravzaprav zaradi pomanjkanja formalnega zakona, t.j. občega zakona, ki ima zakonsko veljavo.

Zaradi napačne razlage Londonskega memoranduma, češ da ni bil nikdar ratificiran od italijanskega parlamenta (*gentlemen's agreement*, t.j. dogovor med gospodoma), pravniki, odvetniki, politiki so razlagali, da naš jezik ni pravno zaščiten, to pomeni, da manjšina v Italiji nima pravic!

Tega sedaj ni mogoče več izjaviti, ker imamo globalno zaščito, ki je naravnana v pozitivni smeri, v smislu pridobivanja pravic, ne omejevanja le-teh. Veliko dela bo potrebno za njegovo izvajanje, vendar zaščitni zakon predstavlja pravzaprav izziv za politične delavce in pravnike, ki hočejo doseči priznanje pravic na sodni ravni.

Manjšinsko vprašanje je sodno ali sodnijsko vprašanje! Poslanec Mussi se je v glasovalni izjavi zaščitnega zakona v poslanski zbornici dobesedno skliceval na raven zaščite, prisotne v znanih razsodbah ustavnega sodišča 28/82, 62/92, 15/96. Globalna zaščita je bila pogojena tudi od ustavnih razsodb! Člen 28 zakona 38/2001 (globalna zaščita) pravi, da pripadnik manjšine ne sme imeti nižje ravni zaščite od tiste, ki je že predvidena v Posebnem statutu Londonskega memoranduma in Osimskega sporazuma.

Ne glede na z zakoni priznane pravice moramo žal ugotoviti, da pripadnik slovenske manjšine v Italiji lahko uveljavi svoje pravice v narodnem pogledu le s pomočjo odvetnika. Se strinjate, da je to pravi pravcati absurd?

Res je, veliko Slovencev se obrača na odvetnika za dosego pravic, ki mu pripadajo. Ker so naše pravice, razen na šolskem področju in deloma sodnem, šele v povojih, je naravno, da Slovenec išče pravice na sodišču. Sodstvo je poleg izvršne in zakonodajne oblasti temeljna oblast, na kateri sloni demokratični red. Sodna, izvršna in zakonodajna oblast morajo biti enakopravne in avtonomne, saj demokratično življenje zagotavlja prav neodvisnost in uravnovesenost teh organov.

Veliko neznanja, ignorance in nezanimanja za našo skupnost opažam pri lokalnih politikih, ki se širokoustijo s prijateljstvom do Slovencev, istočasno pa omejujejo uveljavljanje naših pravic iz izrazito nizkotnih strankarskih računov.

Spadate v mlajšo generacijo slovenskih odvetnikov v Trstu. Bi našim bralcem lahko povedali, kako se mladi slovenski pravnik v Trstu vključuje v odvetniški poklic in odvetniški svet?

V Trstu se počutim dobro, ker so odnosi z italijanskimi in slovenskimi kolegi pozitivni, tudi s sodniki. Odvetniški poklic sem začel izvrševati na Gorškem, po opravljeni univerzitet-

ni diplomi v Trstu leta 1990. Obiskoval sem pet let odvetniško pisarno Ginaldi v Tržiču (do habilitacijskega izpita leta 1996), kjer sem se naučil poklica.

Leta 1991 sem se tudi habilitiral za profesorja pravnih in ekonomskih ved na slovenskih višjih srednjih šolah ter na njih poučeval nekaj let. Po kratkem obdobju dela v javni upravi sem se decembra 1996 vpisal v odvetniško zbornico v Trstu. Urad sem najprej imel pri odv. Močniku v ul. XXX Ottobre 13 v Trstu, t.j. v slovenski odvetniški pisarni, ki je stara več kot 100 let. V tej so delovali odvetniki Ribar, Vilfan, Tončič, Škerk, Štoka in je še danes sedež pisarn Godnič, Močnik in Frandolič.

Ko sem prišel v Trst, sta mi veliko pomagala odvetnika Močnik in Škerk! Sedaj nastopam tudi na raznih sodiščih po Italiji, v Turinu, Benetkah, Rimu in po naši deželi.

Slovenski odvetniki imajo v Trstu bogato tradicijo in so vedno igrali pomembno vlogo tudi v političnem, gospodarskem ter družbenem pogledu. Kako je v tej zvezi danes?

Slovenski odvetniki nadaljujejo s tradicijo in to v smislu, da so njihove pisarne dvojezične, kar pomeni, da se nanje ponavadi obračajo Slovenci s to stran in onstran meje, Srbi, Hrvatje, kajti vsi obvladajo pasivno ali aktivno te jezike. V političnem pogledu veliko slovenskih odvetnikov deluje aktivno v politični areni, vendar je zaradi velike strokovne priprave nevarno, da lahko pride do zanemarjanja poklica. Strokovnost na našem področju postaja iz dneva v dan večja, treba je posvečati veliko ur študiju judikature (razsodb), doktrine, specializiranih revij, potrebno je prediskutirati s pomočjo kolegov vsak primer, tako da ostane malo časa za druge dejavnosti. Sam zagovarjam stališče, da je naš poklic zahteven, zato terja celega človeka in ne more biti opravljen površno, ker sicer ni uspehov!

Sledim manjšinskim pravicam v sodstvu najmanj 15 let, končno sem po vsem tem času dosegel dve razsodbi na Vrhovnem sodišču v Rimu.

Na gospodarskem področju smo bili priča krah TKB, osrednjega našega bančnega zavoda, ki je globoko prizadel slovenske manjšinske ustanove v Trstu. Sam sodelujem na kazenskem procesu kot zagovornik neodvisnih

delničarjev, vendar mi ni vseeno, da je bila TKB likvidirana ali da bi se iz vsega tega delali norca. Nasprotno! Izgubili smo vsi!

V zadnjih letih je malo slišati o vašem stanovskem društvu Pravniki. Pravzaprav javnost niti ne ve, če še obstaja. Kaj bi o tem povedali?

Društvo Pravniki formalno še obstaja, vendar ne deluje v društvenem smislu. Slovenski odvetniki v Trstu in Gorici imamo stike s pravniki v gospodarskem pravu iz Slovenije in na Koroškem ter se srečujemo vsako leto. Odvetniška zbornica v Ljubljani nam pošilja vabila na svoje kongrese. Med slovenskimi odvetniki kljub vsem težavam obstaja nek "feeling", kajti združujejo nas jezik, zgodovina, kultura in stroka, tako da je med nami še zmeraj prisoten dialog v neformalnem smislu. Med nami ostaja še vedno sodelovanje pri izmenjavi strokovnih pravnih mnenj glede naše tematike, izmenjava razsodb in dokumentov. Vsi poskusi, da bi zopet obnovili društvo Pravniki, so bili jalovi zaradi prezaposlenosti posameznikov.

V zahodnem razvitem svetu je odvetniško delo izrazito ekipno delo, in sicer v tem smislu, da obstajajo pisarne z večjim številom odvetnikov, od teh je vsakdo specialist za eno področje. Nismo še slišali, da bi nekaj takega imeli slovenski odvetniki v Trstu, čeprav jih ni tako malo. Kaj mislite o tem?

Res je, zahodni svet terja ekipno, partnersko delo na pravnem področju. Sam sem imel možnost v prvih letih sodelovati v večji pisarni, vendar nisem zagovornik pretiranega specializiranega dela. Vsaj začetniki morajo znati opravljati vse, t.j. pravilno postaviti vlogo na civilno, kazensko, upravno ali davčno sodišče. Ker so včasih zahteve klientov interdisciplinarne, lahko samo kdor ima izkušnje v različnih disciplinah nadaljuje z istim klientom. Osebnost sem zmeraj rad obravnaval primere, ki so zadevali vse discipline, t.j. civilne, kazenske, upravne in davčne; uredil sem si bogato knjižnico, internet, kompjutersko zbiranje podatkov, revije, prebiram pravni dnevnik; v pisarni pa si rad izmenjam mnenja z ostalimi odvetnikoma.

Odvetniški je izrazito samostojen, neodvisen, prost poklic v premoženjskem in moralnem pogledu. Pri večjih pisarnah se vloga odvetnika lahko spremeni v družabniško uradniško delo, kar ni namen in karakteristika našega poklica!

Slovenski odvetniki so tudi strokovnjaki na posameznih področjih. Naj omenim velik trud, ki ga je vložil odv. Močnik glede srenjskih vprašanj, jaz na področju jezikovnih pravic, na tem področju sta imela velike zasluge odv. Berdon B., odv. Peter Sancin. Odvetnika Primožič in Feri iz Gorice sta uredila trojezični slovar pravnih izrazov itd.

Svoj poklic gotovo radi opravljate. Zakaj? Kaj bi svetovali mladim, ki mislijo stopiti na vašo pot?

Glede svojega poklica sem bil vedno navdušenec. Ko sedaj začnem žeti uspehe, je trud, ki sem ga vložil, obrodil sad. Vendar svetujem vsem, ki se lotijo tega poklica, veliko požrtvovalnosti, dela, truda, študija, koncentracije, poguma, nesebičnosti in tveganja, ker nihče ne podari ničesar. Nasprotno! Iluzija po denarju in uspešnosti brez dela lahko privede do velikih razočaranj, kajti naše delo je "obrtniško", treba si je zavihati rokave! Moj prvi odvetnik Aleardo Ginaldi je zmeraj pravil: "Di lavoro c'è n'è per tutti!" (Dela ne manjka). Kar se mene tiče, lahko rečem, da imam še veliko volje do dela v svojem poklicu.

3

ČETRTEK,
3. MAJA
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

4. VELIKONOČNA NEDELJA,
DOBREGA PASTIRJA

"Tisti, ki so bili določeni za večno življenje, so sprejeli vero." (Apd, 13, 48)

"Služite Gospodu z veseljem." (Ps 100, 2)

"Jaz, Janez, sem videl veliko množico... iz vseh narodov, rodov, ljudstev in jezikov." (Raz 7, 9)

"Moje ovce poslušajo moj glas." (Jn 10, 27)

Slika pastirja in ovc ne spada samo v Staro zavezo, kjer so vladarji-kralji večkrat prikazani kot pastirji ("Dal vam bom pastirjev po svojem srcu" - Jer 3, 15), državljani pa kot ovce ("Mi pa, tvoje ljudstvo, ovce tvoje paše - Ps 79, 13). Saj je tudi v našem času ta prispodoba razumljiva. Že začetek Nove zaveze je v znamenju razodetja božje skrivnosti pastirjem. Ti pa so pripadali najnižjemu, celo zaničevanemu družbenemu sloju. Že Egipčani so npr. naravnost mrzili pastirje. Če ne bi bil starozavezni Jožef posredoval pri faraonu za očeta in brate, pastirje, bi se težko uveljavili in preživeli, kljub temu da so pasli živino za mleko, volno in zakol.

Jezus prostodušno rabi prispodobe pastirja, ovc in staje. O sebi pravi: "Jaz sem dobri pastir", in "Jaz sem vrata k ovcam". Sviri pa pred tatovi in roparji, ki ne prihajajo v ovčjo stajo skozi vrata (Jn 10, 1 ss). Dobri pastir da svoje življenje za ovce (Jn 10, 11).

Že ta kratki uvod v današnjo nedeljo Dobrega pastirja ali svetovni dan molitve za duhovne poklice nakaže vso problematičnost življenja po veri. Najprej pa poudari, da je služba Jezusu služba pri Dobrem pastirju. Toda tega pastirja tatovi in roparji ne priznavajo. Nerazumljivo je dejstvo, da ga celo sovražijo. Radi bi namreč ovce, vernike, klali in uničevali. Jezusa pa celo imajo za obsedenega (Jn 10, 20-21), za nevrednega torej, da bi vodil ljudi v življenje. Tedaj bi ljudje bili kakor ovce brez pastirja (4 Mz 27, 17 - Zah 10, 2: "Zato blodijo kakor čreda, mučijo se, ker ni pastirja").

Res pa je, da se najdejo tudi slabi pastirji: "To so pastirji, ki ne poznajo razumnosti" (Iz 56, 11). "Pastirji so se mi upirali" (Jer 2, 8). "Pastirji so bili suroveži, niso iskali Gospoda, zato niso imeli uspeha, vsa njihova čreda se je razkropila" (Jer 10, 21). Toda "gorje pastirjem, ki pogublajo in razganjajo ovce moje paše, govori Gospod... Bom pa jaz skrbel, da kaznujem vašo hudobna dejanja... sam bom zbral ostanek svojih ovc iz vseh dežel, kamor sem jih razkropil, in jih pripeljem nazaj na njihov pašnik... Postavil jim bom pastirje, da jih bodo pasli" (Jer 23, 1-4).

Že te besede v davnini dajo razumeti, da je Bog glavni pastir. Zato skrbi za ljudi tudi tedaj, ko nima vrednih namestnikov. S temi bo on pomel: "Glejte, kakor lev, ki iz jordanke goščave plane na trajen ovčji pašnik, tako jih presenetim in preženem iz njega. Čezenj pa postavim, kogar sem izbral" (Jer 49, 19). "Zgubljena čreda je bilo moje ljudstvo, njegovi pastirji so jih zapeljali... Kdorkoli je naletel nanje, jih je žrl" (Jer 50, 6.17). "Gorje Izraelovim pastirjem, ki pasejo sami sebe!" govori Gospod v čudovitem 34. poglavju preroka Ezekielja. Ker bo dal Pastirja, Jezusa. "Trdno bo stal in pasel čredo z Gospodovo močjo, z veličastvom imena Gospoda, svojega Boga" (Mih 5, 3). Ko očak Jakob blagoslavlja sinove in njihove otroke pred svojo smrtjo, govori o Bogu takole: "Bog, ki mi je bil pastir, odkar živim, do tega dne, angel, ki me je rešil vsega hudega: naj blagoslovi" (1 Mz 48, 15.16). To je Močni Jakob, od tam prihaja Pastir, Izraelova Skala" (1 Mz 48, 15.16, 49, 24). On pase svojo čredo, jo zbira s svojim laktom, jagnjeta nosi v svojem naročju, počasi vodi doječe" (Iz 40, 11). "Gospod je moj pastir, nič mi ne manjka. Na zelenih pašnikih mi daje ležišča; k vodam počitka me vodi. Mojo dušo poživlja, vodi me po pravih stezah zaradi svojega imena" (Ps 23, 1-3).

Kristus je vodnik, "ki bo pasel moje ljudstvo Izraela" (Mih 5, 1; Mt 2, 6). On pase po apostolih, prerokih, oznanjevalcih evangelija, pastirjih in učiteljih, "da se sveti usposobijo za delo služenja" (Ef 4, 11-12).

Po vstajenju naloži Petru nalogo - službo - dolžnost: "Hrani moja jagnjeta!" (ponovi kar dvakrat) in: "Pasi moje ovce!" (Jn 21, 15, 16, 17).

Apostol Pavel naroči starešinam: Pazite nase in na vso čredo... Vem, da bodo po mojem odhodu prišli med vas grabežljivi volkovi, ki ne bodo prizanašali čredi" (Apd 20, 28, 29).

Da pa bi se človek ne ustrašil poklica za duhovnika, redovnice in redovnika sredi zakompleksanega sveta in je zaradi posebej zaznamovanosti s svojo vsestransko slabostjo, nam Sv. pisno pojasnjuje, da je poklic od Boga. Zato imamo vso oporo in zaslombo le pri Bogu.

Toda Bog kliče po Jezusu in po Cerkev, ki vzgaja in pripravljaja na služenje v bogoslovju. Zaupa nam zamisel o prenovi človeka po evangeliju, po oznanjevanju vstajenja, novega stvarjenja. A obenem vabi, naj najprej priznamo Božjo pobudo pri vsem tem ter zato naj molimo in prosimo, da bi mu smeli služiti v vsej ponižnosti: "Žetev je velika, delavcev pa malo. Prosite torej Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev" (Mt 9, 37-38).

Končno je Jezus tisti, ki izbira učence in apostole. Izbira pa jih zato, "da bi bili z njim in bi jih pošiljal oznanjat ter bi imeli oblast izganjati demone" (Mr 3, 14-15), ki jih ne manjka.

Prosimo Gospodarja za nove službene duhovne poklice tudi pri nas.

ZANIMIVA NOVA KNJIGA

SVETNIKI IN MUČENCI
V NAŠI DEŽELI

JURIJ PALJK

Svetniki in mučenci v Furlaniji in Juljski krajini (Santi e martiri nel Friuli e nella Venezia Giulia) je naslov knjige, ki so jo v torek, 24. aprila, predstavili na tiskovni konferenci v oglejski baziliki. Knjiga je izšla pri založbi Edizioni Messaggero Padova, izdal pa jo je Medškofijski svet dežele Furlanije-Juljske krajine ob zaključku svetega leta 2000.

Na tiskovni konferenci je o knjigi spregovoril najprej msgr. Antonio Vitale Bommarco, gorški nadškof v pokoju, ki je predsedoval pripravi na svetoletni veliki jubilej 2000, ki ga je Cerkev lansko leto obhajala po vsem svetu. Msgr. Bommarco je tudi predsednik Medškofijskega sveta naše dežele. O pravkar izdani knjigi je povedal, da je dejansko lep pogled v zgodovino nekdanje oglejske krajeve Cerkve, ki je zavzemala lep del današnje Srednje Evrope, saj je obsegala 34 današnjih evropskih škofij, med njimi je pod nekdanjo oglejsko Cerkev spadala tudi vsa današnja Slovenija. Prav zato so v Cerkv v Furlaniji-Juljski krajini želeli izdati knjigo o svetnikih in mučencih za krščansko vero od začetkov krščanstva v Oglelju pa vse do današnjih dni. V knjigi *Svetniki in mučenci v Furlaniji in Juljski krajini* je tako predstavljeno 163 svetnikov, blaženih in mučencev; ob koncu pa so predstavljeni tudi pričevalci vere, ki so v minulem stoletju umrli zverinske smrti pod raznimi totalitarizmi.

Msgr. Bommarco je povedal, da se niso želeli omejiti samo na italijanske svetnike ali svetnike, ki so na ozemlju nekdanjega oglejskega patriarhata živeli v davnih stoletjih, ampak so želeli vključiti v knjigo vse svete žene in može različnih narodnosti, za katere ni še niti rečeno, da so dosegli čast obtarja, kot se reče od posebne cerkvene komisije izbranim svetnikom, ampak so v knjigi navedeni tudi vsi tisti pričevalci vere, ki so s svojim življenjem izpričali krščansko vero, večina

od njih pa je tudi umrla mučeniška smrti. Tako so v knjigi navedeni tudi slovenski, hrvaški, furlanski verniki, ki so umrli mučeniške smrti v času fašizma, med vojno in takoj po njej.

Več kot petsto strani obsežno knjigo je podrobneje predstavil tudi urednik zbornika o svetnikih, mučencih in pričevalcih vere na območju nekdanje slavne oglejske Cerkve Walter Arzaretti, ki je dejal, da je še posebno pomembno dejstvo, da je v knjigi zbranih 57 biografskih podatkov o svetniških ljudeh vseh narodnosti, ki živijo na območju današnje Furlanije-Juljske krajine, saj so bili to zgledni kristjani 20. stol., ki so izpričali svojo vero najprej s pristnim človeškim in krščanskim služenjem drugemu in šele nato z mučeniško smrtjo, pa naj je šlo za smrt pod fašizmom ali kasneje pod komunizmom.

Tako msgr. Bommarco kot Arzaretti sta poudarila izjemno vlogo, ki jo je v preteklih dveh tisočletjih odigrala oglejska Cerkev za narode, ki danes živijo v Srednji Evropi, saj je bilo vodilo Ogleja: *Enotni v različnem*, kar pomeni, da je bil Oglej zares pobudnik in predhodnik današnje nove Evrope, ki se mora še zgraditi in v kateri bodo tudi manjšine, kot sta slovenska in furlanska v F-Jk,

imele enakovreden in dostojanstven položaj.

V knjigo so tako uvrščeni tudi verniki, za katere ni še stekel postopek za beatifikacijo, za nekatere od njih bodo v kratkem sprožili dolgotrajen postopek, zopet za druge pa šele razmišljajo o tem. Tako msgr. Antonio Vitale Bommarco kot urednik knjige Walter Arzaretti sta poudarila, da so se za izdajo knjige odločili predvsem zaradi navodil papeža Janeza Pavla II., ki je vernikom in predvsem pa dušnim pastirjem pred jubilejnim letom 2000 izrecno naročil, naj v zgodovini lastne krajeve Cerkve najdejo vernike, ki so z zglednim življenjem pričali vero v Kristusa, naj zopet potegnejo na dan svetle like svetnikov in mučencev.

Kot je znano, je sedanji papež Janez Pavel II. velik zagovornik svetnikov, ker meni, da so največji pričevalci vere prav mučenci in verniki, ki so dosledno in sveto živeli svoje življenje na Zemlji in tako nam pokazali pot, ki ji je vredno slediti. Sveti oče Janez Pavel II. je tudi sam imenoval več svetnikov, kot jih je bilo v Cerkv imenovanih doslej. Prav papež, ki si vsa leta načelovanja Cerkv izjemno prizadeva za evangelizacijo sveta, je tudi

naročil vsem krajevnim Cerkvam, da so za jubilejno leto 2000 pripravile sezname novih mučencev in svetnikov minulega stoletja. Le-teh je v knjigi *Svetniki in mučenci v Furlaniji in Juljski krajini* zbranih 57. Gre za t.i. "nove mučence", ki so darovali svoje življenje za krščanski ideal v minulem stoletju. Med njimi so v knjigo uvrščeni tudi Lojze Bratuž, Jaroslav Kikelj, Lambert Erlich, Marica Nartnik, Franc Kanduč, Ivo Bric, Placid Sancin, Anton Šatej, Franc Gabrejna, Vera Lestan, Ludvik Novak, Alojzij Obit, Ludvik Sluga, Alojzij Kete, Jože, Angela, Marica in Martin Breclj, Rudolf Trček, Anton Pisk, Emil Kete, Janez Gnjezda, Ernest Bandelj, Narte Velikonja, Jože Bric, Filip Terčelj, Izidor Zavavlav, Valentin Pirc, Viktor Perkan, Ivan Tul, Alojzij Kristan, Ludvik Novak, Lado Piščanc, Bruno Skrlj, Mirko Vecchiet ter Jakob Ukmar. O legendarnem tržaškem duhovniku Ukmarju je napisan tudi daljši zapis s fotografijo.

Sicer pa je v zborniku svetnikov, mučencev in pričevalcev vere naveden tudi 137 svetnikov, ki so v minulih stoletjih bili v naših krajih ali pa so šli skozi naše kraje in o svojem bivanju v naših krajih pustili sled. Prav tako zbornik svetih žena in moških prinaša zapise o cerkvah, v katerih v Furlaniji hranijo relikvije 21. svetih mož in žena.

Knjiga je izjemno pregledna tudi zaradi raznih kazal, tako da je hitro berljiva in tudi bralec hitro najde svetnika, o katerem hoče zvedeti kaj več. Več avtorjev je sodelovalo pri biografskih zapisih življenja svetnikov. V zborniku bo bralec našel tudi vrsto podatkov, ki ga usmerjajo k virom in drugim podrobnejšim biografskim podatkom. V zborniku svetnikov iz naših krajev so objavljene tudi litanije svetnikov iz naše dežele, v katerih bo pozoren bralec našel tudi na svetnike, katerih svetlo življenje je zabil čas in je zato prav, da se jih potegne iz pozabe. Kot je dejal pravilno msgr. Bommarco, je tudi naša krajevna Cerkev v dveh tisočletjih veliko prispevala k "raju na Zemlji", kot radi imenujemo zbor svetnikov naše dežele. Bralec bodo v zborniku v pomoč tudi seznam svetnikov in mučencev po abecednem redu, kronološki seznam svetnikov, zapisi o avtorjih biografskih gesel, fotografsko in drugo grafično gradivo.

Vsekakor je knjiga *Svetniki in mučenci v Furlaniji in Juljski krajini* zanimiva, saj je ena prvih tovrstnih knjig pri nas, ki na podoben in razumljiv način prikazuje življenje vseh tistih pričevalcev Kristusovega nauka, katerim se imamo zahvaliti, če je bila cerkev v naših krajih dejavna, živa; danes mi lahko nadaljujemo tam, kjer so naši predniki končali. Knjiga o svetnikih bo seveda tudi mejni kamen za vse nadaljnje podobne publikacije, ki bodo gotovo v prihodnje še izšle.

PRAZNOVANJE SV. JURIIJA V MIRNU

BOGOSLUŽJA IN ORGELSKI
KONCERT

Letos so se v Mirnu odločili, da bodo slovesno obhajali svojega župnijskega zavetnika sv. Jurija že dan pred uradnim godom, tj. v nedeljo, 22. aprila. Dopoldne je praznovanje potekalo po običajnem razporedu, župnijska maša ob desetih je bila namreč peta, domači mešani župnijski zbor pa je izvajal Tomčevo latinsko mašo na slovenske velikonočne motive *Surrexit Dominus*. Še pred mašo, pa tudi po njej, se je iz zvonika razlegalo ubrano pritrkovanje domačih pritrkovalcev.

Na pobudo župnijskega pevskega zbora pa so na Jurijevo nedeljo popoldne po dolgih letih obudili tradicionalni običaj, imenovan *Jurica*, namreč dru-

žabno srečanje pevcev, ki je sledilo slovesnemu popoldanskemu blagoslovu. Obred je obsegal pete litanije Matere Božje z odpevi in blagoslov z Najsvejšim, nato pa je bil na vrsti krajši nastop župnijskega moškega zbora pod vodstvom Andreja Budina in orgelski koncert mirenški rojaka prof. Gregorja Klanciča. Koncertant je pred kratkim po prvi diplomski koncert na orglah v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Je poklicni član Slovenskega komornega zbora v Ljubljani, vodi Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec in poleg pou-

čevanja na orglarski šoli v Ljubljani opravlja tudi službo stolnega organista v tem mestu. Na njegovem koncertu v Mirnu so bili zastopani naslednji skladatelji: Girolamo Frescobaldi, Johann Sebastian Bach, Felix Mendelssohn Bartholdy, Jacob Nicolas Lemmens, Peter Eben in Matija Tomc. Orgelski koncerti so po naših vaseh razmeroma redki, vendar so tudi tokrat kvartitne orgle v mirenški župnijski cerkvi svojo ubrano zvočnostjo prišle polno do izraza.

Popoldanskemu blagoslovu in koncertu je sledilo družabno srečanje pevcev, zaradi mrzlega vremena v župnijski veroučni dvoran. Obogateno je bilo s priložnostnim nastopom šolarjev iz Mirna, ki se na glasbeni šoli učijo različnih instrumentov, tj. klavir, violino, čelo in klarinet.

MV

SLOVENSKA ZAMEJSKA SKAVTSKA ORGANIZACIJA / POGOVOR PRED JURJEVANJEM

MLADA JE NAŠA PRIHODNOST

JADRANKA CERGOJ

Davnega leta 1951 je g. Župančič zbral skupino fantov v Škednju in z njimi začel z rednimi skavtskimi sestanki. Od takrat naprej so se tedenski sestanki pomnožili, Slovenska zamejska skavtska organizacija je danes najbolj številna mladinska organizacija v zamejstvu in opravlja zelo pomembno vlogo pri vzgoji današnje mladine po točno določenih smericah. "V svojem vzgojnem poslanstvu si SZSO prizadeva prispevati k vsestranski rasti mladih, k njihovu telesnemu, duševnemu in duhovnemu razvoju, da v luči odhoda odrastejo v celostne osebe, sposobne svobodnih in odgovornih izbir. Obenem SZSO vzgaja svoje člane k odgovorni in dejavni življenjski drži, ki jo narekujejo dosledno krščanstvo, zvestoba narodu in domovini, pošteno državljanstvo in zavestna skavtska izbira. Zaradi svoje specifičnosti SZSO s posebno pozornostjo posreduje svojim članom slovenske narodne vrednote, jezik, kulturo in zgodovino in jih vzgaja k spoštovanju in ljubezni do njih. Da bi dosegla te cilje, se ravna po načelih in metodi skavtizma, ki temelji na Baden Powellovi zamisli združevanja in vzgoje mladine in ki je prilagojena današnji mladinski stvarnosti." To so torej glavni cilji organizacije, ki sloni na Baden Powellovih načelih združevanja mladine. Začetek sklopa praznovanja bo predstavljalo slovesno jurjevanje 5. in 6. maja v Zgoniku, na katerega so posebno vabljene vsi skavti, ki so v teh 50 letih kovali usodo organizacije. O tej pobudi in o organizaciji na sploh smo se pogovorili s sedanjima deželnima načelnikoma Martinom Sosičem (Vztrajni galebom) in Erikom Černic (Modro mravljo).

Skavtje v zamejstvu praznujete letos pomembno obletnico: kako mislite počastiti ta pomembni dogodek?

Vztrajni galeb: Letos praznuje SZSO 50-letnico skavtizma na Tržaškem. Prva skupina je nastala v Škednju prav leta 1951 in že kmalu zatem so ustanovili STS (Slovenske tržaške skavte). Slovenska Zamejska Skavtska Organizacija, ki povezuje bivšo STS in SGS (Slovenske goriške skavte) bo letos na primeren način obeležila ta dogodek. Zvrstilo se bo kar nekaj pobud.

Modra mravlja: Stegi na Tržaškem bodo pripravili razstave (pri Sv. Ivanu je to že bilo v nedeljo, 29. aprila), osrednja slovesnost pa bo v nedeljo, 6. maja, ko bomo skupaj imeli jurjevanje s praznovanjem in svečano sv. mašo. Trenutek, ko naši novi člani obljubijo in torej tudi uradno stopijo v organizacijo, je poleg tabora najpomembnejši dogodek, zato se je porodila zamisel, da bi prvič poskusili pripraviti skupno jurjevanje. Sledile bodo sicer še druge pobude: literarni natečaj za dela s skavtsko tematiko, okrogla miza, in upamo, da nam bo uspelo prirediti tudi razstavo, ki so jo pred kratkim odprli v Mariboru.

Vidva sta bila izvoljena kot deželna načelnika 26/09/1999, kar pomeni, da sta

v organizaciji aktivna kakih 15-20 let. V čem mislite, da se je organizacija spremenila v teh zadnjih letih?

Vztrajni galeb: v organizaciji sem res kar nekaj let, pristopil sem k volčicem leta 1979 in prav gotovo se je organizacija medtem spremenila. Mislim, da je to prav in da se mora stalno spreminjati: to je odraz življenja. Mislim, da je skupna beseda zadnjih desetih let nihajoče delovanje. To predvsem glede kvalitete delovanja, saj je kvantiteta vedno na zelo visokem nivoju. Kvaliteta je dosegla višek v prvih 90. letih v veji izvidnikov in vodnic, bila pa je na nižji stopnji v mlajši in starejši veji tržaškega dela. Goriški del je imel v tem obdobju precej kvaliteten razvoj na vseh področjih. Nato je prišlo do zastaja, trenutno pa je opazen majhen korak naprej. Vse spremembe so odvisne predvsem od dveh dejavnikov: prvega nedvomno predstavlja vodstvo, drugega pa sama mladina. V teh letih je prišlo do pomanjkanja voditeljev in s tem v zvezi je tudi število skupin upadlo. Glede mladine pa, kakor to dobro vedo sorodne mladinske organizacije, nastradamoz zaradi pomanjkanja volje in zagnanosti. Če bi primerjal mladeniča v skavtskih vrstah pred desetimi ali dvajsetimi leti z današnjim, lahko mirne duše povem, da se je zagnanost in volja spremenila v apatijo in brezbriznost. Zato ne bom nehal spodbujati naših voditeljev, naj vzgajajo prav to zagnanost, ki so jo doživeli pred leti, naj s svojo voljo prevzamejo člane, da ne bi sestankov zamenjali s počitkom ali preročevanja z raznimi "feštami".

Modra mravlja: Čeprav je SZSO uradno nastala že leta 1976, smo se šele lansko leto registrirali. Že nekaj let prej pa smo močno začeli delati v skupni smeri. Zdi se nam prav, da združimo svoje moči in da, če je le mogoče, poenostavimo delo. Res je, da je območje našega delovanja precej široko in včasih tudi različno, vseeno pa se zavedamo, da smo del ene in iste organizacije in da skupno delovanje lahko le okrepi naše vrste. Pripravi smo namreč, da nam tesnejše sodelovanje lahko pomaga predvsem pri tem, da se voditelji posvetijo predvsem delu z mladino. Težave, ki nastajajo, pa sproti lahko rešujemo skupno in tako potrosimo manj energij. Hkrati pa lahko svojo zagnanost usmerjamo v projekte, ki koristijo obema pokrajinama, naj pri tem omenim T. taborno šolo SZSO, ki smo jo pripravili decembra 2000.

Kaj pomeni vzgajati mladega člana v skavtskem duhu?

Vztrajni galeb: Prvotno pomeni podajati vrednote, ki jih SZSO ima za svoje in prav tako tudi vsi člani. Naša naloga ni učiti, ker bi drugače to izzvenelo kot nekakšen pouk o vzgoji, privedlo pa bi do vsiljevanja neke vrste doktrine. Mi želimo posredovati vsem članom skavtski način življenja, stik z naravo, delo v njej in duhovno rast posameznikov. Nudimo jim torej vrednote, ki nam jih je podal sam ustanovitelj Baden Powell, nudimo vrednote krščanstva in možnost, da sami začutijo to povezavo z duhovnega vidika, nudimo jim navezanost na slovenski jezik, narodno pripadnost in državljansko vzgojo. Zadnji dve pa sta za Slovence v zamejstvu prava specifičnost (glede na sorodne organizacije Agesci in ZSKSS) in jih zato želimo posebno poudariti.

Modra mravlja: Skavti vsega sveta se ob vstopu v organizacijo, kakršna je naša, obvežejo, da bodo vestno služili Bogu in domovini, pomagali bližnjemu in izpolnjevali skavtske zakone. Ne gre za prepovedi ali ukaze: to je deset kratkih stavkov, ki vsakemu mlademu na nek način pomagajo pri tem, da stopi

v odnos z bližnjim, z naravo, z Bogom in tudi s samim sabo, nekaj enostavnih pravil, ki bi se jih morali držati vsi, ki so nekdaj obljubili. To je tisto, kar imenujemo skavtski duh, ki živi v skavtskih različnih narodnosti, verzopovedi, barvi ipd.

Katera mislite, da sta vloga in pomen skavtske organizacije specifično v našem ožjem zamejskem prostoru?

Vztrajni galeb: res je vloga v našem specifičnem prostoru tudi z narodnostnega vidika pomembna. Mi smo precej številna mladinska organizacija, smo mladi in delamo samo z mladimi, in kot vsi dobro vemo, je mladina naša bodočnost, zato je naša naloga prav v tem, da si zavhamo rokave in samo z dejavnostmi "na terenu" pripravimo našo mladino na življenje. Pripravimo jo glede narodnosti in zavestne izbire, moramo jim posredovati pokončno držo in dvignjeno glavo, pravljamo pa jih tudi na to, da bo lažja pot v svet dela. Nihče ni še pisal o tem in rad bi samo omenil, da imamo voditelje, ki uspešno študirajo, imamo voditelje, ki so študij že opravili in se uspešno vključili v delovno okolje. Osebnostno lahko pripravi domači vzgoji in skavtizmu precej vrlin, ki so me na delovnem področju pripeljale že precej visoko. Isto lahko rečem tudi o večini voditeljev, ki so študijsko pot že zaključili.

Modra mravlja: Zavedamo se, da ni naloga naše organizacije ta, da spremeni svet. Če bi bili tega mnenja, bi bili verjetno že razočarani idealisti. Mlademu želimo ponuditi možnost, da se preko skavtskih iger, veččin in poti sooči tudi z različnostjo, s tistimi, ki so bolj potrebni pomoči, da se versko in duhovno poglobi in da preživi svoj čas v slovenskem okolju. Naše delovanje je pravzaprav predlog, od mladih samih pa je odvisno, če bodo ta predlog sprejeli.

POMEMBNO SREČANJE V RIMU

SLOVENSKI ŠKOFJE NA OBISKU AD LIMINA

Slovenski verski tednik *Družina* poroča, da so slovenski škofje konec minulega tedna opravili t.i. obisk "ad limina apostolorum", kar pomeni, da so se podali h grobovom apostola Petra in Pavla. Obisk so opravili v dneh od 23. do 28. aprila in je bil po tradiciji razdeljen na tri dele. Tako so obiskali grobova apostolov, srečali so se s papežem in imeli pogovore na sedežih ustanov rimske kurije.

To je bil drugi uradni obisk članov slovenske škofovske konference po mednarodnem priznanju Slovenije kot samostojne države. Gre za pomemben dogodek za krajevno Cerkev, saj je to priložnost, da škofje izmenjajo svoje vtise in mnenja s papežem glede pastoralne dejavnosti in drugih vprašanj krajevne Cerkve. Obisk "ad limina" pa ima še dodaten pomen, saj krepi vezi občestvenosti med papežem in škofi. Obiski "ad limina" so navad-

no vsakih pet let, še prej pa škofje pošljejo Svetemu sedežu natlačna poročila o razmerah svojih škofij. Ta poročila v Rimu preuredijo in jih posredujejo komisiji, ki je zadolžena, da pripravi vsak obisk posebej. Na osnovi teh zbranih dokumentov se nato razvijejo pogovori med voditelji kongregacij in škofi.

Slovenski škofje so se s papežem Janezom Pavlom II. srečali na prvi dan svojega prihoda v Vatikan, in sicer 23. aprila. Predstavili so mu razmere na Slovenskem, svetega očeta pa je predvsem zanimalo, kako je z duhovniškimi in redovniškimi poklici. Slovenski škofje so se srečali tudi s predsednikom Papeškega sveta za družino, kardinalom Trujillom. Bolj neformalnega značaja je bilo kosilo s papežem, med katerim se je z veseljem spominjal obbeh svojih obiskov v Sloveniji.

SVETNIK TEDNA

4. MAJA

SILVESTER ČUK

FLORIJAN, MUČENEC

Današnji godovnjak sveti Florijan, čigar ime v slovenskem prevodu pomeni Cvetko, spada med najbolj znane in najbolj češčne ljudske svetnike. Na mnogih hišah vidimo podobo ali kip rimskega častnika s čelado in zastavo ter z vedrom all golido v roki, ko gasi gorečo hišo ali vas pod seboj. Njegove podobe spet krase mnoge obnovljene ali nove gasilne domove po Sloveniji, kajti sveti Florijan je zavetnik gasilcev, tistih pogumnih ljudi, ki priskočijo na pomoč ob nenadni naravni nesreči - predvsem požaru ali poplavi pa tudi ob potresu. Ko se je po naših domovih še redno molilo, so pri angelovem češčenju ali pri večerni molitvi dostavljali očenaš "v čast svetemu Florijanu, da bi nas varoval časnega in večnega ognja".

Iz življenja svetega Florijana vemo le malo zanesljivega. Menda se je rodil v bližini današnjega Dunaja. Po rimskem martirologiju (svetniškem koledariu) je bil rimski uradnik v mestu Celtium, današnjem St. Poltu. Med preganjanjem kristjanov za časa cesarja Dioklecijana je tudi v rimski provinci Norik izšel ukaz, da mora vsakdo darovati rimskim poganskim bogovom ali pa umreti. Državni namestnik Akvilinij je posrbel za strogo izvajanje tega ukaza tudi v Noriku. Florijan je bil kot rimski vojaški uradnik tisto leto (najbrž 304) pri posadki v Lauriacu (današnji Lorch pri Linzu). Akvilinij je lovil kristjane po vsem Noriku. Ko je Florijan, ki je bil nekaj časa odsoten, to zvedel, se je takoj vmlil v mesto, da bi preplašenim kristjanom vlil poguma s svojim zgledom.

Ko se le vračal v mesto, je srečal četo vojakov, ki jim je poslal Akvilinij, da polovi še druge kristjane in jih pripelje predenj. Florijan je vojakom takoj priznal, da je kristjan. Prijeli so ga in ga odvedli pred Akvilinija, ki ga je skušal pregovoriti, naj daruje bogovom. Florijan je to odločno zavrnil in je neustrašeno priznal svoje krščansko prepričanje rekoč, da je pripravljen za Kristusa pretrpeti tudi najhujše muke. Ko se je Akvilinij iz njega norčeval, je Florijan prosil Boga za pomoč.

Akvilinij je vojakom ukazal, naj Florijana prebičajo, potem pa mu z ostrim železjem tržejo meso s pleč. To mučenstvo je Florijan pogumno prestal. Tedaj je cesarski namestnik odločil, naj Florijana vržejo v reko Enns. Vojaki so mu okoli vratu navezali težak kamen in ga vrgli v valove narasle reke. Legenda ve povedati, da je Florijan klečal ob bregu reke in molil in nobeden izmed vojakov si ga ni upal potisniti v globoko vodo. Nenadoma se je do njega prerinil mlad človek in ga sunil, da se je zvrnil v reko. Ko se je surovež nagnil čez ograjo mostu, da bi videl utaplajočega se Florijana, je nenedoma popolnoma oslepel.

Telo mučenca Florijana so pokopali verniki. Pozneje so nad njegovim grobom sezidali kapelo, okoli katere je zraslo naselje in v bližini benediktinski samostan, katerega so Madžari leta 900 porušili, kasneje pa je bil nanovo pozidan. Za svojega zavetnika časti svetega Florijana mesto Dunaj. Bolj kot to je pomembno dejstvo, da so si tega svetnika za svojega zavetnika izbrali gasilci.

Znani slovenski narodopisec dr. Niko Kuret meni, da je sveti Florijan izrinil neko pogansko božanstvo, in sicer vodno božanstvo, ki je "imelo na skrbi rodovitnost zemlje". In to zadevo so kristjani najprej izročili svetemu Florijanu. Šele kasneje so se mu začeli priporočati za pomoč pri požarih.

Ime Florijan je pri nas bolj redko, še manjkrat slišimo ime Florijana, pogostejši pa sta slovenski različici Cvetko ali Cvetko in Cvetka.

PREJŠNJO NEDELJO

PET NOVIH BLAŽENIH

Papež je v nedeljo v Vatikanu razglasil pet novih blaženih. Prvič je med blaženimi tudi Portoričan. To je Carlos Manuel Rodriguez (1918-1963), laik, ki je bil zelo angažiran na socialnem področju.

Papež je med blažene razglasil tudi dve italijanski ustanoviteljici novih redov, se pravi Caterino Volpicelli, ki je delovala v drugi polovici 19. stol. in ustanovila red služabnic Srca Jezusovega. Te delujejo med revnimi in socialno emarginiranimi ljudmi. Tudi bl. Caterina Cittadini je ustanoviteljica reda, in sicer Uršulink sv. Hieronima iz Somasce. Odlikovala se je v skrbi za sirote. Med novimi blaženimi je tudi škof v Malagi Manuel Gonzalez Garcia, ki je umrl 1940, kot žrtev preganjanja med špansko državljansko vojno. Za blaženo pa je bila razglašena tudi Kanadčanka Maria Anna Blondin, ustanoviteljica reda sv. Ane.

SKUPNI BLAGOR

RAZLIČNOST JE DOBRA

Sredi minulega tedna je v Vatikanu zasedala papeška akademija za socialne vede in obravnavala problematiko globalizacije. V zvezi s tem je papež spregovoril udeležencem zasedanja in jih opozaril na problematiko t.i. globalizacije, češ da gre za novo obliko kolonializma. Upreti se je treba tržni logiki, je dejal, in potrebno je strogo ločiti etiko, ki naj bo neodvisna od gospodarskih, ideoloških ali politično opredeljenih gledanj.

Zavzeti se je treba, da ne bi prevladal samo en družbeno - gospodarski sistem ali ena sama kultura, ki naj bi v globalnem smislu vsilila svoje vrednote, merila in moralno držo. Cerkev, je poudaril papež, se bo dosledno zavzemala, da bo v tem procesu edino merilo dobrobit celotnega človeštva in ne le ozkega kroga izbrancev, ki bi bili sami deležni ugodnosti blagostnja.

5

ČETRTEK,
3. MAJA
2001

JUNAKI DORICE MAKUC ODRINIMO NA VISOKO

IVAN ŽERJAL

Ob podelitvi literarne nagrade Vstajenje Dorici Makuc je o njenih knjigah spregovorila prof. Diomira Fabjan Bajc. V podrobni analizi je razčlenila knjigi *In gnojili boste nemško zemljo* ter *Aleksandrinke*, na tem mestu pa objavljamo razširjen referat o knjigi *Sardinci*. Zlasti se nam zdi pomembno dejstvo, da izpostavlja vlogo malih ljudi pri oblikovanju zgodovine.

Pred kratkim mi je prišla v roke knjiga Luisa Sepulveda *Historias marginales* (Obrobne zgodbe). V uvodu pisatelj opisuje svoje potovanje v uničevalno nemško taborišče Bergen Belsen, kjer je iskal sledove za znano judovsko deklaro Ano Frank. Ni jih našel, pač pa je prebral na kamnu izklesan napis: Bil sem tukaj, a nihče ne bo pripovedoval moje zgodbe. Ob misli na milijone neznanih žrtev se je zgrozil in kasneje napisal knjigo *Obrobne zgodbe*, 34 prepleh črtic, posvečenih neznanim junakom oziroma mučencem z vseh koncev sveta.

Tudi Dorica Makuc je v zadnjih desetih letih izdala tri knjige, posvečene obrobni junakom in žrtvam. Ti ljudje mogoče niso zgodovinski pomembni, niso bili posebno politično angažirani ali uspešni, vendar ima vsak za sabo zgodbo, ki je vredna, da jo spoznamo. Dorica Makuc je poskusila iztrgati pozabi te njihove pripovedi. Vsebinsko vseh treh knjig je prej pripravila v nadaljevanjih za slovenski tržaški radio. Vse tri knjige so izšle pri GMD.

Osredotočili se bomo na zadnjo knjigo, *Sardinci*, ki je od vseh treh najboljše. Avtorica se je poslužila 30 knjig, raznih časnikov in koledarjev, 25 ustnih pričevanj, 22 arhivskih virov ter celo odpotovala na Sardinijo za knjigo, ki je izšla leta 2000.

Delo opisuje fašistično obdobje predvsem na Primorskem. Takrat je prisotnost primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov v vojski pomenila nevarnost, vsaj tako so domnevale italijanske oblasti. Zato je ministrstvo izdalo nalog, da morajo iz vojaških enot premestiti vse vojake slovenske in hrvaške narodnosti večinoma v Južno Italijo. Premestitev je spremljala tudi razorožitev. Teh izobčencev je bilo toliko, da so bile osnovane posebne enote, ki so

dobile ime "battaglioni speciali". Leta 1940 so jih premestili na Sardinijo. Bolj je fašizem ogrožal naš narodni obstoj, več fantov je odhajalo služiti vojsko na oddaljeni otok. Niso bili redki primeri, da so regiment na Sardiniji sestavljali naborniki slovenskega rodu skupaj z domačini - Sardi. Na Sardiniji je razsajala malarija in marsikdo je zaradi nje umrl ali pa ostal invalid. Koliko Slovencev je bilo v teh posebnih bataljonih, je težko reči, gotovo nekaj med 5 in 6 tisoč. Bili so bolj podobni kaznjencem kot vojakom, saj so bili leta 1942 ukinjeni vsi dopusti. Pred napadom na Jugoslavijo leta 1941 so italijanske oblasti mobilizirale tudi vse starejše moške na ozemlju Julijske krajine, leto kasneje mlade fante od petnajstega leta naprej. Peljali so jih najprej v razne zbirne centre (Fossano, Casale Monferrato, Potenza itd.), nato na Sardinijo.

Vendar je bil sardinski otok Asinara veliko taborišče za vojne ujetnike že v prvi svetovni vojni. Že leta 1916 so tja pošiljali ujetnike s soške fronte. A še poleti 1920 se niso vsi vrnili domov. Zanimivo je, da so domačini tako v prvi kot v drugi svetovni vojni simpatizirali s Slovenci, ko so zvedeli, da niso Italijani. Saj država ni bila niti njim nikoli naklonjena.

Od februarja do junija 1943 so otok bombardirali zavezniki (nameravali so se tam izkrcati, a so se potem premislili in se izkrcali prej na Siciliji). Seveda so zaradi tega trpeli in umirali tudi Slovenci in Hrvati. V Cagliariu imajo svoj del pokopališča, tudi v Bastiji je slovensko pokopališče.

Konec leta 1943 so zasedli otok Amerikanci, ki so Slovence naslednje leto prepeljali na Korziko. Preko južne Francije so se nato vrnili domov v drugi polovici leta 1945. Nekaj let so delali skoraj zastoj za Italijane, za majhen

denar za Amerikance, italijanski državljani niso prjeleli nobene odškodnine.

Pripoved v knjigi ni linearna, ampak živahna in mestoma duhovita, prepletajo se sedanjost in preteklost, zgodovinski podatki in osebnna pričevanja, tako da človek kar požira strani, se čudi življenjskim usodam, ki po svoji originalnosti prekašajo najbujnejšo fantazijo, občuduje vztrajnost in ljubezen do slovenske besede in do domovine teh večinoma preprostih Primorcev, od katerih mlajši niso bili deležni slovenske šole.

Dorica Makuc je prejela letošnjo nagrado Vstajenje zato, ker je ovrednotila in ovekovečila te čudovite lastnosti naših ljudi, saj jih je opisala z veliko tenkočutnostjo, razumevanjem in ljubeznijo. Posvetila jim je življenje, za kar ji gre naša zahvala.

Najsi na tem mestu drzno svetovali našim šolam, da bi ob raznih priložnostih, ko več ne vejo, kaj bi na proslavah govorili (Prešernove proslave, božičnice, razne obletnice itd.), povabili avtorico te ali avtorje podobnih domoznanskih knjig, da bi mladi spoznali našo zgodovino iz prve roke, iz pripovedi ljudi, brez političnih primesi in interesov. Gotova sem, da bi mladi radovedno prislunili resničnim zgodbam neznanih junakov.

Krščansko izobraženstvo v sodobni družbi. To je bil naslov okrogle mize, ki sta jo v ponedeljek, 30. aprila, priredila Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta in Študijsko raziskovalni forum za kulturo iz Gorice. Srečanje, ki je bilo tudi priložnost, da se tržaško občinstvo seznanji z delovanjem gorškega foruma, zlasti v luči posveta *Drugo Balkana*, ki je potekal jeseni 1999 (na ponedeljkovem večeru so tudi predstavili zbornik tega simpozija), resda ni privabilo v tržaško Peterlinovo dvorano velikega števila ljudi, je pa bila po drugi strani razprava živa in zavzeta.

Kakšen je položaj krščanskega izobraženca, sicer pa tudi vsakega kristjana, v današnji družbi? O tem so spregovorili predstavnika foruma Damjan Hlede (na sliki) in Majda Bratina ter Nadja Maganja. Za današnji čas je značilna velika "tišina" kristjanov. Zdi se, da ne znamo več sporočiti odrešenjskega sporočila krščanstva, da nimamo vizij. Kristjani se v tej popliteni globalizirani družbi očitno dobro počutimo ter se otepamo novosti, tveganja, šibkosti, nespameti in trpljenja, ki pa so vendar temeljne predpostavke krščanstva. Zakaj se to dogaja? Zakaj se v današnji družbi ne rojevajo npr. preroki, zakaj ne izrazimo umetnikov, kot je bil npr. v preteklosti Michelangelo? Razlog je najbrž v tem, je bilo med drugim rečeno, da današnjemu kristjanu primanjkuje duhovnosti, ne pozna več svojih korenin in identitete, ki slonijo na globljih izkušnjah in na molitvi. Ravno vera kot izraz poglobljenosti in molitve rodi dialog in ustvarjalnost. Treba je tvegati, biti drzni in povedati kaj novega, četudi potem zgrešimo.

Odriniti na visoko: to mora torej biti vodilo današnjega kristjana, naj bo slednji izobraženec ali ne. Soočati se moramo z univerzalnimi vprašanji in gojiti dialog z drugače mislečimi in govorečimi. Pri tem je pomembno poznati cerkvene dokumente ter socialni nauk Cerkev. V družinah pa je treba ustvariti tako versko skupnost, ki naj bo res Cerkev v malem, steči mora pogovor o verskih zadevah. To velja tudi za

FOTO KROMA

slovensko skupnost v zamejstvu, ki doživlja razcvet na vseh področjih, le na verskem ne.

Pomemben je tudi dialog z drugimi tradicijami. Slednji je možen na ravni enakopravnosti, saj Duh kliče vsakega kristjana k odprtosti, da najde Božje razodetje tudi v drugih tradicijah. Pri tem ne smemo zapasti skušnjava trditve, da so vse verske tradicije enake, saj bi to privedlo do poplitenosti in pomanjkanja dialoga. K podobnemu izidu vodita tudi ekskluzivizem in inkluzivizem. Vedno je treba imeti pred očmi neizogibne razlike med verskimi tradicijami in se zato angažirati v naporu dialoga, katerega izid ni znan. V takem dialogu se tudi kristjan utrdi v svoji identiteti.

Srečanje se morda ni striktno držalo smernic naslova, saj je bilo specifično o položaju krščanskega izobraženca v sodobni družbi bolj malo povedanega, na kar so nekateri udeleženci tudi opozorili. Na večeru so se nekateri razpravljali po drugi strani dotaknili tudi pastoralnih vprašanj, ki bi terjala dodatno poglobitev in predvsem prisotnost posvečenih oseb, ki pa se večera v DSI niso udeležile. Sicer pa je po besedah predsednika DSI Sergija Pahorja razprava pokazala, da se še kar zavedamo pomena nekaterih bistvenih predpostavk krščanstva, kar bo treba gojiti še naprej.

NA REŠETU

KAKO JE S POSTAJO TRST A?

Včasih sem imela pri pisanju te rubrike neprijeten občutek, da sem glas vpajočega v puščavi, da vidim strahove, ki jih v resnici ni, da si izmišljujem probleme glede (ne)vidljivosti televizijskih sporedov, glede (ne)slisnosti slovenske radijske postaje po deželni teritoriji, da brez razloga javkam o postopnem siromašenju oddaj, o krčenju delovnih mest, o pomanjkanju avtonomije, itd... Slovenske radijske in televizijske oddaje so tekle redno brez zapletov in zastojev, tako da na zunaj skoraj ni bilo opaziti notranjih težav radijske hiše. Šele sredi prejšnjega tedna je prišla v javnost novica, da bodo uslužbenci s podporo konfederalnih sindikatov zaradi nevdržnih razmer izvedli enodnevno stavko. V objavljenem sporočilu je pisalo, da je stavka "oklicana v podporo zahtevam v zvezi z namestitvami, sredstvi in avtonomijo programskega oddelka". Stisko uslužbencev razodevajo besede sindikalne predstavnice Marije Breclj, da so se programisti odločili za stavko, ker "ne morejo več opravljati svojega poslanstva". (P.D., 29.4.) Da so pogoji dela postali nemogoči, je izjavil tudi Igor Tuta, za

katerega sem vedno mislila, da je po odhodu dr. Benedetiča postal poverjeni ravnatelj postaje, zdaj pa je prvič zapisano, da ima status funkcionarja z vlogo koordinatorja slovenskih sporedov. Gotovo tako hude razmere niso nastale čez noč, stopnjevale so se postopno. Zakaj torej niso programisti že prej opozorili javnosti na slabšanje razmer? Verjetno so bili do ustanove tako lojalni, da so poskušali uporabiti vsa možna sredstva dogovarjanja, preden so se odločili za stavko.

Danes, 30. aprila, stavkajo torej zaposleni na programskega oddelku tržaškega radija. Vsiljuje se mi nekaj misli.

1) Zakaj ne stavkajo tudi časnikarji, tako bi imela stavka še večjo težo. Menda zaradi predvolilnega obdobja ne smejo poslušalcev prikrajsati za informacije. Lahko pa ne bi spustili v eter Kmetijske oddaje (kot zjutraj niso posredovali Koledarčka ali Duhovne misli).

2) Zakaj niso stavke podprli tehnikarji? Podpora slovenskim sporedom je namreč podpora krejpitvi Deželnega sedeža RAI v celoti, zato bi bilo prav, da bi bili solidarni s stavkajočimi tudi

tehnikarji ustanove. (Če pa so že bili v službi, bi lahko pazili, da ne bi šle med glasbo v eter italijanske napovedi časa!).

3) Kako da smo kljub stavki lahko slišali utrinek ob evropskem letu jezikov. Pravljico za dobro jutro, posnetek proslave OF v Gorici (ki je bil brez vsakega komentarja, slab, mestoma nerazumljiv, skratka neposlusljiv) in pa Jezikovni kotiček? Kot bi hotel nekdo po vsej sili pokazati, da stavka ni popolna.

Bo imela stavka učinek? To je verjetno odvisno od vseh nas. Zaenkrat se je že odzvala slovenska javnost, kar dokazuje skupna izjava SSO in SKGZ, podpora tiska, izjava Slovenske skupnosti... Vendar to še zdaleč ni zadosti. Zdaleč se poslušalci, obkrožni in vse stranke ne moremo več sprenevedati, da ne vemo, kaj se na radiu dogaja. Zdaleč moramo vsi enotno nastopiti v obrambo naše postaje, ki ima neprecenljivo vrednost za vso manjšino na jezikovnem, kulturnem in gospodarskem področju. Izjave in protesti so potrebni, morajo pa jim slediti tudi politične akcije na lokalni, državni in meddržavni ravni.

TEJ

TISKOVNO SPOROČILO SLOVENSKE SKUPNOSTI

ZA AVTONOMIJO NAŠE POSTAJE

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti nam je poslalo tiskovno sporočilo o kočljivem stanju na slovenskem oddelku na RAI-u.

Slovenska skupnost je zaskrbljena nad stanjem, v katerem je slovenski programski oddelk deželnega sedeža RAI, in izraža zaposlenim solidarnost ter podpira njihov protest zoper nevdržno stanje ob ukinjanju avtonomije, krčenju finančnih sredstev in zmanjševanju števila zaposlenih. SSK popolnoma podpira zahteve sindikata zaposlenih, še zlasti njihovo stališče, da programi krčenja izdatkov, ki jih RAI sprejema na vsedržavni ravni, ne bi smeli veljati za manjšinske radijske in televizijske programe, kot ne veljajo npr. za programe v nemškem jeziku na Južnem Tirolskem. Manjšinske radijske in televizijske oddaje nosijo namreč v sebi poseben značaj in kulturno poslanstvo, ki ga ni mogoče omejevati s kriteriji tržne logike. Zato je nujno, da se posodobijo in prilagodijo novim potrebam konvencija med predsedstvom vlade in RAI-em, kar se npr. za manjšinske programe na Juž-

nem Tirolskem že dogaja, tako da tamkajšnja manjšina takšnih problemov sploh ne občuti.

SSK nadalje izraža svoje začetnje, da se vsedržavno vodstvo javne tv RAI, ki ga zaenkrat še vedno nadzira leva sredina - potem ko sta bili za uresničitev zakona o slovenski televiziji potrebni skoraj dve desetletji in po sprejetju zakona 482 o manjšinskih jezikih - slovenskemu oddelku ne prizna minimalnih pogojev dela in se obnaša, kot bi imela opraviti s katerokoli od svojih programskih struktur, ne zavedajoč se pomembnosti televizijskih programov v manjšinskem jeziku za ohranitev in razvoj letga. Ob tem SSK obžaluje dejstvo, da v zaščitnem zakonu ni nobenega določila, ki bi jamčilo razvoj in obstoj slovenske javne televizije, ki je med drugim, večji del Slovencev v Italiji sploh ne vidi. Končno se SSK sprašuje, kakšen pomen sploh še ima projekt čezmejnne televizije, če vodstvo RAI-a ni pripravljeno priznati slovenskemu oddelku potrebne avtonomije, zadostnih sredstev in ustreznega osebja. Preden se spušča v nove pro-

jekte s sosedi, bi se moral predsednik Zaccaria predvsem pozanimati, kakšna so sredstva in strukture, ki jih ima italijanska manjšina v Sloveniji za celodnevno oddajanje radijskih in televizijskih programov v manjšinskem jeziku.

SSK zato pričakuje, da bo vodstvo RAI-a ponovno priznalo slovenskemu oddelku potrebno upravno in finančno avtonomijo z imenovanjem novega ravnatelja slovenskega programskega oddelka in zagotovilo slovenskim programom nemoteno delo z namestitvijo potrebne osebja in zadostnimi finančnimi sredstvi ter da bo poskrbeo za razširitev vidnosti na celotno območje, kjer živi manjšina. Sedanje stanje, ko o programski shemi in vsebini odloča italijanski direktor deželnega sedeža Collini in tako tudi sam odredi, da se npr. revija *Pesem mladim* snema ali pa ne, je za našo manjšino naravnost ponižujoče! SSK je že ponudila sindikalnemu predstavništvu slovenskega oddelka deželnega sedeža RAI pomoč in posredovanje pri vsedržavnem vodstvu javne tv tudi prek manjšinskih poslancev SVP in Union Valdotaïne, da se stanje reši in spet vzpostavijo normalni pogoji za delo te pomembne slovenske ustanove.

DAN STARŠEV V DEVINU

PRAZNIK V PESMI IN BESEDI

Iz malega lahko zraste veliko. Na to modrost smo se spomnili ob prireditvi Dan staršev, ki jo že vrsto let prireja otroški zbor Ladjica v spomladanskem času. Sedež devinskih zborov se ob taki priložnosti spremeni v kraj veselega srečanja otrok, njihovih staršev in drugih sorodnikov ter družinskih prijateljev, ki radi pridejo na prireditev. Tako je bilo tudi letos, program pa je bil res pester, saj so nastopili učenci državnega otroškega vrtca iz Devina, Otroški zbor Vesna iz Križa in seveda sam zbor Ladjica. Zborovsko petje pa se je prepletalo z recitacijami pesmi raznih pesnikov in z nastopom nekaterih gojencev devinske podružnice glasbene šole Emil Komel, ki so jih pripravili profesorji Barbara Corbato, Fabio Devetak in Aleksander Sluga. Za povezovanje sporeda in izmenične recitacije sta poskrbela in dovršeno izpeljala Matej Metlikovec in Matej Pernarčič.

Pod vodstvom učiteljice Nadje Žerjal je kot prvi nastopil vrtec iz Devina. Malčki, ki jih je pripravljala tudi učiteljica Tanja Novak, so doživeto podali štiri Bitenčeve pesmice. Sledila je recitacija pesmi *Nadobudna budnica* Binec ter *Antico valzer* neznane avtorja in Menuet Leopolda Mozarta, druga pa Bastienovo skladbico *Little indians danse* ter *Vinciguerrero* priredbo-poenostavitve Beethovnovne *Per Elisa*. Recitirani pesmi Babičine igre Jožeta Šmidta in Golarjeva *Naš dedek* sta otroke in vse prisotne opozorili na nepogrešljivo vlogo, ki jo imajo stari starši v družinskem življenju.

Šest pesmi pa je podal zbor Ladjica, ki ga vodi Olga Tavčar. Tako smo slišali *Barčico po morju plava*, *Štuhečvo Hruška debeluška*, *Harejevo Hej*, na *Nanosu*, *Čerlattijevo Palla*, *pallina*,

sejevo *Krokodil pri zobarju* in pesmico Jane Drasič *Hej, ho*.

Recitator je nato podal pesmico Toneta Pavčka *Kako raste mama*. V glasbenem intermezzu pa sta Lea Ušaj in Anna Simeoni nastopili pri klavirju. Prva je zaigrala *Antico valzer* neznane avtorja in Menuet Leopolda Mozarta, druga pa Bastienovo skladbico *Little indians danse* ter *Vinciguerrero* priredbo-poenostavitve Beethovnovne *Per Elisa*. Recitirani pesmi Babičine igre Jožeta Šmidta in Golarjeva *Naš dedek* sta otroke in vse prisotne opozorili na nepogrešljivo vlogo, ki jo imajo stari starši v družinskem življenju.

Šest pesmi pa je podal zbor Ladjica, ki ga vodi Olga Tavčar. Tako smo slišali *Barčico po morju plava*, *Štuhečvo Hruška debeluška*, *Harejevo Hej*, na *Nanosu*, *Čerlattijevo Palla*, *pallina*,

Habetovo *Pet pedi* in na koncu še *Gobčevo Čira, čara*. Zadnja recitacija je bila pesem Nika Grafenauerja *Mama*, ki je tudi zelo primerno zaključila program letošnjega Dneva staršev. Prijeten večer se je sicer še nadaljeval ob družabnosti in otroški igri, medtem ko so si starši izmenjavali vtise in se pogovarjali. Mnenje mnogih, ki so se udeležili tega srečanja, pa je bilo, da je razveseljivo videti toliko otrok, ki prepevajo in igrajo, recitirajo in nastopajo. Taka dejavnost sicer pomeni zanje in za starše obveznost in dolžnost, a tudi lepo izkušnjo in obogatitev, saj se otroci navdušijo za dejavnosti, ki jih bodo lahko spremljale vse življenje in jim bile v osebno veselje in duhovno hrano, obenem pa posredno pozitivno vpliva na vse okolje.

MF

PRILEGA SE MU KOT NA KOŽO

PREGOVOR O VOLKU

Tržaški italijanski dnevnik še dalje objavlja izjave vidnejših predstavnikov ezulskih organizacij, ki soglasno grajajo ali obsojajo dejstvo, da je hrvaški pravosodni minister predal ustavnemu sodišču novi statut Istrske županije (dežele), ki med drugim uvaja dvojezičnost na celotnem ozemlju dežele. Minister naproša ustavno sodišče, naj prouči zakonitost novega statuta.

Med drugim se je oglasil Piero Parentin. Italijanski tržaški dnevnik je 24. aprila takole pisal:

"Tudi Piero Parentin se sklicuje na pregovor o volku ('Volk menja dlako, a narave nikdar') 'In so še pravili, do so bile manjšine v bivši Jugoslaviji bolj zaščitene od naše... Bil sem svetovalec v Devinu - Nabrezini in imam osebne izkušnje. Manjšini ni manjkalo ničesar, godilo se ji je bolje kot večini. V resnici vprašanje italijanščine na Hrvaškem moti. Hrvaško vlado razumem in se ne čudim tej odločitvi. Poleg vsega si sam nisem nikdar delal utvar'.

Piero Parentin je po poklicu učitelj in je služboval v nabrezinskem italijanskem didaktičnem ravnateljstvu. Eno mandatno dobo (1970-75) je bil občinski svetovalec, izvoljen na listi KD. Bil je več let tudi predsednik Turistične ustanove v Sesljanu. Kot slišimo, je že nekaj časa predsednik ene izmed ezul-

skih organizacij, po rodu pa je iz Pože.

Ko je bil občinski svetovalec, je bil na čelu krščansko-demokratske svetovalske skupine, ki je bila najštevilnejša. V tej vlogi pa se nikakor ni izkazal, saj je njegova svetovalska skupina bila notranje razbita, njeni notranji spori in prepiri pa so hudo ovirali redno upravnno delo. Bil je namreč tudi v sporu s svojim strankinim kolegom, podžupanom Colombanom, ki je umrl pred kratkim. Slednji pa je skozi vso petletno mandatno dobo zelo lojalno sodeloval z županom in ostalimi odborniki, tako da ni prišlo nikdar do nobenega nesoglasja, tudi in zlasti kar zadeva odnose s slovenskimi občani. Parentin pa je verjetno po naravi gospodovalec, kar pa v politiki vodi v sektaštvo. Z razliko od večine njegovih strankarskih kolegov o Parentinu nikakor ne moremo reči, da je pomagal graditi mostove med obema narodnostnima skupnostma. Zato se zadnjim njegovim izjavam tudi ne moremo čuditi.

Možakar pravi, da naši manjšini v občini ni manjkalo ničesar in da se ji je celo bolje godilo kot večini (italijanski, seveda). Ne glede na to, da so njegove trditve iz tre izvite, Parentin pozablja, da so Italijani postali večina v prizadeti občini po umetni, v bistvu nasilni poti. Naselji pri Štivanu in Sesljanu sta nastali z izrecnim namenom, da se spremeni narodnostna sestava devinsko-nabrezinske občine, čemur je treba še dodati naseljevanje posameznikov, v veliki večini Italijanov iz bližnjih mest.

Pregovor o volku se mu zato prilega kot na kožo.

7

ČETRTEK, 3. MAJA 2001

NAŠA MLADINA BO OBISKAL LEPOTE SLOVENIJE

IZLET PETOŠOLCEV SLOVENSkih ŠOL IZ ITALIJE

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS vsako leto povabi učence in dijake s slovenskih šol v Italiji na nagradne ekskurzije v Slovenijo. Ob zaključku petletne osnovne šole se na izlet v Slovenijo odpravijo prav vsi petošolci s tržaških in goriških slovenskih šol ter njihovi sovrstniki z dvojezične šole v Špetru. Ob koncu nižje srednje šole se izbrani dijaki podajo na strokovno ekskurzijo v navadno dve izbrani slovenski pokrajini, goriški učenci bodo letos spoznavali Dolenjsko in Belo krajino, njihovi tržaški sovrstniki pa bodo odšli na Štajersko in v Prekmurje. Po opravljeni maturi se bodo v juliju na krožno pot po slovenskih pokrajinah podali še nagrajeni maturantje.

4. maja t.l. bodo vsi učenci, ki letos zaključujejo svoje osnovnošolsko šolanje v šolah od Milj do Špetra, namesto v svoje učilnice odšli na izlet, ki ga za MŠZŠ RS pripravlja svetovalec za slovenske šole v Italiji prof. Andreja Duhovnik z Zavoda RS za šolstvo, v sodelovanju s Primorskim dramskim gledališčem iz Nove Gorice, z gospodom Emilom Aberškom. Program želi otrokom približati slovensko glavno mesto in jim ponuditi v ogled izbrano predstavo v Lutkovnem gledališču; ob vračanju domov pa se bodo učenci ustavili še v Postojnski jami, da spoznajo še ta naravni biser. Kar dvestopetdeset otrok in njihovih spremljevalcev se bo z različnih

lokacij (Dolina pri Trstu, Trst, Opčine, Nabrezina, Doberdob, Gorica, Špetter) v jutranjih urah podalo na pot proti Ljubljani. Na Kongresnem trgu jih bodo pričakale hostese z Lutkovnega gledališča in jih popeljale skozi staro mestno jedro do gledališča. Tu si bodo otroci ogledali predstavo Svetlane Makarovič, *Spet Kosovirji*. Po ogledu jim bo dano, da v pogovoru z ustvarjalci lutkovnih predstav spoznajo značilnosti gledališča samega. Po kosilu bo čas še za sprehod po Ljubljani, nato pa se bodo odpravili proti Postojnski jami in si ogledali lepote podzemnega sveta.

Organizatorji vedo že iz izkušenj prejšnjih let, da je ta obisk za slovenske učence iz Italije prazničen dan, upajo le, da jim bo tudi vreme naklonjeno.

UDELEŽILA STA SE GA TUDI DVA SLOVENSKA ZBORA

MEDNARODNI ZBOROVSKI FESTIVAL V GRADEŽU

V Gradežu je v dneh od 18. do 22. aprila medkulturna zborovska organizacija Musica Mundi organizirala tretji mednarodni zborovski festival. Gre za pomembno zborovsko srečanje, ki uveljavlja Gradež tudi na tem področju glasbene in kulturne dejavnosti. Umetniški odbor so sestavljali prof. Giovanni Acciai, iz Nemčije je prišel Ralf Eisenbeiss,

Madžarsko je zastopal Gabor Holleburg. V žiriji pa so bili Andras Farkas iz Švice, Tržačan Walter Lo Nigro, vidni zastopnik nemškega zborovstva Hans-Peter Schurz in še Karmina Šilec, dirigentka zbora Karmina Slovenica iz Maribora.

Med udeleženci letošnjega festivala zborovskega petja v Gradežu je bil tudi Mladinski pevski zbor Pueri cantores, ki je del cerkvenega mešanega pevskega zbora Marije Vnebovzete iz Tolmina, ki ga vodi Barbara Kovačič. Zbor je osvojil dve srebrni diplom, in sicer v prvi tekmovalni kategoriji, ki je obsegala sakralne skladbe, in v drugi tekmovalni kategoriji otroških in mladinskih zborov. V kategoriji sakralne glasbe je zbor predstavil Palestrinovo *Benedictus*, pesem Naceta Duha *Marija je zaspala*, Pekka Kostianena *Jakobin pojat* in še *Ljubi angel, varuh moj* Andreja Missona. V drugi tekmovalni kategoriji otroških in mladinskih zborov pa so predstavili skladbo Gioacchina Rossinija *Coro di ninfe*, Vrabčev predbo ljudske *Čuk se je oženil*, *Naš svet Naceta Duha* in še *The snow* Edwarda Elgarja.

Mladim tolminskim pevcem in njihovi dirigentki Barbari Kovačič ob tem pomembnem uspehu čestitamo in želimo, da bi tako zavzeto in kakovostno delovali tudi v prihodnosti. Na tretjem mednarodnem zborovskem festivalu v Gradežu je nastopil z odličnim uspehom tudi deklški pevski zbor SVŠG iz Ljubljane, ki je s svojim nastopom v kategoriji otroških in mladinskih zborov dosegel zlato diplom, medtem ko je dirigentka Janja Dragan Gombač prejela priznanje za dirigentske umetniške dosežke.

PRVA ODDAJA ČEZMEJNE TV

Uresničuje se projekt Čezmejne televizije, ki sta ga skupno zastavila RAI in RTV Slovenija. Prvič sta obe ustanovi istočasno oddajali program, ki je nastal v sodelovanju Deželnega sedeža RAI in Regionalnega RTV centra Koper Capodistria. V nedeljo, 29. aprila, ob 22.30, so si gledalci lahko ogledali prvo izdajo programa *Lynx Magazine* na tretji mreži/bis RAI in preko oddajnikov Tv Koper Capodistria. Slovenska inačica oddaje bo na sporedu v četrtek, 3. maja, ob 22.30, prav tako na obeh mrežah.

Po izmenjavi Tv dnevnikov med Trstom in Koperom odpira "Lynx Magazine" novo obdobje obmejnega sodelovanja med državnima televizijskima hišama Italije in Slovenije, obenem pa bogati ponudbo programov obeh manjšin. V multikulturnem srednjeevropskem prostoru bo projekt Čezmejne televizije, ki ga podpira tudi dežela Furlanija-Juljska krajina, potrdil originalnost svoje vloge in se predstavil kot referent za televizijsko produkcijo brez meja. Prva izdaja oddaje *Lynx Magazine* bo spregovorila o mladih ob meji, kot so jih v svoje kamere ujele ekipe obeh TV hiš.

"ODSTRANJENO" OBELEŽJE V ČRNOMLJU V ČAST VINKU BELIČIČU

KRADEJO ŽE SPOMINSKE PLOŠČE

Komu je bila napoti plošča v spomin črnomaljskemu častnemu občanu, pisatelju, pesniku in prevajalcu prof. dr. Vinku Beličiču?

Lansko zadnjo septembrsko soboto so se v Črnomlju z mašo, slovesnostjo in odkritjem spominske plošče spomnili častnega občana prof. dr. Vinka Beličiča, ki je umrl 27. septembra predlani. Beličič je postal častni črnomaljski občan januarja 1994, in sicer zaradi izjemnega prispevka h kulturi in literaturi, v katero je vedno vpletal tudi Belo krajino in njene prebivalce.

O dr. Vinku Beličiču, ki se je rodil 19. avgusta 1913 v Črnomlju, pokopan pa je na Opčinah pri Trstu, sta na slovesnosti govorila direktor in glavni urednik založbe Mladika iz Ljubljane, sicer pa belokranjski rojak prof. Janez Musič ter mag. Janez Kramarič. Beličič je dolgo časa sodil med zmolčane, saj so bila njegova dela v Sloveniji nepozna-

na, izhajala pa so v Italiji, Argentini, Avstriji. Življenje potržacenega Belokranjca, ki je dolga leta kot begunec živel na hišnem pragu svoje domovine, je postalo prijaznejše šele leta 1991, ko je lahko obiskal Slovenijo in so v domovini prekinili molk o njegovih delih, v katerih je bil zvest skrbni za svoj narod, jezik, kulturo, omiko in vero.

V spomin na častnega občana je ob obletnici njegove smrti črnomaljski župan Andrej Fabjan na hiši na Kolodvorski 7, kjer je nekdanj stala Beličičeva rojstna hiša, odkril spominsko ploščo. A plošča, na kateri je bilo napisano: "V hiši, ki je stala na tem mestu, je bil rojen prof. dr. Vinko Beličič (1913-1999), slovenski pesnik in pisatelj", je bila pritrjena na pročelje le pol leta. Konec mar-

ca jo je nekdo odstranil. Mag. Kramarič, ki je pripravljaval lansko slovesnost, je ob tem še toliko bolj prizadet, saj ne gre za navadno pobalinstvo ali vandalizem, temveč za zelo prefinjeno delo. Plošča ni bila razbita, ampak previdno odstranjena, za kar je odstranjevalec (morda pa jih je bilo celo več) potreboval primerno orodje in lestev ali nekaj podobnega, saj je bila plošča pritrjena precej visoko. Ker pa hiša stoji ob glavni črnomaljski ulici, si je moral izbrati tudi pravi čas, da ga ne bi kdo opazil. Mag. Kramarič pravi, da lahko o tem, komu je bila spominska plošča napoti, zgolj ugiba. Zato so primer vzeli v svoje roke policisti, komandir črnomaljske Policijske postaje Jože Stopar pa je povedal, da še raziskujejo, zbirajo obvestila in podatke, do dokončnih rezultatov pa se še niso dokopali.

(IZ DOLENJSKEGA LISTA Z DNE 19. APRILA 2001, M. BEZEK-JAKŠE)

ODPRTA MEJA MED TRSTOM IN SEŽANO

NAVADITI SE NA SKUPEN PROSTOR

FOTO KROMA

Konec tedna, v petek, 27., soboto, 28., in nedeljo, 29. aprila, je v Bazovici in Lipici potekala odprta meja med občinama Trst in Sežana. Ob tej priložnosti je bil tri dni možen prost prehod meje, stekel je bogat kulturni program, roki pa sta si podala sežanski župan Miroslav Klun in tržaški podžu-

pan Gianni Pecol Cominotto. Med drugim sta poudarila potrebo, da ljudje pridejo k zavesti, da bo s padcem meje nastal skupen prostor in da se bo treba navaditi na skupno življenje. Tako so bile orisane tudi možnosti skupne turistične ponudbe.

POLETNI CENTER PIKAPOLONICA

VABLJIVA POLETNA POBUDA

Slovenska prosveta prireja tudi letos v osnovni šoli v Bazovici poletni center *Pikapolonica*. Gre za že tretjo izvedbo zanimive pobude, ki se uokvirja v vedno bolj razširjeno ponudbo poletnih centrov na Tržaškem. Poletni center *Pikapolonica* je namenjen otrokom od treh do desetih let starosti. Cilj je nuditi otrokom originalne, zabavne in obenem tudi vzgojne izkušnje s pomočjo naravnega kraškega okolja, kjer se bo center odvijal. Družinam pa je ponujeno odgovorno in izkušeno varstvo med poletnimi počitnicami.

Letošnji poletni center bo trajal štiri tedne, od 9. julija do 3. avgusta, razen ob sobotah in nedeljah, z urnikom od 8.45 do 16.30, dejavnost pa bo potekala v štirih vzgojnih skupinah. Tako bo potekalo spoznavanje otrokovih okusov preko seznanjanja s sladoledom, njegovo zgodovino in izdelavo ter preko intervjuja o razlikah med okusi otrok in odraslih. Dalje se bodo otroci seznanili z naravo in njenimi zakladi preko ogleda akvarija, naravoslovnega muzeja ter spoznavanja gozdnega in morskega okolja. Seznanjali se bodo tudi s pomenom prevoznih sredstev (npr. z ogledom železniškega muzeja, izletom z barko in izdelava

vo modela prevoznih sredstev), na koncu pa bodo tudi spoznavali tržaško okolje, med drugim z ogledom gradu sv. Justa in s primerjavo med mestnim in kraškim okoljem. Za otroke bodo skrbeli diplomirani vzgojitelji in študentje vzgojnih ved na tržaški univerzi.

Poletni center *Pikapolonica* je narodnostno mešani center, dejavnost pa poteka dvojezično. Kot nam je dejala predstavnica prirediteljev Francesca Simoni, najprej spregovorijo otrokom v slovenščini, nato ponovijo še v italijanski. Iz izkušnje prejšnjih let je opaziti, da večina staršev italijanskih otrok želi, da bi se njihovi otroci naučili slovenščine. Vpisovanje, ki poteka od 17. aprila na sedežu Slovenske prosvete v Trstu (ulica Donizetti 3, telefon številka 040 370846), je možno do konca meseca maja. Do zdaj, nam je še povedala Francesca Simoni, se je v poletni center vpisalo šestindvajset otrok (od katerih je sedem italijanske narodnosti), predvidevajo pa petintrideset vpisov. V prejšnjih dveh izvedbah se je poletnega centra udeležilo leta 1999 štirinajst, leta 2000 pa šestindvajset otrok. Gre torej za lepo realnost, ki je v porastu, za kar se organizatorji lahko samo veselijo.

SREDNJA ŠOLA SREČKO KOSOVEL Z OPČIN

EUROSCOLA LADINIA 2001

Evrošola je največja manifestacija mladih pripadnikov evropskih manjšin. Poteka vsaki dve leti, vsakokrat pri drugi manjšini. Prvo "Eurogol" so priredili Bretonci iz Francije leta 1988. Odtlej so evrošole priredili Valižani v Veliki Britaniji, Zahodni Frizijci na Nizozemskem, leta 1995 Slovenci v Furlaniji-Juljski krajini ob 50-letnici obnovitve sloven-

skih šol v Italiji, potem pa še Nemci na Danskem in Škoti na Škotskem. Na vsaki evrošoli zastopa našo manjšino po ena šola iz naše dežele. Letos, ko bo "Euroscola" pri Ladinicah v Dolomitih od 2. do 6. maja, bodo imeli dijaki drugih razredov srednje šole Srečko Kosovel z Opčin čast, da zastopajo vse mlade Slovence v Italiji.

SLOVESNOSTI OB PRAZNIKU OSVOBODITVE

SVOBODA, DEMOKRACIJA IN SOŽITJE SO ŠE AKTUALNI

Tudi na Tržaškem so se ob 25. aprilu, prazniku vstaje in osvoboditve v Italiji, zvrstile številne svečanosti v spomin na tiste, ki so pred desetletij padli za ideale antišazizma, svobode, demokracije in sožitja. Osrednja slovesnost je bila, kot vsako leto, v tržaški Rižarni, katere dvorišče je napolnila res velika množica ljudi. Zvrstile so se recitatorske in pevske točke, stekli so katoliški, pravoslavni in judovski verski obred, prisotni pa so prisluhnili tudi priložnostnim govornikom. V slovenščini je spregovoril zgoniški župan Mirko Sarđo, ki je med drugim poudaril, kako so krivice in nasilje še danes prisotne v svetu, o naših krajih pa je dejal, da mora njihov razpoznavni znak postati odprtost, prijaznost in spoštovanje tako znotraj sebe kot tudi do sosedov.

Tržaški Slovenci pa so nekaj dni zatem slovesno proslavili 60-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte. Tako je v nedeljo, 29. aprila, v tržaškem

FOTO KROMA

Kulturnem domu pod geslom, ki so ga sestavljali Kosovelovi verzi *Mi prebudili smo se in vstali!*, bila slovesna proslava, ki jo je priredila Zveza slovenskih kulturnih društev pod pokroviteljstvom Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Kul-

turni spored, ki ga je zrežiral Drago Gorup, so oblikovale godbe in zbori, ki delujejo v okviru ZSKD, ter recitatorji.

Slavosni govornik je bil predsednik SKGZ Rudi Pavšič, ki je med drugim poudaril, kako so vrednote Osvobodil-

ne fronte živa snov, saj so vrednote svobode, legitimnosti upora, pravice naroda do svoje usode in države ter zahteve po pravičnejši družbi, sožitja ter enakega dostojanstva ljudi in narodov.

V MARIJINEM DOMU PRI SV. IVANU

OB 50-LETNICI PREDSTAVILI DELOVANJE MESTNIH SKAVTOV

V soboto, 5., in v nedeljo, 6. t.m., bo v Zgoniku slovesno jurjevanje ob 50-letnici ustanovitve Slovenske zamejske skavtske organizacije. O tem dogodku in o 50-letnici SZSO sicer v tej številki poročamo na drugem mestu, vendar že v nedeljo, 29. aprila, so v Marijinem domu pri Sv. Ivanu 50-letnico proslavili skavti 4. stega, ki zaobjema tržaško mesto. V svetoivanskem domu so se zbrali skavti vseh vej in starosti, tudi nekateri taki, ki so bili priče ustanovitvi organizacije pred 50 leti (med temi npr. bivši načelnik Pavel Fonda in voditeljica Vera Lozej).

Člani organizacije so ob tej priložnosti pripravili pester program, s katerim so hoteli predstaviti tako zgodovino kot tudi današnje delovanje skavtov v Trstu. Tako so se občinstvu predstavili pripadniki vseh vej organizacije, od najmlajših volčičev in volkuljic, pa preko izvidnikov in vodnic in klana do predstavnikov starejše generacije. Prisotni so si ogledali tudi 20-minutni video posnetek, ki je vseboval kratek pregled 50-letne zgodovine zamejskega skavtizma.

Še posebej je treba tu omeniti priložnostno razstavo, ki je bila tisti dan na ogled in ki bo ta konec tedna romala na jurjevanje v Zgonik. Razstava prikazuje nastanek in razvoj organizacije v zamejstvu skozi slikovno gradivo, literaturo, publicistiko in prikaz že "zgodovinskih" krojev in drugega materiala. Posebej zanimivi so zapiski izpred 50 let o skavtski družini pri Sv. Ivanu, razni skavtski priročniki v različnih jezikih in nekateri takratni kroji. Organizatorji so se pri tem oddolži-

FOTO KROMA

li spominu na pionirje skavtskega gibanja na Tržaškem: ustanovitelja moške in ženske veje, msgr. Lojzeta Zupančiča, in msgr. Jožeta Prešerna, dr. Otona Berceta in prof. Ivana Teuerschuha.

Kaj pa je pomenilo in kaj pomeni biti slovenski skavt v tržaškem mestnem središču oziroma katera je vloga slovenskega skavtizma v tem okolju? Za Marijana Kravosa, ki je bil v SZSO dejaven zlasti v 70. in 80. letih (danes je ravnatelj srednje šole Sv. Cirila in Metoda), je bilo srečanje z italijanskim svetom "velik izziv. Za nas in zanje je bilo koristno, da se srečujemo in da iščemo skupne točke, da se tudi mi bogatimo. Bilo je nujno potrebno, da tudi izven naših krogov, v italijanskih vrstah, iščemo to, kar je v tistem času skavtizem dobrega naredil in poznal." Podobno velja za soočanje s pretežno laično stvar-

nostjo Trsta, ki zaznamuje tudi slovensko skupnost. V soočanju in dialogu z drugače mislečimi in govorečimi, nam je še dejal Kravos, ki je bil tudi dalj časa član škofijskega sveta in njegovih komisij (zlasti komisije za mladinsko pastoralo), si se utrjeval kot Slovenec in kot kristjan.

Kar se tiče današnjega delovanja pa si je 4. steg, kot nam je dejal njegov vodja Franc Biancuzzi, zadal določene cilje v okviru vzgojnega načrta za triletnje 1999-2001, ki je nastal iz poglobljene analize stanja in potreb teritorija. Delovanje stega sloni na vzgojnemu mladega človeka k pozitivni načrtovalni miselnosti, preko katere se odkrivajo talenti in meje posameznika in ki omogoča izoblikovanje kritične, dosledne in samostojne osebnosti. Na narodnostnem področju je delovanje usmerjeno v nevsiljivo vzgajanje

k ljubezni do slovenskega naroda, ki jo je treba razlikovati od nacionalizma, ter v sodelovanje s skavtsko organizacijo v matični Sloveniji v vidiku enotnega slovenskega prostora. Sicer pa je prva oblika službenja na teritoriju združevanje in vzgoja mladine v močnem mestnem skavtskem centru. Tu naj bi se oblikovale osebe, ki bi odgovorno služile širšemu teritoriju. V tem smislu steg goji stike s sorodnimi skavtskimi organizacijami in z ostalimi prostovoljnimi ustanovami. V vzgojni načrt je seveda vključena tudi ljubezen do narave preko njenega spoznavanja, ne nazadnje pa je poudarjen pomen verskega oblikovanja človeka s kakovostnim načinom podajanja spoznanja, da je katoliška vera pot k sreči. Tako bi morali skavte približati verouku, sv. maši, zakramentom in župniji.

MAJENCA 2001 / POGOVOR Z ŽUPANOM ANDREJEM CANZIANIJEM

PRAZNIK, PREŽET Z NEPOPISNO LEPOTO, VZDUŠJEM IN ČUSTVI

IVANA MAHNIČ

V Bregu se je ohranilo še veliko starih vaških običajev. Med temi je najstarejši prav "Majenca". Kdaj in kako je ta stari običaj nastal, lahko samo ugibamo. Nekateri trdijo, da je to naslednik staroslovenskega praznika pomladi, drugi pa, da je nastal tako, da so ljudje obišli na drog zeleno vejo, v upanju, da se bodo vrnili boljši časi. Tako v breških vaseh še danes v začetku maja za nekaj dni kraljujejo maji.

Andrej, ti si predsednik oziroma župan letošnje Majence. No, prvo vprašanje pa se rodi že samo od sebe: zakaj se ta praznik imenuje ravno "Majenca"?

Obred postavljanja maja je poznan na raznih koncih Evrope že v srednjem veku. Praznik je dobil svoje ime po mesecu maju, ker poteka ravno v tem obdobju, pa tudi po cvetu (španskem bezgu) ali majnici, ki cvete v tem času. Maj je mesec, ko toplejše podnebje prebija naravo iz zimskega sna ter jo ogreje s pomladansko obleko. Ljudje namreč se ne tiščijo več pred toplimi hišnimi pečmi in se lotijo najrazličnejših opravil na odprtem. V daljnih časih pa je bila razširjena tudi lepa ljubzenska navada. Kdor je imel punco v vasi, ji je na to noč pritržil na okno majhno okrašeno češnje, tako da so vsi vedeli, da ima dekle domačega fanta. Danes se ta praznik prepleta s starimi in novimi prvinami: seveda ostaja to praznik pomladi, povezan s kultom rodovitnosti, toda zrcali tudi navezanost na naše narodne običaje in vaško kulturno tradicijo. Leto, ko so prvič dvignili maj, ostaja še danes skrivnost, čeprav lahko najstarejši vaščani povedo, da so po letu 1919 pod majem prvič pridrili tudi ples.

"Majenca" že od davnih časov vsako leto prireja fantovska. Kaj pa je pravzaprav fantovska in kako deluje?

Fantovski sestavljajo vsi mladi neporočeni fantje iz vasi: štirinajstletniki začnejo sodelovati kot polnopravni člani v organizaciji Majence: pobirajo zajčevino za "kranclje" in pripravljajo zastavice, ki jih bodo nato postavili na maj. Pri osemnajstih letih postanejo parterji in prav ti imajo v svojih rokah celotno organizacijo Majence: to gre od postavljanja maja in kioskov za šagro do reševanja birokratskih zadev. Pred približno petnajstimi leti pa je na sredo nastala tudi dekliška skupina neporočenih deklet in torej tudi skupina parter, v katero se vključijo šestnajstletna dekleta. Zaradi pomanjkanja mlajših sil pa se lahko zgodi, da nekdo ostane pri parterjih ali partercah tudi več let. Vaška mladina se že sredi februarja zbere na K'luži v prostorih bivše pošte, kjer ima srenja svoj upravni prostor. Tu se odvija prva fantovska in dekliška ura (to je sestanek), ko vsi prisotni izvolijo predstavnika fantovske, župana, ki prevzame odgovornost neposredno od prejšnjega župana. Na drugi uri,

približno mesec dni kasneje, izvolijo tudi županja. Odbor, ki šteje približno 20 ljudi, se nato srečuje enkrat tedensko, da definira vse podrobnosti za postavitve maja, šagro, kulturni program ter organizira delo tako velike prireditve.

Katera je vloga župana in županje?

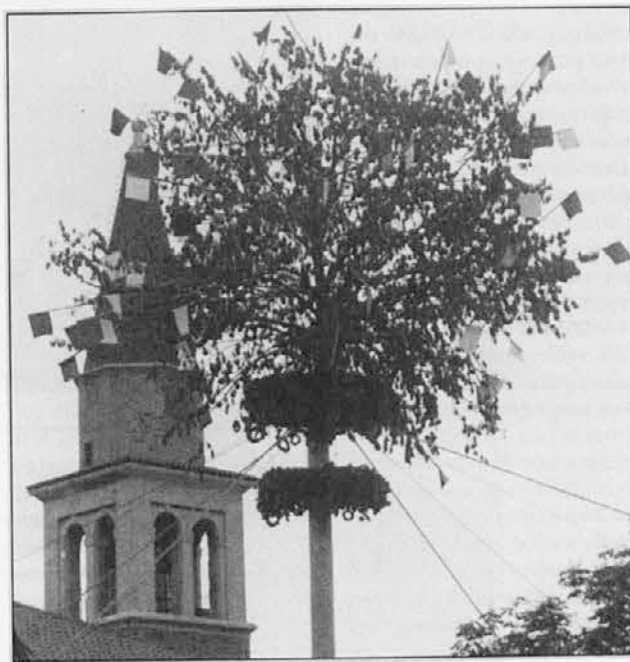
Župan in županja sta glavna simbola Majence in njena predstavnika. No, pa je treba le povedati tudi ime letošnje županje: to je Dolinčanka Irena Azulin. Izvolitev za župana je največja čast, ki si je lahko deležen. Novica o novem poimenovanju se z neverjetno naglico širi po vasi, starši so nate ponosni in uživaš spoštovanje res vseh vaščanov. Nanju pade odgovornost za pozitivne in negativne dogodke, povezane z Majenco, kot je na primer obnašanje posameznikov v skupini. Par prisostvuje in nadzoruje vsem pripravam. Celotna prireditev pa nikakor ne sloini samo na ramenih župana in županje. Majenca zahteva veliko dela in ljudi, ki bi si prizadevali za njen uspeh. Zato morata župan in županja sodelovati in posredovati med vsemi člani in usklajevati njihovo delo. V vsaki skupini, kjer sodeluje več ljudi, nastanejo konflikti. Najina naloga je tudi ta, da premostiva morebitne spore in se odločiva za najboljše rešitve, ko to zahteva situacija in skupina je ni zmožna doseči.

Z Majenco se prepleta zanimiv niz pobud, ki v Dolino privabi veliko množico obiskovalcev. Kako bo potekala letošnja izvedba dolinske Majence? Kaj ste si letos zamislili?

Seveda Majenco kot tako, torej postavljanje maja in šagro, bogatijo še številne pobude. Letošnja Majenca se začne v četrtek, 3. maja, z otvoritvijo tradicionalne razstave vin in olja breških proizvajalcev v prostorih Mladinskega krožka ter razstave sodobne umetnosti z naslovom *Sledovi obstoječega*, ki jo organizira občina v galeriji Torkla. V petek, 4. maja, bo na sporedu otvoritev razstave domačih likovnikov in umetnostnih obrtnikov v cerkvi sv. Martina, ki so jo pred kratkim obnovili in posvetili, zvečer pa bo na Gorici skupina *Zamejski kvintet* razveselila vse ljubitelje glasbe in plesa. V soboto bo potekalo občinsko nagrajevanje ljudske pokušnje vin in olja. Poleg tega bo vse dni možen ogled razstave domačih likovnikov, umetnostnih obrtnikov in učencev vrtec in osnovnih šol občine Dolina.

Gorica, vaški trg, še posebno zaživi v soboto popoldan, ko se vsi že pripravljajo na najdaljši dolinski dan.

Seveda, saj je to dan, ko vsa vas doživeto sledi postavljanju maja. To je starodaven poganski obred, ki predstavlja pozdrav pomladi in je slovenska posebnost nasploh na tem malem ozemlju, ki se še danes vsako leto ponavlja v šestih vaseh: Dolini, Borštu, Boljuncu, Ricmanjih, Prebenegu in Gročani. Najmlajši člani fantov-

ske naberejo zajčevino, parterji pa gredo po gabre, s katerimi bodo okrasili vas in ogradi-lesišče. Nekoč je bil namreč zastoj le prvi ples, za ostale so morali plesalci odplačati, tako da so lahko s tistim denarjem vsaj delno krili stroške šagre. Z razliko od drugih vasi postavljamo v Dolini, kot tudi v Borštu in Zabrezcu, češnje in ne borovca. Češnja je bilo edino sadno drevo, ki je spontano raslo na vrtovih in njivah naših vaščanov. Zato lahko trdim, da je ta rastlina del njihovega srca ter težko se je ločiti od nje in jo tako rekoč "podariti" za Majenco. Češnje in očiščen drog, tako imenovano lentjeno, ki si jo že več let nabavimo v Lokvah, okrog polnoči vaški fantje in moške na ramenih prinesejo s šance na Gorico in pri tem opravilo vsi skupaj pojejo dolinsko pesem Na Gorici. Češnje cepijo na lentjeno, še prej dodajo "kranclje" in ko je cep končan, se prične okraševanje maja s pomarančami, limonami, kolači, zastavicami in lučkami. Sledi nato dviganje maja, ki se zaključuje v zgodnjih jutranjih urah, ko se eden izmed fantov povzpne na vrh maja, to je približno 14 metrov visoko, in spusti vrv, s katero je žerjav dvignil maj. Ko se fant spusti z maja, vsi vaščani, zbrani v krogu pod majem, slovesno zapojejo drugo dolinsko himno *Eno drevo*. In tako se je vzdignil močvirni velikan, ki bo vasi gospodoval tri dni.

Kateri je najvažnejši dogodek, ki se odvija na nedeljo?

V popoldanskih urah, ko se je v vasi zbrala že precejšnja množica gostov, obiskovalcev in radovednežev iz najrazličnejših koncev, se na Gorici začne kulturni program. Letos bodo nastopili godba na pihala Prevalje s Koroškega, ki jo gostuje godba na pihala Breg, folklorna skupina Tine Rožanc iz Ljubljane, zvečer pa bo na vrsti ples z ansambлом Kraški kvintet. Najvažnejši dogodek pa je prav gotovo prihod parterjev in parterca na Gorico: v belih srcah in temnih hlačah oziroma krilih ter s pušcem nageljna in rožmarina prvi zaplešejo pred občinstvom polko in valček. Nato pa se jim

pridružijo še vsi prisotni. Biti parter in parterca je nekaj posebnega: v bistvu si tedaj glavna osebnost, na sebi nosiš odgovornost starodavne tradicije, kar vse navdaja z velikim zaščentjem. Poleg tega pa imajo ti fantje in dekleta veliko dela pri pripravah Majence in sploh pri plesnih vajah za nedeljski nastop. Zato se v Dolini lahko ponašamo, da mladi zelo dobro plešejo, česar danes pri mladih ne vidimo tako pogosto. V ponedeljek bo v večernih urah prav tako vse živo mrgolelo na Gorici ob zvokih ansambla *Zamejski kvintet*.

Slovesno praznovanje pa se zaključuje v torek. Kako poteka ta "obred" podiranja maja?

Pod večer se na Siji zberejo vsi, ki so sodelovali pri Majenci, vaščani, parterji in parterce z županskim parom na čelu ter v vrstah ob petju prikorakajo na Gorico. Vsi bivši župani pravijo, da te ta trenutek tako prevzame, da imaš občutek, da se ti bo srce naenkrat ustavilo: šumot vasi se umiri, le znana melodija se razlega po ulicah prav do vsake hiše. Zbrani pod majem zapojejo še *Eno drevo* ter dekleta in žene ustvarijo živo mejo, za katero številne oči pričakujejo trenutek, ko bo maj tresil na tla. Fantje in moške odvežejo vrvi ter medtem ko godba igra, se pričakovane večje vse do viška, ko na županov slovesni znak mogotec zgrmi na asfalt. Tedaj se otroci pa tudi odrasli zaženejo proti krošnjam, da bi si le pridobili trofejo z Majence: limono, pomarančo, kolač ali zastavico. V oči številnih prisotnih stopi tudi plaha solza, ki jo pogumni možakarji, ki ne veljajo za čustvene, takoj odženejo. Praznovanje pa se nadaljuje še pozno v noč.

V čem je po tvojem mnenju razlika med Majenco nekoč in danes?

Raje bi poudaril, v čem sta si Majenca nekoč in danes podobni. Čas mineva, iz leta v leto si sledijo različne mode, a vzdušje Majence se prav gotovo ni spremenilo. Vsak vaščan si na Majenci želi dati svoj doprinos ljubljani vasi. V sodobnem svetu prevladuje individualizem. Zaradi mrzličnega ritma življenja, ki se mu

predajamo, se ljudje vedno manj srečujejo in poznajo med sabo. Majenca pa je priložnost, da se ta skupnost ljudi sreča in skupaj deli vse občutke, ki jih Majenca vzbudi v srcih. Zato je veliko bolj hvalevredno, da se v majhni vasi, kot je Dolina, mladi in tudi manj mlade osebe stalno srečujejo in požrtvovalno nadaljujejo z vaškimi šegami ter načrtujejo nove pobude. Pri tem pa uživajo ob sami medsebojni družbi in ob misli, da so zaenkrat premagali neustavljivi čas, ki ruši še tako pomembna človeška dejanja. Seveda pa se je Majenca v nečem tudi spremenila. To je v bistvu v tem, da je bilo nekoč vse veliko bolj enostavno. Danes so za organizacijo šagre stroški znatno višji, za vsak načrt ali pobudo moramo imeti tudi dovoljenje pristojnih ustanov, birokracija je čedalje bolj topa in zapletena, zaradi ekoloških ukrepov moramo dobiti posebno dovoljenje, da se poseka drog za lentjeno, pooblastilo za njevo uvoz v državo ter ne nazadnje je obvezno tudi zavarovanje maja.

V čem je pomen in lepota dolinske Majence?

Majenca je resnično praznik cele vasi, ko se vsi vaščani sklenejo v nerazdružljivo celoto. Organizacija Majence je v rokah fantovske in parterjev, a pri opravljenih priskojenju na pomoč vsi vaščani in res vsi pripomorejo k uspehu tridnevnega praznovanja. Ne samo to: Majenca je tudi praznik za cel Breg. Vsaka vas ima tudi svoj šagro, a mislim, da na nobeni od teh se ne zbere toliko Brežanov kot na naši Majenci. Seveda obstaja nekakšno tekmovanje med vami, ki se gojijo običaj postavljanja maja. To tekmovanje pa se stoji v tem, da si vsaka vas skuša pridobiti višjo lentjeno od drugih vasi, ne pa v sramotnih dejanjih, ki lahko povzročijo celo to, da obred odpade. Obsojati moramo take dogodke in nasprotno spodbujati sožitje med vami. Velika zahvala gre vsem vaščanom, ki potrpežljivo sledijo dolгим in hrupnim pripravam, ter vsem, ki na kateri koli način pripomorejo, da Majenca iz leta v leto ohranja svoj čar.

Tako torej, kmalu bo že vse pripravljeno in dvignil se bo zastor nad letošnjo izvedbo dolinske Majence. Kateri so občutki župana ob startu Majence 2001?

Osebnostno pričakujem trenutek, ko bo himna prvič zadonela na K'luži. To je nekaj, kar sem si predstavljaval že od otroštva, sedaj pa bom doživel v prvi osebi kot župan. Spomini na ta doživetja pa ne bodo nikoli utihnili: tradicija se ponosno prenaša iz roda v rod, pisana beseda ter črno bele in barvne slike bodo vedno zvesti pripovedovalci tega življenja. Noben denarni zaslužek ni vreden občutkov, ki ti med pripravami in med Majenco ogrejejo dušo. Veliko smo se potrudili, da bi vsem obiskovalcem ponudili kanček čarobnega vzdušja Majence. Zato naj dodam še prirčno vabilo, naj nas v velikem številu obiščete in okusite vso njeno očarljivost.

Župan, hvala za pogovor in vsem v Dolini želimo veliko sreče.

OBVESTILA

BRALCE IN zlasti naročnike obveščamo, da je naša uprava v Trstu na razpolago le v četrtek od 9. do 13. ure. Naročnike in bralce prosimo, naj to upoštevajo z upanjem, da bomo vprašanje v kratkem uredili.

Uprava Novega glasa

VOKVIRU redne sezone Finžgarjevega doma bodo danes, 3. maja, predstavili monumentalno delo dr. Paola Petronia o Bohinjski progji, ki je v slovenskem prevodu izšlo decembra v Sloveniji. Na večeru, ki bo v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah z začetkom ob 20.30, bosta spregovorila avtor Paolo Petronio in publicist Ervin Sorč, ki bo ob tem prikazal tudi svoje uspele diapozitive, s katerimi je obogatil omenjeno delo.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja. Moliere, *Skopuh*. Režija Vito Taufer. V petek, 4. maja, ob 20.30 red A, D in T (predstava s podnapisi v italijanščini); v soboto, 5. maja, ob 20.30 red B, E in F; v nedeljo, 6. maja, ob 16. uri red C.

MESEČNA MAŠA za edinost bo v Trstu, v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v ponedeljek, 7. maja, ob 17. uri. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev prireja v ponedeljek, 7. maja, srečanje z opernim pevcem Juanom Vasletom, Slovence iz Argentine. Gosta bo predstavil Ivo Jevnikar. Večer bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, z začetkom ob 20.30. Vabljeni!

SLOVENSKO STALNO gledališče. Luigi Pirandello, *Šest oseb išče avtorja*. Režiser Mario Uršič. V torek, 9. maja, ob 20.30 red F; v sredo, 10. maja, ob 20.30 red D; v četrtek, 11. maja, ob 20.30 red E; v nedeljo, 13. maja, ob 16. uri red C.

OBČNIZBOR Slovenskega dobrednega društva bo v drugem sklicanju v petek, 11. maja t.l., ob 18. uri na sedežu društva v ulici Mazzini 46, prvo nadstropje.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v ponedeljek, 14. maja, izlet v čudovite štajerske kraje, kot so zgodovinsko-kulturni spomenik Žička kartuzija, Špitalič in Slovenske konjice. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23 v Trstu do zapolnitve mest najkasneje do 10. maja. Pojasnila so na razpolago na telefonski številki 040 639949 in 040 43194.

ŽUPNIJA NABREŽINA prireja 20. maja romanje in izlet v Brezje, v Prešernovo hišo v Vrbi in na Bled. Prijave po telefonu na številko 040 200678.

POLETNI CENTER Pikapolonica bo letos potekal v Bazovici od 9. julija do 3. avgusta. Za informacije in prijave se lahko obrnete na urad Slovenske prosvete, ulica Donizetti 3, od 9. do 17. ure (razen sobote) na tel. št. 040 370846 (Alenka).

SKK IN MOSP (ul. Donizetti 3) sporočata, da je v Peterlinovi dvorani možen ogled razstave dveh mladih ustvarjalcev: Jana Pečar razstavlja platna in grafike, Vanja Glavina pa fotografije. Ogled je možen od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

DAROVI

ZA MISIJONE darujeta Otilija Bolši 60.000 lir in Lojzka Sošič 50.000 lir.

9

ČETRTEK,
3. MAJA
2001

NUMIZMATIČNO DRUŠTVO VALVASOR IN ZSKP

MEDALJA, KI PRIČA O NAS

MITJA PETAROS

Letos praznujemo 1000 letnico prve pisne omembe Gorice (in Solkana). Mesto (ali vas, naselje, odvisno, kako prevajamo latinsko besedo *villa*) je seveda obstajalo že mnogo prej, saj so tiste kraje ljudje naseljevali že iz davnine, zaradi njihove primerne geografske lege in dobrega podnebja. Najstarejši zgodovinski pisni dokument, ki ga danes poznamo in prvič omenja Gorico, pa je dar cesarja Otona III. raznih posestev (vasi, hiš, vinogradov, polj, travnikov, mlinov, voda, gozdov ipd.) častiljivemu patriarhu Janezu. V tem dokumentu, ki je zanimiv prav zato, ker je trenutno najstarejši poznani vir pisne omembe tega področja in je tudi prvič imenovano kako naselje v slovenskem (ali slovanskem) jeziku, med drugim izrecno piše: "... z listino tega cesarskega ukaza podarjamo in prenašamo ter prepuščamo iz našega prava v njegovo pravo in oblast polovico gradu, ki se mu pravi Solkan, in polovico vasi, ki se v jeziku Slovanov imenuje Gorica..." (v originalu: ... *medietatem unius castelli quod dicitur Siliganum et medietatem unius ville quae Sclavorum lingua vocatur Goriza*...).

Tako se na Goriškem že dalj časa pripravljajo na proslavljanje tako pomembnega jubileja in so že stekle marsikateri prireditve, še posebno med tednom 28. aprila, ko je bil pred 1000 leti izdan darilni list. Tudi pri Slovenskem zamejskem numizmatičnem društvu J. V. Valvasorja se je članom zdelo umestno, da bi čim primerneje sodelovali pri zgodovinskem jubileju (marsikateri član društva je iz Goriške) in porodila se je zamisel, da bi izdali priložnostno medaljo. Ker pa je bilo prvič, ki se je društvo lotilo tako zahtevnega projekta, je prosilo na pomoč ZSKP iz Gorice, ki se je hitro odzvala vabilu in navdušeno pristopila k načrtu ter konkretno sodelovala pri njegovi izvedbi.

Medalja je nastajala dalj časa. Najprej je bilo treba stopiti v stik s primernim umetnikom in izbran je bil Pavel Medvešek. To je grafik, slikar in grafični oblikovalec, rojen v Anhovem. Večino mladosti je preživel na Goriškem, leta 1955 je v Šempetru pri Gorici diplomiral na oddelku za uporabno grafiko. Nato je več let poučeval likovno umetnost na raznih osemletkah, leta 1961 se je zaposlil na Zavodu za spomeniško varstvo Gorica v Novi Gorici. Postal je član Društva slovenskih likovnih umetnikov in se uveljavljal na področju uporabne grafike že od leta 1964, v času, ko ta umetniška struja na Primorskem še ni bila razvita. Opremljal je mnogo knjig in revij, oblikoval plakate in letake, sodeloval pri izbiri in oblikovanju zaščitnih znakov, grhov

znač ipd. Zelo se je posvečal klasičnemu izdelovanju ekslibrisov, za svoje delo je prejel mnoge nagrade in priznanja. Veliko je tudi razstavljal, bodisi samostojno kot skupinsko. Spada torej med tiste primorske umetnike, ki dobro spajajo tradicijo klasične likovnosti z modernejšo vizijo ustvarjanja, in se je zato zelo uveljavil s svojim oblikovanjem in ustvarjanjem. Torej ni treba, da ga posebej predstavljamo, saj je dobro znan v umetniških krogih in je bil torej zelo primeren, da je osnoval medaljo. Tudi kovnica je iz Gorice, saj so medaljo

kovali pri Fonderia metalli Giusto e Roldo. Odločili smo se, da bi bila medalja čim bolj preprosta, vsem razumljiva, a na visoki umetniški ravni. Na aversu (prednja stran) je upodobljen stilizirani goriški grad (risba je povzeta iz pečata, ki so ga uporabljali v 13. stoletju), s starim grbom Gorice. Novejši grb mesta se povezuje z grbom Nove Gorice z nekakim mostičkom, na katerem stoji napis *Gorica* (simbol povezanosti obeh mest), vse skupaj pa obkrožata napisa dveh "založnikov" medalje (Slovensko zamejsko numizmatično društvo J. V. Valvasor in ZSKP). Na reversu (hrbna stran) pa so stiliziranem pergamentu odlomek prve pisne omembe: *villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza*, datuma tisočletnice 1001-2001 in podpis umetnika. Naj tu odpremo kratek oklepaj: v društvu se nam je zdelo pomembno poudariti, da je v prvi pisni omembi Gorice jasno razvidno, da so že takrat imenovali kraj po slovensko (ali slovansko - *Sclavorum*), cesar sedanje oblasti na raznih prireditvah ob tisočletnici niti ne omenjajo in na to popolnoma "pozabljajo". Povrnimo se k medalji: večjega formata, saj meri premer 60 mm,

skovali pa so jo tako v bronu kot iz srebra (največja predvidena kovanca količina je 200 kovov iz bronu in 50 iz srebra). Za izdajo medalje so si najbolj prizadevali Saša Quinzi, Damjan Paulin in Andrej Štekar, marsikateri član obeh društev pa je prispeval, vsak po svojih močeh in z različnimi predlogi, da je prišlo do kovanja.

Predstavitev medalje bo 10. maja letos v pokrajinskem muzeju goriškega gradu. Ob medalji bodo takrat predstavili tudi študijo Bojana Stiha o besedilu, v katerem se omenja Gorica. Obeta se torej prijeten večer z zgodovinsko vsebino. Vsekakor smo v slovenskem zamejskem numizmatičnem društvu lahko ponosni, da nam je uspelo z umetniškim predmetom, ki bo tudi naše zanamce opozarjal na tako pomemben jubilej, kot je 1000-letnica prve pisne omembe Gorice in kakega slovenskega naselja sploh, dodati tudi naš, slovenski poudarek raznim praznovanjem.

PRAZNOVANJE TISOČLETNICE PRVE PISNE OMEMBE GORICE

VSE NAJBOLJŠE, GORICA!

DANIJELE DEVETAK

Naše mesto je doživelo ob koncu prejšnjega tedna nekaj nadvse prazničnih dni, niz kulturnih in družabnih dogodkov, s katerimi je hotelo obeležiti tisočletnico prve zgodovinske dokumentirane omembe Gorice. Praznik tisočletnice, sprevod tisočletnice, maraton tisočletnice, torta tisočletnice; nekaj dni so vsi govorili samo o tem.

URADNI SPREJEM

Na veliki dan, 28. aprila, je goriški župan Gaetano Valenti okrog poldne na sedežu občinske uprave na uradnem sprejemu spregovoril povabljenim predstavnikom vseh skupnosti, ki so tako ali drugače zaznamovale tisočletno zgodovino Gorice. Srečanja so se udeležili tudi župana Nove Gorice in Šempetra Špacapan in Valentič ter delegacije pobratenih mest, in sicer iz Celovca, Lienza, Sassarija, Grosseta in Venla na Nizozemskem. Valenti je začel s tem, kako je pred 1000 leti "Goriza" uradno stopila v uradno zgodovino, nadaljeval je z mislijo o zemlji, kjer se od vedno srečujejo različni narodi in kulture in je zato edinstvena. Glavna misel pa je bila ta, da Gorica želi biti danes protagonist Evrope narodov, kot je bila že v preteklosti protagonist pri oblikovanju velike Evrope. Od vedno jo prežema evropski duh, ki ne sme zamreti. V tem trenutku, je rekel župan, moramo premisliti vlogo mesta na meji med Zahodom in Vzhodom, v samem srcu Evrope. Pri tem je pozval mlade, naj na temeljih strpnosti in miru gradijo mednarodno vlogo mesta. Trdne vezi želi ohraniti krajevna uprava s pobratenimi mesti; to je dokazala tudi dan prej, ko sta Valenti in Helga Machne, županja iz Lienza, podpisala listino o prijateljstvu in sodelovanju ter tako potrdila pobratenje, sklenjeno septembra lani. Vezi med mestoma so stare več kot 500 let, v tirolski prestolnici je tudi pokopan zadnji goriški grof Leonhard, s katerim je leta 1500 izumrla dinastija.

V soboto zvečer je potekal v mestnem Avditoriju drug uraden trenutek, ko je Valenti pred koncertom Orkestra Barocco iz Benetk in violinista Giuliana Carmignole povabil na oder že omenjena kolega Špacapana in Valentič ter poudaril nujnost konkretnega obmejnega sodelovanja v luči integracijskih procesov; zlasti naj bi vse tri uprave složno skrbele za infrastrukturo (predvsem okrog avtopostajališča), še preden bodo padle meje.

KONCERT ELISE IN OGNJEMET

Osrednja točka rojstnega dne mesta ob Soči je prav gotovo bil sobotni večer na Travniku, na "velikem" trgu, ki za to priložnost ni bil dovolj velik. Že pozno popoldne so se tam zbirali ljudje vseh starosti in od vsepovsod, saj so prihajali iz goriških vasi, Slovenije, vse dežele in tudi iz Veneta. Sprejem je bil poseben topel, saj so pokrite stojnice z enogastronomskimi specialitetami naše zemlje, Slovenije, Brd, Karnije in Avstrije vedno gostom nudile vsakovrstne dobrote. Ob 22. uri pa se je

FOTO BUMBACA

VOŠČILO PREDSEDNIKA CARLA AZEGLIA CIAMPIJA GORIŠKEMU ŽUPANU GAETANU VALENTIJU

Izražam vam čustva idealne povezanosti s proslavami ob 1000-letnici Gorice. Na križišču italijanske, slovanske in germanske kulture je to mesto znalo ustvariti bogato kulturo različnosti v umetnosti, glasbi in književnosti. Dosledno s svojo zgodovinsko identiteto je danes Gorica stvaren primer etnične in jezikovne integracije. Številne so naloge, s katerimi se bo morala vaša skupnost soočiti v procesu širitve Evropske unije, vse to pa z razvojem gospodarskega in kulturnega sodelovanja s sosodnimi narodi. S temi čustvi pošiljam svoja najiskrenejša in prisrčna voščila vam, dragi župan, vsem občanom Gorice in vsem, ki se udeležujejo v pobudah, ki se bodo še ob tej obletnici uresničile.

FOTO BUMBACA

FOTO BUMBACA

na odru sredi Travnika prikazala pričakovana pevka Elisa, po rodu iz Trizica, zmogavka letošnjega festivala v Sanremu, ki doživlja na italijanski in mednarodni pop-sceni posebno uspešne trenutke. V prvi vrsti njej pa tudi krasnemu pomladnemu vremenu gre pripisati uspehi večer, ki je privabil v mestno središče nepregledno množico ljudi; različni viri govorijo o številu, ki niha od deset do šestdeset (!?) tisoč ljudi. In lepo je bilo slišati prisotne, ki so govorili italijansko, slovensko, furlansko, nemško. Prav tako kot nekoč, ko so ti jeziki v zlatih časih Gorice imeli isto dostojanstvo...

Po koncertu mladega dekleta, ki je pokazalo izjemno energičnost in spontan ter neposreden stik z navdušenim občinstvom, je župan Valenti na odru skupno s pevko prerezal 60 kg težko orjaško torto (40 manjših, "samo" 6 kg težkih tort so zastoj delili ljudem v stojnicah), da bi nazdravil "tisočletni gospe Gorici". Sam je rekel, da je pripravil voščilo v italijanski, slovenski, furlanski in nemščini, a spregovoril je samo: "Happy birthday, Görz, Gorica, Gorizia, Gurize...!" Potem ko je Elisa opolnoči zaželela Gorici vse najboljše (spet Happy birthday...), se je na gradu začel dvajsetminutni veličasten ognjem, ki ga je bilo videti daleč naokrog. Na mogočnem obzidju se je prikazala tudi žareča številka "1000". Magično praznovanje se je za veliko ljudi še nadaljevalo, kar je samo še potrdilo, da so organizatorji dosegli svoj

glavni cilj: prirediti prisrčen in nepozabnen ljudski praznik.

MARATON TISOČLETNICE

V nedeljo, 29. aprila, je bilo na Travniku vse živo že zgodaj zjutraj, saj se je ob pol devetih začel start velikega maratona tisočletnice na klasični razdalji 42 km in treh krajših pohodov (6, 12, 21 km). Priredilo ga je društvo Marathon v sodelovanju s slovenskimi športnimi in rekreativnimi organizacijami z obeh strani meje. Pot je udeležence (okoli 1.200 prijavljenih iz dežele, Slovenije in Veneta) vodila po Gorici, Novi Gorici, Solkanu, Šempetru, Vrtojbi in Mirnu. Slo je pravzaprav za edino pobudo v teh dneh, ki je dejansko povezala čezmejni prostor in se je dotikala Goriške "tu" in "tam". Najpogumnejših, ki so se spopadli z najdaljšo potjo, je bilo kar 60. Prijavilo se je kar 20 skupin. Najštevilnejši so bili vpisani v društvu Cuore Amico (128 oseb), takoj za njimi je bila nagrajena skupina Slovenskega planinskega društva Gorica (99), nato skupina Mark iz Šempetra (78); tudi upokojenci iz Nove Gorice so bili kar številni (46), prav tako se je lepo odrezala Skupnost družin Sončnica (42). Pri nagrajevanju sta bila prisotna, poleg drugih predstavnikov oblasti, župana Gorice in Nove Gorice.

PARK V PODGORI

Še isto jutro je Valenti prerezal trak v Podgori, kjer so predali namenu preurejen park, poimenovan po Sigmundu grofu Attems. Tudi ta dogodek je zveličal imeti simbolčen pomen v

sklopu praznovanj tisočletnice Gorice, saj, kot so poudarili občinski možje, si prizadevajo za ponovno odkritje in ovrednotenje naše zgodovine in pomenljivih kottičkov, ki so pomembni za ljudi. Tudi ta park, je pritrtil občinski odbornik za kulturo Devetak, želi biti – kot že zid petih jezikov – priložnost za ovrednotenje krajevne kulture in srečevanje ljudi. Pri tem prazniku sta sodelovala godba iz Červinjana in pa mešani pevski zbor Podgora pod vodstvom dr. Mirka Spacapana.

"DESET STOLETIJ NA TRGU"

Nekaj neobičajnega v nedeljo popoldne je bil folklorni sprevod (dolg več kot en kilometer), ki se ga je udeležilo okrog 600 oseb v oblačilih iz preteklih stoletij na področju Goriške grofije. Zlasti so bili prisotni liki iz srednjega veka, torej iz časa listine Otona III. V naši deželi menda ni bilo še nikdar tako velikega folklornega "zgodovinskega" sprevoda. Prisotni so bili plemiči z damami, vitezi s sulicami in meči v železnih oklepih, vojščaki na konjih, metalci zastav, "poziralci" ognja in žonglerji, godbeniki s piščalmi in vsakovrstnimi tolkali, pa še dvorni norčki, ki so zabavali na tisoče prisotnih gledalcev po mestnih ulicah, ki so bile za to priložnost zaprte promet. Od Travnika po ul. Roma do županstva in prek Drevoreda 24. maja in Korza spet do Travnika so ponosno hodili ti nosilci spominov na našo preteklost, nosilci načinov pozabljenega življenja, preprostih običajev in iger, drugačnih ritmov in vrednot. Na koncu so prisotne skupine prisluhnilo javnemu branju znane listine cesarja Otona III.

ŠE DVA KONCERTA

In praznika še ni bilo konec. Nadaljeval se je z na Goriškem res priljubljeno glasbeno skupino Zuf de Zur, ki je nastala pred sedmimi leti in poje značilne pesmi v "goriških jezikih": italijanski, slovenski, furlanski, nemščini, yiddish in histrovenetskem jeziku. Gre za skupino, ki pripravlja svojo drugo CD ploščo in je zelo priljubljena tudi v Sloveniji. Tokrat so njeni člani v prisotnosti navdušenega občinstva predstavili tudi pesem na besedilo Carla Michelstaedterja.

Zvečer je v Avditoriju nastopil še znani furlanski jazz-pianist Glauco Venier, ki je s skupino Glauco Venier Group in s Kvartetom Pezze' predstavil zgoščeno *Gorizia*. Občinstvo je tudi tokrat zelo cenilo njihovo glasbo, v kateri se mešajo elementi jazz-a z ljudskimi motivi, vse to z nekakšnim srednje-evropskim pridihom.

DRUGE POUDE

Expomemo. Naj ob tem skopem opisu številnih prireditev omenimo še to, da je bila dne 28. aprila na sejmšči ob Soči tudi otvoritev osrednjega goriškega vzorčnega sejma Expomemo. Na otvoritvi je bil prisoten poleg predstavnikov oblasti tudi goriški nadškof. Nad letošnjim sejmom, ki se ga je udeležilo več kot 200 razstavljalcev, je izrazil zadovoljstvo tudi župan Valenti, ki je podčrtal, kako ta pobuda nikdar ne postara in dolgočasi.

SREDNJEŠOLCI NA ZELENEM TEDNU V SLOVENIJI

UČNE URE V GORSKI TIŠINI

IVA KORŠIČ

Od 2. do 6. aprila so drugi letniki srednje šole Ivan Trinko iz Gorice - doberdobski se, žal, niso pridružili goriškimi vrstnikom iz tehničnih razlogov - in nekateri uspešnejši tretješolci ali taki, ki so pokazali precejšnje zanimanje za pobudo, letos prvič odšli na Zeleni teden v Slovenijo. V spremstvu prof. Lučane Budal, Danijele Ferfolja, Artura Brescianija in Aleksandra Kodriča ter Borisa Mermolje, ki je kot predstavnika neučnega osebja odpotoval z učenci zato, da je razne dejavnosti in lepe bežne trenutke ulovil v snemalno kamero, se je petdeset dijakov odpeljalo v *Dom Škorpjion*, ki je bil nekdanj obmejna stražnica. Dom stoji 700 m visoko na Velikem Boču, na slemenu Kozjaka nad dolino Drave, severozahodno od Maribora, od katerega je oddaljen kakih 15 km. Od Avstrije ga v zračni črti loči le 100 metrov. Do njega so se z avtobusom pripeljali po ovinkasti poti, ki se vedno bolj vzpenja. Okoli doma so raztresene samotne kmetije, obdan pa je z gozdovi, v katerih domujejo skoro same jelke (70%); le-te kažejo na čisto, neonesnaženo okolje. Gozdno podrast pa sestavljajo sami grmički borovnic, ki so v tem času že cvetele. Domačini se v glavnem bavijo z oglarstvom. Dijaki so si ogledali veliko kopo, ki je tlela in je predstavljala zanje enkratno priložnost opazovati ta deželam, včlanjenim v EU, že prepovedan vir dohodkov.

O tej novi študijski izkušnji, ki je daleč stran od televizijskih programov, računalnikov in drugih bučnih tehničnih vab ter kaotičnega prometa, učence sprostita in pomirila, da so se po petih dneh vrnili na svoje domove prenovljeni, smo se pogovorili s prof. Lučano Budal. Prijazno je posredovala podatke o tej prvi izkušnji dijakov v naravi in zelo pozitivne vtise o celotnem skoraj enotedenskem bivanju v neposrednem stiku z naravo, ki zna bolj izčrpno spregovoriti kot najboljši učbenik. Povedala nam je, da so dom oz.

čas bivanja izbrali na slovenskem Ministrstvu za šolstvo, ki bo pobudo podprlo tudi v prihodnje. Profesorji šole I. Trinko z odobravanjem staršev mislijo tudi v bodoče nuditi učencem možnost poučnega bivanja sredi prirode. Ta prva preizkušnja naj bi postala ustaljena ponudba namesto dvodnevne izlete.

Prof. Budal je potošila našo radovednost in razložila, zakaj dom nosi ime Škorpjion. V tistem kraju domujejo rdečkasti škorpjioni, ki se prikažejo iz zemlje okoli Binkosti in ostanejo na površju le teden dni. Domačini jim pripisujejo zdravilno moč, zato jih pridno pobirajo in vlagajo v žganje, ki kot maža pomaga pri marsikateri bolečini. Kot v vseh tovrstnih domovih - v celi Sloveniji jih je 19; dom Rak v Rakovem Škocjanu dobro poznajo naši osnovnošolci - je tudi v Škorpjionu vladal "strog" vsakdanji red. Ob sedmih je bilo vstajanje, nato telovadba, zajtrk, pospravljanje. Dopoldan je bil namenjen študijskim vsebinam na prostem ali v učilnici, ob 13.30 je bilo kosilo, za njim kratek počit-

tek, popoldne pa se je študij v naravi nadaljeval do večerje. Po njej je bil prvi dan spoznavni večer, naslednje večerne ure pa so zapolnili nočni pohod, sprostitveni ples - na njem so celo izvolili "miss oz. misterja" - in kviz o poznanju knjig. Učenci so, razdeljeni v dve skupini, pod vodstvom mentorjev - profesorji so bili le spremljevalci - spoznavali gozd in njegove prebivalce in seveda rastline, pa tudi osnove astronomije z opazovanjem zvezd, ki je bilo čudovito ob nočnem pohodu. Imeli so tudi tečaj preživetja v naravi in prve pomoči. Opravili so naravoslovno-geografsko pot na Žavcarjev Vrh. Izvedeli so za zgodovinske in geografske značilnosti Kozjaka in šli na daljšo ekskurzijo k cerkvi Sv. Duha na Ostrem Vrh, s katerega se je v sončnem vremenu širil prekrasen razgled do Gradca in Budimpešte. Občudovali so še najdebelejšo tiso in lipo v Sloveniji. Manjkalo ni časa za oddih in sprostitve, a tudi prosti čas je bil voden. Urili so se v lokostrelstvu, tenisu, se učili šah in druge družabne igre, pa še konja in kobilu so zajahali, seveda le, ko so ju na povodcu vodili izkušeni mentorji.

Dežurni dijaki so morali pomagati pri pripravi obedov, sobe so morali sami pospravljati in na splošno so morali vestno paziti na red in čistočo doma. Za ta opravila so vsak dan prejemale točke. Najbolj prizadevni so bili ob koncu bivanja nagrajeni. Ravnatelj je javno pohvalil vse dijake, ker so bili delavni in disciplinirani. Razigrani najstniki so se s prelepega bivanja v gorskem svetu, kjer ni bilo ne duha ne sluha o avtomobilih, vrnili vsestransko obogateni in pomirjeni ter dobre volje, tako da so se tej preobrazbi čudili profesorji in sami starši. Izredno pozitivna izkušnja jim bo gotovo ostala trajno zapisana v spominu. Poleg tega so nekaj hribovskega življenja prinesli s seboj Gorico; sedaj morajo na šoli skrbeti za "indijske pajke" paličnjake.

NA PROGRAMU VRSTA KONCERTOV

DEKLIŠKI ZBOR MAJ PRI NAS

V letošnji sezoni je MePZ Župančič iz Štandreža gostoval v mestecu Litomerice, kakih 50 km od Prage. Zamisel se je porodila med predstavnicami zbora, ki so poletni navezale stike z dekliškim zborom Maj iz Litomerice (na sliki). Zbor Maj je bil ustanovljen leta 1959 in deluje v sklopu pedagoškega zavoda iz Litomerice, sestavlja ga 40 deklet in sodi med najboljše dekli-

1926-2001, JUBILEJ V ŠTEVERJANU

OBLETNICA POSVETITVE CERKVE SV. FLORIJANA

MARJAN DRUFOVKA

V soboto, 5. maja, obhajajo Števerjanci 75. jubilej posvečenja svoje župnije in farne cerkve sv. Florijana mučenca. Očetje in matere nosijo še živ spomin na slovesni praznik, ko je blagopokojni nadškof msgr. dr. F.B. Sedej posvetil cerkev.

Stoji na vrhu griča, kakor krona števerjanski vasi. Pri tem ne smemo pozabiti, koliko žrtev je bilovanjovljenih v letih gradnje (1924-1925) in pozneje. Posebej se je treba s hvaležnostjo spomniti pokojnega župnika Cirila Sedeja, ki je nosil najtežje breme v letih gradnje in opremljanja cerkve, kakor tudi na vse dušne pastirje, ki so se vrstili v naslednjih letih vse do danes, in pa na dobre farane, ki so pri tem radi pomagali z delom in darovi, da je danes

je bil izdelan v goriškem oddelku urada za obnovu. Ohranjen je, nepodpisan, vendar verjetno Fabianijev načrt fasade, ki vključuje tudi zvonik na desni strani, ter na obeh straneh nižji stranski ladji. Gradnja cerkve je potekala dovolj hitro, saj so temeljni kamen položili 10. 8. 1924, se pravi komaj 8 mesecev po izdelavi načrta za fasado, 29. novembra naslednjega leta (1925) pa je bila cerkev že blagoslovljena (na sliki), posvečena pa leto kasneje, in sicer 4. maja 1926. In tako prav v teh dneh praznujemo 75-letnico njene posvetitve. Lepo je, da se tako pomembnega datuma in dogodka primerno spomnimo. Števerjanci se bodo v molitvi spomnili na svojega župniškega zavetnika sv. Florijana in pa na pomemben jubilej, ki ga praznuje njihova cerkev, v nedeljo, 6. maja, pri sv. maši. Sledil bo tradicionalni piknik v borovcih, kjer pripravljajo člani prosvetnega društva vse, da se bodo prisotni prav lepo imeli, ob koncu pa čaka goste še kulturni biser, ki bo zaokrožil popoldan.

ZNAMKE TISOČLETNICE

Vsi se zavedamo sporočilnosti, ki jo predstavljajo razglednice. Za tisočletnico so pripravljene tri različne razglednice Gorice z dvojezičnimi pozdravi v skupni nakladi 500 izvodov, na zadnji strani pa imajo priložnostno znamko italijanske pošte s posebnim žigom za tisočletnico, ob tem pa še slovenski "tisočletni" žig za Solkan, ki ga je izdelala slovenska poštna uprava. V omejenem številu 50 primerkov imajo razglednice poleg omenjenega tudi slovensko priložnostno znamko za tisočletnico Solkana. Takih priložnosti ne gre zamuditi za osebni arhiv, spomin na tisočletnico in opozorilo zbirateljem. Informacije in naročila: prof. Aldo Rupel.

cerkev tako lepa, kot je. Nedvomno je v vseh teh letih igrala ta Gospodova hiša neprecenljivo vlogo krščanske prepovitve in ohranitve verske dobrine v samih dobrih Števerjancih.

V povojnih letih je g. Sedej neprestano mislil na pozidavo nove cerkve, in sicer na istem mestu, na katerem je stala prejšnja. Načrte zanjo je izdelal inž. Adami, in to kar ambiciozno, ker se je v zamisli rahlo zgledoval po oglejski baziliki, duhovnem središču, od koder je našim pokrajinam zasijala luč vere. Načrt

je bil izdelan v goriškem oddelku urada za obnovu. Ohranjen je, nepodpisan, vendar verjetno Fabianijev načrt fasade, ki vključuje tudi zvonik na desni strani, ter na obeh straneh nižji stranski ladji. Gradnja cerkve je potekala dovolj hitro, saj so temeljni kamen položili 10. 8. 1924, se pravi komaj 8 mesecev po izdelavi načrta za fasado, 29. novembra naslednjega leta (1925) pa je bila cerkev že blagoslovljena (na sliki), posvečena pa leto kasneje, in sicer 4. maja 1926. In tako prav v teh dneh praznujemo 75-letnico njene posvetitve. Lepo je, da se tako pomembnega datuma in dogodka primerno spomnimo. Števerjanci se bodo v molitvi spomnili na svojega župniškega zavetnika sv. Florijana in pa na pomemben jubilej, ki ga praznuje njihova cerkev, v nedeljo, 6. maja, pri sv. maši. Sledil bo tradicionalni piknik v borovcih, kjer pripravljajo člani prosvetnega društva vse, da se bodo prisotni prav lepo imeli, ob koncu pa čaka goste še kulturni biser, ki bo zaokrožil popoldan.

je bil izdelan v goriškem oddelku urada za obnovu. Ohranjen je, nepodpisan, vendar verjetno Fabianijev načrt fasade, ki vključuje tudi zvonik na desni strani, ter na obeh straneh nižji stranski ladji. Gradnja cerkve je potekala dovolj hitro, saj so temeljni kamen položili 10. 8. 1924, se pravi komaj 8 mesecev po izdelavi načrta za fasado, 29. novembra naslednjega leta (1925) pa je bila cerkev že blagoslovljena (na sliki), posvečena pa leto kasneje, in sicer 4. maja 1926. In tako prav v teh dneh praznujemo 75-letnico njene posvetitve. Lepo je, da se tako pomembnega datuma in dogodka primerno spomnimo. Števerjanci se bodo v molitvi spomnili na svojega župniškega zavetnika sv. Florijana in pa na pomemben jubilej, ki ga praznuje njihova cerkev, v nedeljo, 6. maja, pri sv. maši. Sledil bo tradicionalni piknik v borovcih, kjer pripravljajo člani prosvetnega društva vse, da se bodo prisotni prav lepo imeli, ob koncu pa čaka goste še kulturni biser, ki bo zaokrožil popoldan.

OBČNI ZBOR GORIŠKE MOHORJEVE ZADRUGE

Prejšnji petek je bil v Gorici občni zbor Goriške Mohorjeve zadruge, ustanove, ki ima velike izdajateljske, založniške in druge naloge na področju našega tiska. Predsednik dr. Damjan Paulin je najprej uokviril delovanje zadruge v zadnjem letu in poudaril nekatere bistvene točke, ki zadevajo njeno delovanje. Zadruga izdaja naš list, Pastirčka, knjige GMD itd. Obenem skrbi za druge, zlasti gospodarske in organizacijske probleme, ki zadevajo naš tisk. Prav tako se je zaustavil ob vlogi izglasovanega zaščitnega zakona. Blagajničarka prof. Franca Žgavec je nato podrobno orisala finančno stanje Goriške Mohorjeve zadruge, pri čemer je omenila težave pri reševanju finančnih vprašanj. Nato je predsednik nadzornega odbora Ernest Quinzi podrobno analiziral predstavljene računsko dokumente. Občni zbor ni predvideval volitev novega odbora. V debati so sodelovali razni člani, ki so iznesli svoje vidike na tekoče probleme.

OBVESTILA

ACM GORICA vabi k maši za cerkveno edinost v torek, 8. t.m., ob 16.30 v Zavodu sv. Družine. SKUPNOST DRUŽIN Sončnica prireja v sodelovanju s KD Skala in Društvom prostovoljnih krivodajalcev občine Sovodnje 6. Dan družine, ki bo v nedeljo, 13. t.m., v Gabrjah z začetkom ob 9. uri. Na programu so pohod, igre, skupno kosilo in animacija.

DAROVI

ZA NOVI GLAS Zdravko Reven, Ljubljana 20.000 lir.
ZA MISIJON P. Kosa N.N. iz Rupe 150.000 lir.
ZA CERKEV na Vrhu družina Devetak Pahor v spomin na mamu Jelko 150.000 lir, N.N. s Poljan 50.000 lir.
ZA CERKEV na Peči Gizela Devetak in Katarina Stanzani namesto cvetja na grob tete Marije Buzin 150.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi Bogdan Rutar 70.000 lir, družina v spomin na mamu Marijo Buzin 300.000 lir, Jožef Batistič namesto cvetja na grob sestre Marije 50.000 lir, Jožica Kovic Paoletti namesto cvetja na grob Marije 50.000.
ZA MEPEZ RUPA-PEČ Miro Buzin v spomin na mamu Marijo 150.000 lir.

ČESTITKE

S Petrom in Carmen se ob rojstve malega **Daniela** veselijo prijatelji Foruma za kulturo.

Dolgoletni vloženi trud je bil poplačan z najvišjo oceno in pohvalo.

DR. MYRTI PODVERŠIČ čestitamo za življenjski dosežek.

FRANCE, ADELA, DAMJAN, BOGDAN, ELENA, JASMIN, TAMARA IN JAKOB

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
in SLOVENSKO ZAMEJSKO NUMIZMATIČNO
DRUŠTVO J.V. VALVASOR

vabita

v četrtek, 10. maja 2001, ob 20.30
v dvorano Pokrajinskega muzeja na Goriškem gradu
na predstavitev medalje in študije

... villa quae Scavorum lingua vocatur Goriza

izdanih ob tisočletnici prve omembe Gorice

dr. Peter Štih, predstavitev študije:

Villa quae Scavorum lingua vocatur Goriza

dr. Andrej Štekar: multivizija o prvi omembi Gorice

dr. Saša Quinzi: opis medalje, izdane ob tisočletnici Gorice

POD POKROVITELJSTVOM GORIŠKE POKRAJINE

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
v sodelovanju s KOORDINACIJSKIM
ODBOROM FOTOGRAFSKIH
KROŽKOV GORIŠKE POKRAJINE

vabi na odprtje

6 ZA ENO... RAZSTAVO

Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 5. maja 2001, ob 18. uri

UMRLA JE BARONICA LANTIERI

Pred kratkim je v Münchnu umrla baronica Dorotea Lewet-zow Lantieri, vdova po znanem goriškem plemiču, ki je preminil pred nekaj leti. Družina Lantieri ima, kot znano, lepo zgodovinsko palačo na trgu Sv. Antona blizu goriške stolnice. V tej palači je bil pred dolgimi leti tudi sedež mestne glasbene šole. Palača je znana tudi po tem, ker

je v nji prespal papež Pij VI. (1782), med potovanjem iz Rima na Dunaj. Rodbina Lantieri je imela do konca vojne tudi velika posestva na Vipavskem, med njim grad Zemono in grad Rihemberk. Ta plemiška družina je kot razne druge na Goriškem uporabljala slovenski jezik. Pokojna baronica se je tudi veliko udeleževala na kulturnem in dobrodelnem področju. Bog ji bodi bogat plačnik.

V SOBOTO V TRAVNIŠKI CERKVI

SREČANJA Z DUHOVNO GLASBO

Že nekaj let pevski zbor S. Ignazio prireja v maju tri srečanja s sakralno glasbo. Letošnja srečanja pa se uvrščajo v posebno: restavriranje orgel v cerkvi sv. Ignacija in tisočletnico Gorice. Kot znano, so travniške orgle največje v mestu in morda tudi v deželi. Zgradila jih je orgelska tvrdka B. Zanin leta 1931 po načrtu slovenskega dolgoletnega organista E. Komela. Potrebno pa je bilo radikalno restavriranje. In to se je zdaj izvršilo po odličnem posredovanju ustanove Fondazione Cas-sa di Risparmio iz Gorice. Med

pobudami v počastitev tisočletnice našega mesta je bil sprejet tudi predlog pevskega zbora S. Ignazio: posvetiti letošnja srečanja tej obletnici, saj je travniška cerkev v samem mestnem središču. V soboto, 5. maja, bo ob 20.30 prvo srečanje. Nastopili bodo zbori S. Ignazio, gimnazijski pevski zbor iz Madžarske in simfonični orkester iz Avstrije. Izvajali bodo dela, ki so jih napisali J.G. Rheinberger, V. Togniutti, L. Perosi, G. Pedeminti in S. Jercicjo. Vstop je prost; vabljeni vsi ljubitelji dobre glasbe.

BENEŠKA SLOVENIJA

V BENEŠKI GALERIJ

TABOR OD 29. JULIJA DO 6. AVGUSTA 2001

NA OGLED VOTIVNE CERKVICE

Decembra lani smo že poročali o odprtju zanimive in bogate fotografske razstave, ki so jo priredili v občinski palači v Špetru z naslovom *Furlanske in slovenske votivne cerkvice 15. in 16. stoletja*. Inicijativa so uresničili na pobudo slovenske zadrage Lipa iz Špetra in furlanske zadrage, ki si prizadeva za predstavljanje svoje kulturne tradicije, razstavo pa so omogočili s prispevkom Gorske skupnosti iz Nadiške in Terske doline, pokrajinske uprave in Evropske zveze. V občinski palači so bili na ogled ekspanzi, ki predstavljajo omenjene cerkvice iz Nadiške doline, doline reke Idrijce in Terske doline. Na razpolago je bil tudi bogat trojezični katalog, za katerega je poskrbel Tarcisio Venuti, avtor številnih publikacij o teh dragocenih kulturnih obeležjih. Razstava je vzbudila med obiskovalci veliko zanimanja.

Del omenjene razstave si lahko vsi zamudniki tokrat ogledajo v hramu beneških umetnikov, t.j. Beneški galeriji, to pomeni v neposredni bližini občinske palače. Ob ekspanzi in napisih v treh jezikih, in sicer v slovenščini, italijanščini in furlanščini, je na razpolago tudi zanimiv katalog Tarcisio Venutija.

Razstava je na ogled s tem-le urnikom: ponedeljek in sredo od 10. do 12. ure, torek, četrtek, petek in sobota pa od 17. do 19. ure. Ob praznikih zaprto.

SSK VABI VSE OTROKE POLETI NA JEZERSKO

"Daleč tam na severu Ljubljane, kjer ločijo nebotični vrhovi Kamniških planin solčno Kranjsko od gorate Koroške, leži majhna deželica, čisto samosvoja, obdana krog in krog od visokih gora, Jezersko" (I. Muri, R. Andrejka).

Svetovni slovenski kongres preko organizacije taborov želi mladim rojakom po svetu približati domovino staršev, dedkov in babic. Tako bo tudi letos Slovenska konferenca SSK pripravila srečanje otrok slovenskega rodu po svetu, ki bo potekalo od 29. julija do 6. avgusta. Letos so ponudili dobrodošlico in gostoljubje na Jezerskem. Tabor pa bo tokrat vodil domačin Davo Karničar, ki je lani kot prvi človek na svetu smučal z Everesta. Tabora se bo udeležilo 60 otrok slovenskega rodu v starosti od 12 do 16 let iz zamejstva in od drugod po svetu. Pridružila naj bi se jim skupina domačinov, otrok iz Jezerskega in vodiči, ki bodo spremljali otroke in skrbeli za izvedbo programa tabora.

Otroci bodo bivali v šotorih, v primeru slabega vremena pa bodo prenočevali v bližnji osnovni šoli. Tabor je namenjen druženju mladih slovenskih rojakov iz zamejstva in po svetu, starih od 12 do 16 let, z vrstniki iz Slovenije, medsebojnemu spoznavanju in povezovanju. Čez nekaj let bodo mladi Slovenci iz tujine in domovine sodelovali pri oblikovanju skupnih kulturnih, znanstvenih in gospodarskih projektov, poznanstva, sklenjena na taborih pa jim bodo lahko pri tem v veliko korist. Udeleženci iz tujine pa bodo tudi potencialni ambasador-

ji naše dežele po svetu. Načrtujejo taborjenje približno 60 udeležencev, 45 iz tujine in 15 iz domovine. Vsebinska programa predvideva spoznavanje in odkrivanje slovenske kulturne in naravne dediščine, in sicer veselo šolo slovenskega jezika, spoznavanje Jezerskega, gorsko šolo z Davom Karničarjem, navezavo stikov z domačini, obisk muzeja, zbiranje virov o izseljencih z Jezerskega in okoliških krajev v tujino, delavnice na temo problematike mladih, pogovore na temo *Če bi živel tu, bi...*, pripravo zbornika. Prosti čas bodo zapolnili s športnimi igrami, s planinskimi pohodi in taborniki. Segavostmi, večere pa popestrili z veselimi druženjem ob tabornem ognju.

Prijave zbirajo do 10. junija oz. do zasedbe mest. Pošljite jih na naslov SSK, Cankarjeva 1/IV, 1000 Ljubljana, tel/fax 003861 4254024, e-pošta: ssk.up@uenet.si. Udeležnina, ki krije vse stroške bivanja, znaša 10.000 sit. SSK vabi vse otroke po svetu, da spoznajo to prelepo alpsko dolino, ki še vedno skriva v sebi skrivnost čudovitega ledeniškega jezera, da začutijo čarobno lepoto okoliških krajev z vncem visokih gora, da spoznajo prijaznost Jezerjanov, barvitost njihove govornice, ki jim bo znala približati svet spominov na stare čase in spoznala z načrti za življenje v novem veku. Vabijo jih, da druženje s svojimi rojaki-vrstniki, ki žive širom po svetu, prepletajo z enkratnim doživetjem Jezerskega.

KOROŠKA

IZJAVA SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

HAIDER PROTI SLOVENCEM

Svetovni slovenski kongres opozarja svetovno javnost na napovedi koroškega deželnega glavarja Jörga Haiderja, da ne bo upošteval od ustavnega sodišča Republike Avstrije potrjenih zakonov glede postavitve dvojezičnih topografskih napisov na Koroškem. Slovenci so pred kratkim prejeli od ustavnega sodišča potrditev, da je postavitve dvojezičnih napisov v skladu z avstrijsko ustavo in je ena od temeljnih pravic slovenske narodne manjšine v Avstriji. Poudariti je treba, da je ta praviča zapisana tudi v Avstrijski državni pogodbi kot mednarodno potrjenem pravem temelju sodobne Avstrije in da koroški deželni glavar pri svojem nasprotovanju pravicam koroških Slovencev izpodkopava avstrijsko državnost, posebno ker pri tem sodeluje s skrajnimi nemško nacionalnimi organizacijami, povezanimi z nacističnim izročilom. SSK apelira na koroško javnost, da od svojega deželnega glavarja zahteva spoštovanje avstrijskega ustavnega in pravnega reda ter demokratične usmeritve. G. Haider s svojim ravnanjem neposredno demantira nedavno izjavo "štirih modrecev" Evropske zveze, da se v Avstriji danes ustrezno uresničujeta človekove pravice in druga načela evropske demokracije. Le spoštovanje pravic slovenske manjšine na Koroškem je trdno zagotovilo za sožitje med tam živčima narodoma.

DR. BORIS PLESKOVIČ, PREDSEDNIK SSK

PREJELI SMO

ODPRTO PISMO POSLANCEM DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE

OBTOŽUJEM!

(O moralnih, ekonomskih in političnih posledicah sprejetja zakona o osemenitvi samskih žensk)

Obtožujem vas, ker ste se s sprejemom izrednih ukrepov, povezanih z zakonom o umetni oploditvi, obnašali neodgovorno. Izkoristili ste vlogo poslanca, uporabili poti izrednega stanja in proti volji ljudstva in stroke uzakonili osemenitev samskih žensk. Zaradi čiste politične igre (farse, da je hitri postopek potreben zaradi izrednih ukrepov, ki jih zahteva padanje rodnosti v Sloveniji, ne bom komentiral), z zavestnim ignoriranjem in brezobzirnostjo do osnovnih pravic narave pri ustvarjanju družine, kjer sta potrebna ženski gamet in moška semenčica ljubečega para, sestavljenega iz moškega in ženske, ste pokazali svojo plehkost, nekulturnost in pohlepnost.

Sram me je ob ugotovitvi, da ste prvi parlament v Evropi, ki je speljal tak ukrep. Če takega člana drugod po svetu niso sprejeli v zakon o umetni oploditvi, je zato, ker je izredno sporen. Zavrgli so ga zaradi nenaravnosti, iz spoštovanja do otroka, ki bi se rodil, in davkoplačevalca, ki bi moral to finančno kriti. Počepali ste slovensko mater, steber razumnosti, ponižnosti, ljubezni in neizmernega poguma, brez katere ne bi bilo naše suverene države. Vaše dejanje označujemo kot korak nazaj na poti v Evropo kulture in razuma. Ravno zaradi svojega neizprosnega oportunitizma ste osramotili volivca, slovenskega državljana, ki pričakuje od vas večje zanimanje za ostale zaskrbljujoče kazalce naše družbe. Razočarali ste tudi ostale državljane Evropske skupnosti, ki so zelo zaupali slovenskemu narodu, a jih bo vaša odločitev o osemenitvi samskih žensk vznemirila.

Strah me je ob spoznanju, kako ste sprejeli ta ukrep. Način sprejetja nikakor ne spada v demokratično družbo, kjer politična ureditev varuje osebne in politične pravice vseh državljanov, ampak je odraz neke vrste diktature, v kateri si neomejeno

oblast polasti razred ali posameznik, ko že obstajajo demokratične in parlamentarne ureditve. Vse kaže, da je v Sloveniji vnos spornega člana proti naravi, volji ljudstva in stroke v demokraciji še mogoč. S tem dejanjem ste dokazali, da je demokracija v slovenski državi še neobogljena in ovita v ostanke diktature.

Opravičiti se morate upravičencu do zdravstvenih storitev, to je, državljani Republike Slovenije. Uvesti osemenitev ginekološko zdravih žensk pomeni toliko manj denarja za kritje najpogostejših priznanih patologij: tak poseg je namreč izredno drag, uspeh pa le 10%. Politiški predlagatelji zakona o osemenitvi samskih žensk in zdravniki zagovorniki te storitve so dolžni državljanom to razložiti in se jim opravičiti zaradi kršenja njihovih pravic.

Opravičiti se boste morali tudi otroku, ki se bo rodil. Predstavljajte si mladostnika, ki mu bo mati povedala, da ga je rodila kot samska in da je njegov oče neznan. Odgovarjati boste morali za njegove psihične motnje in njegov neurejeni pravni status.

Opravičiti se morate še zdravnikom. Hipokratova prisega in kodeks medicinske deontologije, ki urejujeta zdravnikovo delo in poslanstvo, jasno prepovedujeta posege na zdravem človeku. Zdravniška zbornica Slovenije, Slovensko zdravniško društvo, predsednik Državne komisije za oploditve v biomedicinsko pomočjo (OBMP) in predsednik Državne etične komisije so vztrajno, a brezuspešno nasprotovali vašemu predlogu. Večina zdravnikov v Sloveniji je že izrazila odločen protest in zahtevo po odpravi tega člana. Pozivam vse zdravnike in biologe, ki nasprotujejo osemenitvi samskih žensk, da uveljavijo ugovor vesti, kakor predvidevata Ustava Republike Slovenije in zakon o OBMP.

BRANKO ZORN, DR. MED., LJUBLJANA, GORICA, PARIZ

GLOSA JURIJ PALJK

O TRGOVINAH

Vedno smo priče odpiranju vedno večjih trgovin, pravzaprav veletrgovin, ki imajo poleg vsega drugega tudi velikanška parkirišča, kar je danes izjemno pomembno, saj smo vsi navajeni na udobje, ki ga nekoč nismo imeli, a danes nekako ne moremo brez njega.

Pa vendar ni vse v redu z velikimi trgovskimi centri, v katerih lahko zares kupiš vse, od šivanke do avtomobila in vmes še opraviš tedenski nakup. Velikanske dimenzije so za našo stvarnost moteče, saj se moramo nanje šele navaditi, kot se moramo tudi navaditi na dejstvo, da v veletrgovinah nimamo več neposrednega stika s prodajalcem, trgovcem, kakršnega smo nekoč imeli v vaški trgovini, v trgovini na vogalu naše ulice, kjer morda res ni bilo velike izbire, a smo v zameno vsak dan dobili lep nasmeš trgovca, ki nas je iskreno pozdravil.

V velikih trgovinah vsega tega ni več. V zameno pa imamo v njih velikanske skladovnice blaga, da se vsakemu normalnemu človeku zavrti v glavi, ko pogleda visoke prodajne police, njihovo dolžino in seveda velikanske količine razstavljenega blaga, za katerega se vsakdo od nas včasih vpraša, če ga je zares potrebno toliko. Saj ne, da bi danes hoteli povedati, da je vsega preveč in je veliko vprašanje, če je zares po-

trebno imeti v trgovini toliko blaga in tako veliko izbiro. Radi pa bi vseeno na glas razmislili, če je zares potrebno odpirati vedno nove in nove velikanske trgovske centre, v katerih je na prvi pogled zares zaposlenih veliko ljudi, a gotovo manj, kot jih je bilo prej v vseh tistih malih trgovinah, ki so morale umreti zaradi prehude konkurence, ki jo prinašajo s seboj veliki trgovski centri.

Koliko trgovin je čez noč izginito v naši sosesčini, po naših vaseh in v mestnih središčih in niti ne vemo, kdaj so jih zaprli! Kar čez noč se zavemo, da jih ni več, kot tudi ni več prijaznega nasmeha starejše prodajalke, ki ti je prej voščila dobro jutro, ko si prišel k njej po kruh in mleko vsako jutro.

Vsega tega seveda v velikih trgovskih centrih ne moreš dobiti. V zameno ti ponujajo vse mogoče, od čevljev do obleke in petdeset različnih vrst mleka. Pravzaprav imaš vse to razstavljeno na velikih policah, med katerimi se brezimno sprehaš in nakladaš v voziček tudi stvari, za katere še sam ne veš, kaj boš z njimi počel. Doma jih gotovo ne boš rabil, res pa je, da so lepo zavite v lep ovoj in te je morda to zvalo, da si segel po njih. Kupujemo pač tudi stvari, ki

nam niso koristne. Zlobneži vedo povedati, da so veliki trgovski centri narejeni nalašč za to, da ljudi dobesedno prisilijo, da kupujejo.

V majhne trgovine si šel s točno določenim namenom. Prodajalec te je sicer res včasih prijazno opozoril, da ima sveža jajčka na razpolago, da mu je ravno tisto jutro prišel zelo dober sir in še to ti je povedal, da ima sir ugodno ceno. Če si peljal v trgovino s seboj še otroka, mu je prodajalka mimogrede stisnila v pest bonbon, mu morda dala košček svežega kruha.

To so navidezne malenkosti, ki so iz vaše ali ulične trgovine delale izjemno pomemben družbeni prostor. V trgovini in pred njo so se ljudje srečevali, izmenjali novice, se družili, zvedeli, kako je z zdravjem tega ali onega, skratka: trgovine so bile izjemno pomembno družbeno središče.

Veliki trgovski centri to seveda niso, pa čeprav vanje postavljajo tudi restavracije in bare, gostišča in picerije. Brez duše so in brez srca in nikdar ne morejo nadomestiti male trgovine, ki so jo uničili.

Vemo, da se v velikih trgovinah kupuje ceneje, po načelu pač, da velik trgovec lahko prodaja ceneje od malega, ker

nabavlja večje količine. To je lahko res, ni pa vedno res, ker vemo, kako so zviti v velikih trgovskih centrih: postavijo ti nekaj cenjenih izdelkov, a drugim nabijejo ceno, predvsem tistim, ki jih boš zagotovo kupil.

Nikdar pa ne bodo veliki trgovski centri nadomestili trgovin vsem tistim starejšim ljudem, ki so na vasi in v mestu vedno hodili samo v trgovino po najnujnejša živila, potrebne stvari. Potem se je nekega dne zgodilo, da so prišli do trgovine, kjer so našli zaprta vrata in na njih napis, da so trgovino zaprli.

Ti starejši ljudje nimajo več kam iti v trgovino, ker v bližnje mesto največkrat ne morejo več. Svojo starost tako doživljajo še težje, ker so v vsem odvisni od drugega, od drugih, največkrat že daljnih ljudi. Tako so naše vasi vedno bolj osamljene, kot so to tudi ljudje, ki niti v trgovino ne morejo več, a ne zato, ker ne bi hoteli, ampak zato, ker so jim jo na lepem in čez noč preprosto zaprli.

Prej so jim še povedali, da "se ne splača več, ker je konkurenca bližnjega velikega trgovskega centra prehuda".

Niso pa jim povedali, kam naj gredo po nakupih; na stara leta, ko so že sama leta včasih pretežka, kaj šele hoja na avtobus in vožnja do mesta.

ZANIMIV KLAVIRSKI KONCERT

GADŽIJEV V TOLMINU

ADA KLINKON

V jubilejnim letu glasbene šole Tolmin nam je ta ustanova poklonila nekaj zelo velikega za naš kraj. V Tolminskem kinogledališču je nastopil ruski pianist Sijavuš Gadžijev, ki z velikim uspehom deluje od leta 1994 v Sloveniji in Italiji.

Študiral je klavir in kompozicijo na konservatoriju Peter Iljič Čajkovski v Moskvi, tu končal tudi podiplomski študij, leta 1980 pa je prevzel mesto profesorja na priznani Specialni šoli za izredno nadarjene na moskovskem konservatoriju.

V Tolminu je zaigral najprej lahkotno in čisto dve Mozartovi skladbi, prav tako prepričljivo kot je bil skladatelj sam, torej v smislu absolutnega poslušalca, ki ga je imel Mozart. Za tem je sledila Beethovnova so-

nata v D-duru, kjer so si stavki kontrastirali lepo med sabo, izvenela pa je zelo mehko, kot je mehak ton, za katerega se ves čas trudi ta izjemni ruski pianist.

V drugem delu je najprej interpretiral tri preludije ruskega skladatelja romantičnega kova S. Rahmaninova, iz izvedb katerih je dihala ruska duša obeh umetnikov, ustvarjalca in interpreta, nato pa sta rahlo a tudi mogočno izvenela še dva romantična avtorja: F. Liszt - Schubert v skladbi *Pomladansko upanje* in *Zavetišče* ter F. Liszt v skladbi *Funerailles*.

Pianist je zaradi dolgega applavza, ki smo mu ga izkazali obiskovalci na koncertu, dodal še dve skladbi, vendar moramo zapisati, da bi takemu koncertu v Tolminu moralo prisluhniti več občinstva.

V SLOVENIJI SO PRAZNOVALI DAN UPORA, KI JE SOVPADAL S 60-LETNICO OF

OF JE BILA PREDVSEM SREDSTVO ZA VZPON KP NA OBLAST

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji so s proslavami, srečanjimi nekdanjih partizanov in aktivistov, družabnimi prireditvami in na druge načine, skladno s tradicijo, začeto v prejšnji državi, zaznamovali 27. april, to je šestdeseto obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte oz. Dan upora proti okupatorju, kot se sedaj imenuje ta praznik, in 1. maj, Praznik dela. Toda v dnevi, ko naj bi država pomemben del svoje zgodovine praznovala spokojno in složno, so se v javnosti znova pojavila nesoglasja in različne ocene o 27. aprilu leta 1941, ko je bila v Vidmarjevi vili v Ljubljani ustanovljena OF. Država in uradno zgodovinske sta to organizacijo v preteklosti povzdignili na raven tvorca in organizatorja ter edinega nosilca protiokupatorskega boja v Sloveniji.

Toda izkazalo se je, z dokumenti in pričevanji udeležencev tedanjih dogodkov, da je bila OF le sredstvo za vzpon Komunistične partije na oblast, in to prek narodnoosvobodilnega boja, ki so ga spreminili v državljansko vojno in revolucijo. O tem sta pisala tudi predsednik prvega suverena slovenskega parlamenta dr. France Bučar, v knjigi *Usodne odločitve*, ter njegov idejni in politični nasprotnik dr. Ciril Žebot. Osvobodilna fronta, ki se je ob ustanovitvi sicer imenovala Protiimperialistična fronta do junija 1941, denimo, sploh ni bila omenjena, po

nemškem napadu na Sovjetsko zvezo pa so njeni tvorca zapisali, "da je z OF orjaška in nepremagljiva sila dvestomilijonskega sovjetskega ljudstva, ki z boljševiško partijo na čelu in pod genialnim vodstvom velikega Stalina gradi komunizem ter uresničuje idealne najnaprednejših duhov zgodovine človeštva".

Sporne ocene o pravi naravi OF je v govoru na osrednji državni slovesnosti v četrtek, 26. aprila, v Cankarjevem domu v Ljubljani posredno omenil tudi predsednik državnega zbora Borut Pahor, ko se je vprašal, "kaj državljanom in državljanom Slovenije preprečuje, da sporočil in izkušenj OF, upora in desetletnice slovenske države, kjub političnim in drugim razlikam med nami, ne praznujemo vsi enako vzneseno, ponosno in veselo?"

Neposredno pred 27. aprilom je Zveza zgodovinskih društev Slovenije pripravila posvet z naslovom *Šestdeset let od začetka druge svetovne vojne*. Potekal je pod pokroviteljstvom predsednika države Milana Kučana in tudi na tem zborovanju so zlasti mlajši zgodovinarji poudarjali, da je pri nas šlo "za tipično boljševistično revolucijo, v kateri je KP izrabila narodnoosvobodilni boj za pohod na oblast". Posvetovanje ocenjujejo "kot enega prvih poskusov odkritega soočanja pogledov na dejanja med drugo svetovno vojno, kar pomeni premik k objektivnejšemu in bolj odprtemu po-

gledu na slovensko zgodovino". Na tem posvetu je zgodovinarica dr. Jera Vodusek Starič povedala, "da sta bila tudi izraza 'plava' in 'bela' garda v Slovenijo prenesena iz Stalinove Zgodovine, še preden se je kaj takega pri nas sploh pojavilo".

Predsednik SDS Janez Janša je v obsežnem intervjuju, ki ga je v soboto, 28. aprila, objavil časnik *Dnevnik* menil, "da je bila OF krinka, pod katero je Komunistična partija množice pridobivala za svoje cilje. Osvobodilni boj so na začetku v resnici vodile različne skupine. Začeli so ga tigrovc na Primorskem, ti so se tudi po okupaciji že 13. maja 1941 na Mali gori pri Ribnici spopadli z Italijani, kar je zdaj končno priznано. Odpor je nekaj časa vodila prozahodno usmerjena nacionalna ilegala".

Kar zadeva prvi maj, pa so na delavskih zborovanjih, ki so bila po vsej Sloveniji, manj govorili o izvoru in tradiciji tega praznika kot pa o zaskrbljenosti delavcev zaradi nizkih plač in bojazni za izgubo zaposlitve. Bili so to tudi protesti zoper državo, ki dopušča pretrano in nezasluzeno bogatenje ozkih slojev ljudi ter siromašenje in revščino preostalega dela prebivalstva.

SPREMEMBE V ZAKONU O ZDRAVLJENJU NEPLODNOSTI
Parlament bo predvidoma danes, 3. maja, na izrednem zasedanju določil datum referenduma o spremembi zakona o zdravljenju neplodnosti in

o postopkih odploditve z biomedicinsko pomočjo. Ta novela, ki jo je v državnem zboru izsilila zlasti LDS, določa nekaj bistvenih sprememb prejšnjega zakona, tako širjenje kroga upravičenk tudi na samske plodne ženske, uvoz spolnih celic iz tujine, brez jamstev o sledljivosti le-teh, in še kaj. Gre za grozljive možnosti, ki bi lahko povsem izničile civilizacijsko, družbeno in seveda tudi versko vrednoto, kot je področje človekove reprodukcije. Zadeva je do skrajnosti spolitizirana, saj novela zakona omogoča, da za družino predvidevajo tudi par žensk. Oploditev z biomedicinsko pomočjo se lahko namreč opravi v primerih, "ko je ženska zdrava, a ima zadržke do spolnih odnosov, ali ko daljše obdobje nima partnerja".

Omenjena novela zakona je vzbudila nasprotovanje v velikem delu slovenske javnosti, tudi zato, ker ponuja popolnoma novo definicijo družinske skupnosti. Zdravniki pri tem ne bi imeli več besede. Za referendum o omenjeni noveli se je prvi zavzel Dominik Frelih z Bleda, ki pa bi moral zbrati 40 tisoč podpisov. Tega pa mu ne bo treba, kajti v četrtek, 26. aprila, je skupina 34 poslancev vložila zahtevo za referendum, ki ga parlament zdaj mora razpisati. Referendum, ki bo zagotovil ponovno razveljavitev strasti in spore v Sloveniji, bo najverjetneje 10. ali 17. junija.

SPORI IN RAZREŠITVE OBČINSKI UPRAVI

MARJAN POLJŠAK ODLOČNO UPRAVLJA AJDOVSKO OBČINO

Župan Ajdovščine in nekdanji poslanec državnega zbora Marjan Poljšak odločno oziroma s trdo roko uveljavlja svoje pristojnosti pri vodenju te občine v Zgornji Vipavski dolini. Spričo nesoglasij s podžupanom Igorjem Česnikom pri izvajanju občinske politike je zahteval njegovo razrešitev, razrešen pa naj bi bil tudi s položaja predstavnika občine v svetu razvojne agencije Rod. Zahteval je tudi razrešitev Borisa Ježa s položaja predsed-

nika in člana komisije za pravo investicij v kmetijstvo občine Ajdovščina.

O zamenjavi omenjenih funkcionarjev naj bi razpravljali na seji občinskega sveta 24. aprila. Toda pred sejo so sami odstopili in razloge za svojo odločitev obrazložili na novinarski konferenci. Skupaj z njimi je podala ostavko tudi direktorica razvojne agencije Rod Iris Suban. Ta je v pismu medijem, poslanem tudi Novemu glasu, zapisala, "da župan Marjan Poljšak ni imel razumevanja za strokovno delo in pomen razvojne agencije Rod, in sicer na krajevni, regionalni, državi in mednarodni ravni". Po njenem zatrjevanju "nekateri ljudi uspešno delo moti, tistega, ki dobro dela, pa je potrebno vsaj oblatiti, če ne uničiti".

IZVOLJEN NOVI GENERALNI DIREKTOR RTV SLOVENIJA

Svet RTV Slovenija je na seji v sredo, 25. aprila, slednjič izvolil novega generalnega direktorja tega pomembnega zavoda. Med sedmimi kandidati je bil na to mesto izbran Aleks Štakul, doslej gospodarski komentator televizije. V drugem krogu glasovanja je prejel štirinajst glasov, kar je zadostovalo za njegovo izvolitev. Da bo odločitev postala pravnoveljavna, jo bo moral potrditi še državni zbor (parlament). Volitve so uspele šele v tretjem poizkusu. Meseca januarja so sicer člani Sveta izvolili dotedanega generalnega direktorja Janeza Čadeža, a poslanci državnega zbora njegove izvolitve niso potrdili. V začetku meseca aprila pa svetnicam oziroma svetnikom ni uselo izvoliti generalnega direktorja, zato so se odločili za ponovitev razpisa.

Marjan Poljšak je predlagal, da bi občinski svet na seji 24. aprila izvolil dva podžupana, Rajka Troho in Miloša Bizjaka. Toda za izvolitev sta prejela po en glas premalo. Poročevalka osrednjega slovenskega časnika *Delo* je v prispevku o zapletih in kadrovske zamenjavah v Ajdovščini zapisala, "da tej občini grozi osamitev". Dopisnik časnika *Dnevnik* pa je v svojem poročilu menil, "da ajdovski župan Marjan Poljšak deluje bolj razdiralno kot združevalno, funkcionarji, ki so odstopili, pa želijo, da bi v Ajdovščini dobili župana, ki bo ljudi povezoval, ne pa občino zapiral v ozke lokalne okvire".

M.

O STANJU SODELOVANJA MED OBMEJNIMI OBMOČJI NA GORIŠKEM

NOVO GORICO NAJ PREIMENUJEJO V GORICO, KNEŽJE MESTO

Tisočletnico prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške pokrajine na obmejnem območju v Sloveniji obležujejo s proslavami, razstavami in drugimi prireditvami, a tudi s poglobljenim razmišljanjem o razmerjih in sodelovanju med sosednjima Novo Gorico in Solkanom. Povod zanj je bilo dejstvo, da se mestu oz. občini nista mogli sporazumeti o skupnem praznovanju 28. aprila 2001, torej tisočletnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške.

Najbolj kritičen, celovit v svojih razmišljanjih in poudarkih, tudi ogorčen, je nekdanji novogoriški župan Jožko Štrukelj, ki je tudi nosilec italijanskega državnega odlikovanja Grand'Ufficiale za zasluge pri razvijanju sodelovanja med obmejnimi območji na Goriškem. V daljšem pogovoru za časnik *Primorske novice*, ki je bil objavljen 24. aprila, je opozoril, "da gre za obletnico, s katero bi lahko, če bi stvarni pravilno postavili, veliko storili za zблиževanje Slovencev, Italijanov in Furlanov. Ob tej obletnici bi morali jasno reči, da smo Slovenci v Solkanu, Gorici in na Goriškem prebivali že pred tisoč leti in morda že nekaj stoletij pred tem. Misli, da je najhujše to, da občina Nova Gorica z občino Gorica ni uspela doseči dogovora, da bi skupaj praznovali.

Odgovor, zakaj odpor zoper skupno praznovanje, je vsem na dlani. Goriški župan, ki je desničar in nestrpen do drugih narodnosti, tudi ksenofob, je proti skupnemu praznovanju, ker bi moral javnosti povedati, da je mesto slovenskega imena. Gaetano Valenti noče niti napisati Občina Gorica, ki bi ga postavili na pročelje palače Comune di Gorizia. Gotovo je, da je v nasprotju z vsemi demokratičnimi tradicijami, da nobeden od obeh županov javnosti, ki je bila sicer za skupno praznovanje, ne daje odgovorov. Valenti nam sporoča, da je s svojo družino doživljal zelo hude čase v času od leta 1943 do 1947. Tak način komuniciranja z javnostjo na italijanski in slovenski strani meje je najmanj neolikan in netoleranten. Če že govori o tem, naj pove kaj tudi o tem, kaj smo pod fašizmom doživljali mi Slovenci. Valentijeve izjave so bile takšne, da mu mora nekdo odgovoriti. Od leta 1965 dalje se je zvrstilo devet novogoriških županov in trije goriški, a nismo nikoli prišli v podobno neprijeten položaj, kot ga imamo sedaj. Očitno se župana Nova Gorice in Gorice ne moreta dogovoriti niti o tem, kako razložiti javnosti, zakaj do skupnega praznovanja ni prišlo. Imeli bi manifestacijo, ki ne bi izpostavljala ne sloven-

skosti ne italijanskosti. Valentiju svetuje, naj vendarle spremeni smer razvoja odnosov z Novo Gorico".

NOVA GORICA NAJ BO ODLOČNEJŠA

Živahna, predvsem pa vsebinsko bogata razprava o stanju sodelovanja med obmejnimi območji na Goriškem, zlasti upoštevaje zaplete ob obeleževanju tisočletnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške pokrajine, je potekala v sredo, 25. aprila, ob predstavitvi tematske številke *Primorskih srečanj*, revije za družboslovje in kulturo, in ob okrogli mizi na temo *Slovensko-italijanski odnosi 1880-1956*. V tematski številki omenjene revije so svoje prispevke ob tisočletnici objavili avtorji iz Nove Gorice in Gorice. Med njimi so zgodovinar dr. Branko Marušič, Lucijan Vuga, Miro Kocjan, Aldo Rupel, Jurij Paljk in drugi. Objavljena sta tudi pogovora z županoma Nove Gorice in Gorice, Črtomirjem Špacapanom in Gaetanom Valentijem.

Posegi udeležencev so se nanašali zlasti na nujnost stvarnejše politike v odnosih in sodelovanju med Novo Gorico in Gorico. Izkušnje kažejo, da so novogoriški upravitelji največkrat popuščali sogovornikom iz sosednjega mesta, tudi ko je šlo za interese in koristi tamkaj-

šnjih Slovencev. Nova Gorica naj si prizadeva za nadaljnje sodelovanje, je bilo rečeno, toda le tako, da bo upoštevano njeno dostojanstvo in da bo imela jasne cilje takega sodelovanja in povezovanja z Gorico; če to ne bo zagotovljeno, pa naj se raje intenzivneje povezuje z Vidmom oziroma Furlanijo, kjer so krajevne oblasti strpnije do Slovencev. Dr. Aldo Rupel iz Gorice je opozoril, da je na nujnost odločnejših stališč Nove Gorice v razmerjih do občinskih upraviteljev v Gorici župana Črtomirja Špacapana opozorjal že pred leti, a se ni nič spremenilo. "Zato so odločna stališča izražena ob predstavitvi tematske številke *Primorskih srečanj* balzam za mojo dušo".

Zelo občuteno razpravo o dveh Goricah, zlasti pa o prisotnosti Slovencev v Gorici v vsej njeni zgodovini, je nemara najbolj spodbudil župan Črtomir Špacapan, ki je zavrnil vse kritike zapletov ob tisočletnici in menil, "da med Novo Gorico in Gorico obstaja državna meja", zaradi česar naj bi kritiki načina praznovanja "ne živeli na tem prostoru in v tem času". Žal je župan takoj po posegu odšel, tako da se ni mogel soočiti z mnenji in pridržki drugih razpravljalcev. Zgodovinar dr. Jože Pirjevec je predlagal, naj bi Novo Gorico preimenovali v Gorico, s čimer bi na upravni, zgodovinski in na drugih ravneh, tudi simbolni, poudarili zgodovinsko prisotnost Slovencev, pa njihovo istovetnost in dedščino

v mestu, ki je proslavilo tisočletnico prve pisne omembe. Dr. Branko Marušič se je na županovo misel o državni meji med Goricama odzval z ugotovitvijo, da je treba stremeti k času, ko bodo državne meje izgubile sedanjo vlogo. Tomaž Beltram je soglašal s preimenovanjem Nove Gorice, a po njegovem mnenju bi imenu Gorica morali dodati naziv knežje mesto v čast nekdanji pokneženi deželi Goriško-Gradiščanski. Sicer pa je Beltram menil, "da globlje sodelovanja med Novo Gorico in Gorico nikoli ni bilo, in to v vseh petdesetih letih, predvsem zato, ker smo bili zelo omahljivi oz. nismo bili enakopravno obravnavani". Gospodarski izvedenec Lucijan Vuga je obravnaval projekte za razvoj obmejnih območij na Goriškem, "ki jih v Gorici ne upoštevajo in se ozirajo le proti Ljubljani". Opozoril je tudi, da ne gre "podcenjevati dejstva, da se občini Nova Gorica in Gorica nista uspeli sporazumeti za skupno obeležitev tisočletnice".

Medtem se slovesnosti ob tisočletnici nadaljujejo. V Solkanu so v sredo, 25. aprila zvečer, na slovesnosti z naslovom *Solkani jako stara vas na Goriškem* predstavili tudi dokumentarni film, posnet na kaseto o tem tisoč let starem naselju. Izdelala ga je TV Primorka, izdala Krajevna skupnost, besedilo za film pa je pripravila domačinka, umetnostna zgodovinarica Darija Mavrič.

M.

V VIPAVSKI DOLINI

ZASKRBLJENI MALI TRGOVCI

Velepodjetje Mercator se hitro širi tudi na Goriško. Čež kak mesec bo na območju poslovnega središča ob Meblu v Kromberku odprlo nov hipermarket, ob njem pa bodo pričeli graditi tudi hipermarket družbe Merkur. Že zdaj ob obeh podjetjih nastajajo majhne in specializirane prodajalne najrazličnejšega blaga. Investitorji napovedujejo kupce z območja Nove Gorice in iz Italije. Najbrž pa so pričakovanja preveč optimistična, saj kupna moč Slovencev ne narašča tako hitro, kot pa odpirajo nove trgovine. Zaradi naraščanja konkurence sta se zakonca Rastislav in Vera Fakuč, ki imata večjo trgovino v Damberju (nasproti nastajajočega hipermarketa Mercator), odločila, da bosta zgradila hotel. Zapravila sta mestno občino Nova Gorica za finančno pomoč v okviru razpisane projekta za financiranje razvojnih naložb. Mestni svet je vlogo zavrnil, zakonca Fakuč pa sta se zoper ta sklep pritožila. V Ajdovščini sta občina in obrtna zbornica podprli stališče majhnih trgovcev, da osnovna oskrba na podeželju ne more biti le stvar svobodne trgovine, ki išče dobiček. Sprejeta je tudi usmeritev, da za zdaj ni potrebe po odpiranju novih trgovin velikih gospodarskih družb.

M.

13

ČETRTEK,
3. MAJA
2001

ZADRUŽNA BANKA DOBERDOB IN SOVODNJE

OBČNI ZBOR POTRDLIL VELJAVNOST ZDRUŽITVE

FOTO BUMBACA

14

ČETRTEK,
3. MAJA
2001

V občinski televodnici v Sovodnjah je bil v petek, 27. aprila, redni občni zbor Zadrudne banke Doberdob in Sovodnje. Šlo je za prvi obračun dela, ki ga je ta zadrudni denarni zavod opravil leto dni po združitvi Bank iz Doberdoba in Sovodnje. V poročilu upravnega sveta, ki ga je prebral predsednik Mirko Hmeljak, je v zvezi z združitvijo poudarjeno, da je bila izbira povsem pravilna in v skladu z današnjimi razmerami, ki so povsem drugačne od nekdanjih. "Odkar deluje združena banka, je skušal odbor - pravi poročilo - skupaj z ravnateljstvom nuditi strankam v vseh štirih poslovalnicah najboljše možne pogoje za najemanje kreditov, za upravljanje prihrankov, za investicije in finančno delovanje kot tudi za vse bančne usluge". Skupna zbrana sredstva so v primerjavi z letom 1999 porasla za 5,7% in presegle 140 milijard lir. Posojila so se povečala za 7,8% in znašajo 78,7 milijarde lir ter predstavljajo 71% neposredno zbranih sredstev. Rezultat rednega poslovanja je v višini 1.915 milijonov lir, čisti dobiček pa znaša 1.712 milijonov. "Doseženi uspehi so v glavnem v skladu z našimi pričakovanji - pravi poročilo - dobiček pa je celo presegle naša predvidevanja in načrtovanja". "Prepričani smo, da obstajajo še možnosti razvoja, saj se zavedamo, da predstavlja zakoreninjenost v naš delokrog in naš odnos do članstva ter strank pravo gonilno silo za naše delo-

vanje", je še rečeno v poročilu, ki ga je članom prebral predsednik Hmeljak. V imenu upravnega sveta, nadzornega odbora in uslužbencev se je "s hvaležnim spoštovanjem spomnil na preminulega častnega predsednika Jožefa Gergoleta, ki je v povojnih letih odločilno pripomogel, da je doberdobna denarna ustanova nadaljevala s svojim poslanstvom. Toplo se je zahvalil dr. Maksu Gergoletu, ki je nad 30 let uspešno opravljal ravnateljske posle v denarnem zavodu v Doberdobu in je pred mesecem dni stopil v pokoj.

Po krajši razpravi, ki je bila posvečena tudi pripravi na prehod v "evro", so člani soglasno odobrili tako poročilo upravnega sveta kot poročilo nadzornega odbora ter izvolili tri člane upravnega sveta.

Obe poročili in mnoge pomembne ter koristne podatke najdemo v lični publikaciji, ki so jo prejeli vsi udeleženci občnega zbora. Iz publikacije je lepo razvidna tudi dejavnost, ki jo zadrudni denarni zavod Doberdob in Sovodnje opravlja na socialnem in kulturno-prosvetnem ter športnem področju, in sicer v obliki denarnih prispevkov in podpor ter raznih oblik pokroviteljstva. Publikacija je natisnila Grafica Goriziana, ki jo je opremila tako, kot se spodobi v času čedalje večjega uporabljanja računalniške tehnike, ki je že nepogrešljiv dejavnik tudi v svetu bančništva.

STANJE GOZDOV V F-JK

Pred kratkim je deželna gozdarska služba predstavila odborniku Giorgiu Pozzu letno poročilo o fitosanitarnem stanju deželnih gozdov. Poročilo natančno preučuje agente, ki škodujejo gozdovom, in tudi ocenjuje storjeno škodo. Letošnji

podatki se ne razlikujejo od prejšnjih let. V letu 2000 so biotični dejavniki (predvsem žuželke) poškodovali približno 1.600 ha gozdov, kar predstavlja 0,5% celotnih deželnih gozdnatih površin. V F-JK je kakih 275.000 ha gozdov, ki prekrivajo 35% celotnega deželnega teritorija. Bolezni so lani napadle 3.500 dreves, kar pa ostaja v mejah naravnih regeneracijskih zakonitosti gozda. Poročilo tudi opominja, da je bilo leto 1995 eno najbolj kritičnih v zadnjih letih. Do l. 2005 bodo vzhodnem predelu vinorodnega okoliša Collio ali Brda preuredili 210 ha vinogradov (56-ih vinogradnikov in vinarjev), ki delujejo v okviru konzorcija vzhodnega gričevnatega področja Furlanije (Consorzio Colli Orientali del Friuli).

OBVESTILO

SLOVENSKO GOSPODARSKO združenje Gorica prireja v ponedeljek, 7. maja, ob 19.30 v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici srečanje z Milošem Budinom, slovenskim kandidatom Olike za senat v goriškem volilnem okrožju. Toplo vabljeni člani in prijatelji.

OBČNI ZBOR ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

V LETU 2001 BO ZKB ŠE UTRDILA POSLOVANJE

Zadrudna kraška banka je v letu 2000 poslovala z več kot štirimilijardnim čistim dobičkom, v letošnjem letu pa namerava doseči petodstotno rast, utrditi svoje poslovanje z notranjo reorganizacijo, dodatno širitvijo na tržaškem teritoriju, vzpostaviti mreže finančnih svetovalcev, dodatnim usposabljanjem osebja in tehnološkim razvojem. Sicer pa banka ostaja zvesta svojim zadrudniškim načelom, ki temeljijo na vzajemnosti ter na povezanosti s teritorijem in ljudmi, ki na njem živijo in delajo.

To je osnovno sporočilo občnega zbora ZKB, ki je bil v nedeljo, 29. aprila, v Športno-kulturnem centru v Zgoniku. Na občnem zboru so člani odobrili poročilo upravnega in nadzornega odbora (prebrala sta ju predsednik uprave Dragotin Danev in predsednik nadzornega odbora Stevo Kosmač) ter obračun za leto 2000 (podal ga je ravnatelj Klavdij Brajnik), obenem pa so tudi potrdili dva člana uprave in izvolili dva nova. Tako sta bila potrjena Dragotin Danev in Sergij Stančič, nova člana odbora pa sta Adriano Kovačič in Boris Zidarič, ki prihajata na mesto dolgoletnega podpredsednika Silvana Čoka in Dušana Grudna, katerima je bilo podeljeno tudi priznanje za dolgoletno delo v odboru.

Obračun lanskega poslovanja ZKB znaša 414.087.716.701 lir aktivne in prav toliko pasive. Banka je pri tem ustvarila 4.215.395.422 lir čistega dobička oziroma prebitka poslov-

FOTO KROMA

ne dobe. Glavnina slednjega bo šla v zakonito rezervno, ostalo pa bo šlo predvsem v sklad za zadrudništvo in v sklad za dobrodelne in vzajemne namene. Zadruga je ob koncu lanskega leta štela 1.154 članov, katerim je nudila razne ugodnosti. Po besedah predsednika Daneva se banka ni omejila le na finančno poslovanje, ampak si je v skladu s svojimi načeli prizadevala tudi za družbeno in splošno rast skupnosti. Tako je raznim društvom ter socialnim, kulturnim, šolskim in športnim pobudam namenila 147 prispevkov v skupni vrednosti nad 367 milijonov lir.

ZKB je v pretekli poslovni dobi dobila nov računalniški sistem SIB 2000, ki ga je odkupila v Tridentu in s katerim so sedaj povsem zadovoljni. Zaradi

velike zavzetosti pri uvajanju računalniških postopkov pa niso mogli izpeljati drugih organizacijskih pobud razen okrepitve telematskih povezav s strankami, zlasti kar se tiče uvajanja sistemov In in On Bankinga kot dopolnilni računalniški storitvi. Inšpektorji Banke Italije, ki so lani jeseni opravili pregled, so delovanje banke ocenili pozitivno, priporočili pa so, naj se zavod reorganizira, da poveča stabilnost in učinkovitost. V tem smislu je bil na občnem zboru posebej poudarjen pomen načrta o sistemu notranjih preverjanj.

Cilj ZKB za leto 2001 je 5-odstotna rast. Zato bodo v letošnjem letu nadaljevali z izpeljavo strateškega načrta za dodatno utrditev poslovanja. Ta načrt predvideva med drugim

odprtje nove podružnice v dolinski občini, poleg tega pa še oblikovanje mreže finančnih svetovalcev v sodelovanju s finančno družbo zadrudnega gibanja Simcasse. Posebno pozornost bodo pri ZKB posvetili usposabljanju nameščencev (le-teh je 89) in tehnološkemu razvoju. Prilagodili pa bodo naprave za ravnanje z gotovino in pripravili osebje na bližajočo se uvedbo skupne evropske valute evra, tako da bodo v pomoč strankam ob uvajanju teh novosti. Da bo banka ohranila donosnost in tržišče, pa bo treba biti čedalje bolj učinkoviti v vodenju podjetja in v celotnem poslovanju.

Kraška banka spada v okvir sistema zadrudnega kredita, ki v Italiji (pa tudi drugod po Evropi) predstavlja lepo realnost in je tudi v letu 2000 beležil pozitivno rast.

Pomen zadrudnega kredita je v svojem pozdravu poudaril tudi ravnatelj Deželne zveze zadrudnih bank Silvano Peresini, ki je izpostavil zlasti važnost naraščanja številna članov, pomen zadrudništva kot dejavnika stabilnosti in važnost zavesti, da se za neko posamezno banko nahaja cel sistem zadrudnega kredita. Po Peresinijevih besedah ima ZKB važno vlogo, saj je edina banka zadrudniškega značaja na Tržaškem. Pri tem si mora zagotoviti nova območja delovanja za nadaljnjo rast, ob strani pa mora stati predvsem malim podjetjem.

12

VPLIV ODPRAVE MEJE NA OBMEJNO OBMOČJE

TERMINALOMA NA FERNETIČIH JE TREBA DATI NOVO VSEBINO

IVAN ŽERJAL

Obmejno območje na slovenski strani meje od Komna do Pirana z vstopom Slovenije v Evropsko zvezo in posledično z odpravo meje tvega izgubo okoli tri tisoč delovnih mest. Največji problem predstavlja prestrukturiranje sedanjega Suhozemnega terminala Sežana (STS) na slovenski strani, pa tudi tovrstnega postajališča pri Fernetičih na italijanski strani. Temu prostoru in infrastrukturi, ki se tam nahajajo, je treba dati novo vsebino, novo "dušo", drugače bodo kapitali odšli drugam, posledice pa bo nosilo prebivalstvo tega območja. Zato je tudi nujno, da glede tega pride do usklajevanja med slovensko in italijansko stranjo, pri čemer je potrebno čimprej organizirati skupno omizje, po možnosti že ta mesec.

To je osrednja misel, ki je izšla iz srečanja ob predstavitvi študije o vplivu odprave meje na dejavnosti, ki se izvajajo na obmejnem območju med Slovenijo in Italijo po vstopu Slovenije v Evropsko zvezo, ki je potekala v četrtek, 26. aprila, v Prosvetnem domu na Opčinah. Okroglo mizo sta priredi-

la Gospodarska zbornica Slovenije - Območna zbornica Koper in Slovensko deželno gozdarsko združenje, ki sta tudi pripravila omenjeno študijo - gre pravzaprav še za delovni osnutek - v okviru Sklada malih projektov in Programa čezmejnega sodelovanja Phare CBC med Slovenijo in Italijo. Kot je dejal direktor OZ Koper Tomaž Može, je bil namen zamejske predstavitve (dokument so sicer že predstavili v Sežani pred dvema tednoma) v tem, da se slišijo mnenja tudi zamejskih gospodarstev in operaterjev v luči potrebe, da se skupaj najde optimalna rešitev za ljudi na obeh straneh meje.

Študija, ki jo je orisal Peter Medica, sicer predstavnik Slovenskega raziskovalnega inštituta za management, govori o vplivu odprave meje na gospodarski razvoj Obalnokraške regije s posebnim poudarkom na spremljevalne dejavnosti mejnega prehoda Sežana-Fernetiči oz. na bodoče koriščenje slovenskega in italijanskega terminala, ki se tam nahajata. Glede tega obstaja več razvojnih opcij: po eni strani bi lahko terminala predstavljala zaledje koprškega in tržaškega pristanišča, predvsem v luči njune-

ga povezovanja. Dalje bi lahko tam namestili distribucijske družbe, lahko bi prišlo do izmenjave transportnih enot, do izgradnje obrtne in industrijske cone ter do razvijanja trgovskih, turističnih in rekreacijskih dejavnosti. Župan občine Sežana Miroslav Klun pa je k temu dodal še možnost parkirnega servisa za tržaška mestna in komunalna vozila ter možnost uredničenja skupne slovensko-italijanske sejemске ponudbe. Sicer bi bilo treba v ljudi vcepiti miselnost oz. zavest, da bo meja padla in da bo obmejni prostor postal skupni življenjski prostor. Pri tem je Klun opozoril tudi na neizkoriščeno možnost razvoja celotnega Krasa na področju turizma in malega gospodarstva.

Sicer pa tržaška gospodarska stvarnost, še bolj pa zamejska gospodarska stvarnost na Tržaškem, zamuja pri pripravljenju projektov za koriščenje sredstev iz evropskih skladov programov čezmejnega sodelovanja. Tako je menil direktor SDGZ Vojko Kocjančič, ki je opozoril, da se ne veliko razmišlja o usklajenem razvoju obmejnega prostora. Čimprej je treba oblikovati skupne projekte med gospodarskimi dejavniki

na obeh straneh meje ter se pri tem osredotočiti na tiste projekte, ki imajo možnost uspeha. Časa je malo, saj je projekt treba predstaviti do septembra 2001.

Pomen skupnega sodelovanja za usklajeno rešitev prihodnje namembnosti obeh tovrstnih postajališč so poudarili številni razpravljalci, med katerimi član uprave tržaškega terminala Ivo Širca, predstavnik Intereurope Rudi Kocjančič in repentabska podžupanja Nadja Debenjak. Predstavnik Kmečke zveze Walter Stanissa je opozoril na potrebo po koordinaciji med javnimi ustanovami, predstavnik podjetja Cremcaffè Fabrizio Polioz pa se je zavezal za to, da pobudniki sami stopijo do malih podjetnikov. Ekonomist Egidij Vršaj in ravnatelj Zadrudne kraške banke Klavdij Brajnik pa sta s svoje strani poudarila pomen slovenske prisotnosti na bančnem področju, lahko tudi v obliki naveze oz. konzorcija med malimi krajevnimi bankami na obeh straneh meje. Vsekakor pa je nujno, da se mali podjetniki izobražujejo predvsem na področju poznavanja evropske zakonodaje.

ŠPORTNI DAN GORIŠKIH OSNOVNOŠOLCEV

UČENCI POMERILI SVOJE MOČI

IVA KORŠIČ

Po že ustaljeni navadi je v šolskem letu eno jutro v aprilu ali maju odmerjeno športnemu dnevu, v katerem se osnovnošolci iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva v prijateljskem vzdušju in medsebojnem zblizovanju pomerijo v raznih panogah atletike. Ta šolska olimpiada je bila letos na občinskem igrišču v Sovodnjah ob še kar ugodnem vremenu. Tokrat so se četrtošolcem in petošolcem pridružili tudi tretješolci. Letošnje športno jutro, 26. aprila, je bilo še posebno slovesno, saj so učenci imeli v svoji sredi uglednega gosta, prof. Alda Rupla. Pred podelitvijo nagrad jim je spregovoril o pomembnem dogodku, ki ga slavi naše mesto Gorica, prvič pisno omenjena v listini cesarja Otona III. iz l. 1001. Tam je potrjen slovenski izvor njenega imena. Prof. Rupel je podčrtal, kako to neizbrisno resnico skuša desničarsko usmerjena občinska uprava na vse načine spregledati in prikriti. Uradna praznovanja ti sočetnice so obšla našo manjšino, zato je Skupina 2001, v kateri so sodelovali slovenski kulturniki, podjetniki pa tudi navadni ljudje, izdelala spominske značke in kupe iz različnega materiala. Vsem učencem, ki letos zapuščajo osnovno šolo, je izročil majhno ploščato kupico s pomenljivim napisom in motivom. Vsak zmagovalec na športnem dnevu pa je poleg zaslužene kolajne dobil zvitek, pergament s kratko simbolno

zgodbo o nastanku Gorice.

Kulturnemu utrinku je sledilo nagrajevanje učencev, ki so zasedli najvišja mesta v teku na 50 m, v skoku v daljino in v metu krogla. Tekmovalcev je bilo skoraj 200.

V teku na 50 m so bili nagrajeni:

deklice: tretji razred: 1. Alison Visintin, 2. Carlotta Tomsič (obe iz OŠ P. Butkovič-Sovodnje); 3. Lara Černic (OŠ Romljan); četrti razred: 1. Tina Del Fabbro, 2. Mateja Nanut (obe iz OŠ F. Erjavec-Štandrez); 3. Tanja Fabiani (OŠ L. Zorzut-Plešivo); peti razred: 1. Ilarija Černic, 2. Mihail Nanut (obe iz OŠ F. Erjavec); 3. Lara Prinčič (OŠ A. Gradnik-Števerjan);

dečki: tretji razred: 1. Daniel Mervig, 2. Matija Fajt (oba iz OŠ O. Župančič-Gorica); 3. Matej Gergolet (OŠ P. Voranc-Doberdob); četrti razred: 1. Luka Terčič, 2. Luka Paravan (oba iz OŠ J. Abram-Pevma); 3. Mitja Juretič (OŠ L. Zorzut); peti razred: 1. Enrico Menon, 2. Ivone Francesco (oba iz OŠ O. Župančič); 3. Nicolas Juretič (OŠ L. Zorzut).

V skoku v daljino so se izkazali:

deklice: tretji razred: 1. Jessica Gergolet 231 cm (OŠ P. Butkovič); 2. Elena Costarol 229 cm (OŠ P. Voranc-Doberdob); 3. Anida Talič 225 cm (OŠ O. Župančič-Gorica); četrti razred: 1. Petra Frandolič 282 cm (OŠ P. Voranc-Doberdob); 2. Veronika Kržižnič 260 cm (OŠ O. Župančič) in Maria Beatrice Orlando 260 cm (OŠ P. Vo-

ranc); peti razred: 1. Ilarija Černic in Nanut Mihail 277 cm (obe iz OŠ F. Erjavec); 2. Mateja Fajt 268 cm (OŠ J. Abram);

dečki: tretji razred: 1. Matej Gergolet 285 cm (OŠ P. Voranc); 2. Robert Devetak 272 cm (OŠ Vrh); 3. Gabriel Namar 263 cm (OŠ O. Župančič); četrti razred: 1. Mattia De Luca 310 cm, 2. Alex Mavrič 280 cm (oba iz OŠ F. Erjavec); 3. Ivan Semolič 276 cm (OŠ P. Voranc); peti razred: 1. Jan Černic 352 cm (OŠ Vrh); 2. Enrico Menon 347 cm, 3. Francesco Ivone 327 cm (oba iz OŠ O. Župančič);

Najboljši v metu krogla so bili:

deklice: tretji razred: 1. Erika Tomsič 11,90 m (OŠ P. Butkovič); 2. Sara Bevčar 11,13 m (OŠ J. Abram); 3. Greta Zavadlav 10,34 m (OŠ F. Erjavec); četrti razred: 1. Tanja Fabiani 15,63 m (OŠ L. Zorzut); 2. Veronika Kržižnič 13,70 m (OŠ O. Župančič); 3. Mateja Nanut 12,06 m (OŠ F. Erjavec); peti razred: 1. Ilarija Černic 13,50 m (OŠ F. Erjavec); 2. Karin Marson 12,90 m (OŠ P. Butkovič); 3. Valentina Sivec 12,50 m (OŠ Romljan);

dečki: tretji razred: 1. Robert Devetak 15,70 m (OŠ Vrh); 2. Carlo Piccoli 15,33 m (OŠ F. Erjavec); 3. Gabriel Scacciaferro 15,30 m (OŠ Romljan); četrti razred: 1. Erik Frandolič 24,30 m (OŠ P. Voranc); 2. Mattia De Luca 22,00 m; 3. Alex Mavrič 20,30 m (OŠ F. Erjavec); peti razred: 1. Sanel Redžić 22,90 m, 2. Mattia Namar 21,09 m, 3. Francesco Ivone 20,70 m (vsi trije iz OŠ O. Župančič).

Zmagovalcem čestitamo, ostalim pa želimo, da bi vztrajno vadili in v prihodnje še sami zasedli častna mesta.

AVTOMOBILIZEM / VELIKA NAGRADA ŠPANIJE V FORMULI 1

SREČA FERRARIJA V NESREČI McLAREN-MERCEDESA

ERIK DOLHAR

Haekkinen je na Veliki nagradi Španije v Formuli 1 pri Barceloni v nedeljo, 29. aprila, kratkoma podaril zmago Michaelu Schumacherju.

Ferrarijevec je zmagovalec pete letošnje dirke Svetovnega prvenstva. To je dejstvo. Dejstvo pa je tudi, da mu je zmago omogočil Finec Mika Haekkinen (McLaren-Mercedes), ki je prepričljivo vodil, a zaradi okvare motorja odstopil v zadnjem krogu. Drugo mesto je tako osvojil Kolumbijec Juan Pablo Montoya (Williams-BMW), tretje pa Kanadčan Jacques Villeneuve (BAR-Honda). V skupnem seštevku vodi Michael Schumacher s 36 točkami, med konstruktorji pa Ferrari s 50.

Do Schumacherjeve 47. zmage je prišlo tako rekoč v dimu Mercedesovega motorja. Dirka v Kataloniji je po odlični predstavi pomenila veliko razočaranje za nekdanjega dvakratnega svetovnega prvaka Haekkinena. Z boljšo taktiko postankov v boksih in dobro vožnjo v zadnjem delu dirke si je pred vsemi zasledovalci nabral že skoraj neulovljivo prednost, nato pa je njegov McLaren-Mercedes odpovedal. Finec je moral že skoraj zanesljivo zmago prepustiti Schumacherju, sam pa je padel na deveto mesto. Za popolnoma črn dan škotsko-nemškega moštva je že pred startom poskrbel David Coulthard, do te dirke

skupaj s Schumacherjem prvi v skupnem seštevku Svetovnega prvenstva. Obstal je že v krogu za ogrevanje, nato moral namesto s tretjega začeti z zadnjega startnega mesta, zaradi trčenja z Bernoldijem v prvem krogu pa še zamenjati nos dirkalnika. Po vsem tem je njegovo peto mesto pravzaprav velik uspeh, s katerim pa v McLarnu seveda ne bodo zadovoljni.

Njihovi tekmeči pri Ferrariju so na lahek način prišli do nove zmage, čeprav tudi izkupiček italijanskega moštva ni bil popoln. Drugi voznik Rubens Barrichello je odstopil zaradi okvare obese (it. *sospensione*, op.pis), podobno kot Šušter v Imoli. V 21. krogu se je po zdrsu s steze poslovil zmagovalec tamkajšnje zadnje dirke Ralf Schumacher (Williams-BMW).

IZJAVE PO DIRKI

"Zares sem razočaran. Ne toliko žalosten kot razočaran," je po dirki odkimaval Haekkinen. Vodja Mercedesu Norbert Haug je pojasnil, da je v Finčevem dirkalniku odpovedala sklopka.

"Žal mi je, da se je za Miko tako končalo, zmage se ne morem prav veseliti. Po drugem postanku sem začudil čudne vibracije v kolesih, predvsem na ravnini sem moral upočasniti, pravzaprav pa smo nameravali opraviti še en postanek," pa je po nepričakovani zmagi po težavah s dirkalnikom povedal Schumacher. Kdo bi mu verjel...

Novinec na zmagovalnih stopničkih je bil Juan Pablo Montoya, ki je že nekajkrat letos opozoril nase, tokrat pa prvič v kratki karieri dirkača formule 1 že stopil med najboljši tri: "Kar vznemirljivo je. Start se mi je res dobro posrečil, nato pa sem samo pritiskal na plin!"

ALBORETO UMRL ZARADI POČENE PNEVMATIKE

Smrtno nesrečo nekdanjega dirkača formule 1 Micheleja Alboreta na nemškem dirkališču Lausitzring je najverjetneje povzročila počena pnevmatika. To je sporočila posebna preiskovalna komisija. Alboreto se je ponesrečil v sredo, 25. aprila, med testiranjem Audijevega dirkalnika R8 za letošnjo preizkušnjo 24 ur Le Mansa.

POTOPIS

DUBAI, MESTO V PUŠČAVI (2)

KLARA KRAPEŽ

Dubai je mesto, katerega značaj gradita puščavski pesek in voda. Podnebje je tu kot nalašč za tiste ljudi, ki si želijo skoraj vse leto primerno tople dni, pozimi še kar osvežujoče noči, le poletje zna biti izjemno neznosno. V Dubaju in Združenih arabskih emiratih nasploh se od oktobra do junija temperature gibljejo okrog 20 do 30 stopinj, zvečer pa se lahko ohladi tudi tja do 12, 13 stopinj Celzija. To dejstvo se popolnoma spremeni v najtoplejših poletnih mesecih - od junija do konca septembra, ko se živo srebro vsak dan povzpne tja do 40-45 stopinj ali celo več. Vročino je težko prenašati tudi zaradi visoke vlage, ki se giblje okrog 90 do 100 odstotkov, a ker so prebivalci Združenih arabskih emiratom zares gostoljubni, jim tudi v teh poletnih mesecih ne manjka gostov. V tem obdobju namreč vsi hoteli znižajo cene tudi do 75%, enako velja za trgovine, ki pripravijo festival nakupov.

Za zimsko obdobje so značilni tudi občasni peščeni viharji, ki prinašajo puščavski pesek. Tako se vam lahko zgodi, da boste morali na primer nameravano pot iz Dubaja do glavnega mesta države Abu Dhabija preložiti na naslednji dan, saj je nekaj več kot 200 km dolga avtocesta v takšnem

vremenu praktično neprevozna. Precej močan veter, ki ga domačini imenujejo *shamal*, namreč ustvarja peščene zmete in prek teh se je mogoče prebiti le z avtomobili, ki imajo pogon na vsa štiri kolesa. A če se boste kljub temu vendarle odpravili na pot, ne pozabite, da se vidljivost zaradi peščene viharja v trenutku lahko spremeni, tako da sploh ne boste vedeli, ali ste z vozilom še na cesti ali ne. Sicer pa največje težave v prometu predstavljajo deževne padavine. Združeni arabski emirati dežja praktično nimajo, saj je količina letnih padavin le približno 13 cm na leto, zato niti ne preseneča

dejstvo, da voznikom to predstavlja precejšnjo oviro.

Drugače pa so ceste v državi dobro urejene. Vozne razmere so podobne tistim, ki veljajo v podobno velikih evropskih mestih; edino, na kar morate paziti, je, da se takrat, ko se na semaforju prižge zelena luč, vaš avto takoj premakne. Temu "fenomenu" domačini pravijo *mikrosekunda*, in nanjo so res pozorni. In še nekaj morate paziti, če se boste odločili, da najamete avto - merjenje hitrosti izvajajo radarji, ki so postavljeni ob cestah, in vaš avtomobil preprosto posnamejo. Zato se ne čudite, če boste na popolnoma ravni ce-

sti kar naenkrat pred sabo zagledali, da vsi avtomobili zavirajo. Domačini pač vedo, kje ne smejo prehitro voziti. V nasprotnem primeru jih policija sicer ne ustavi, morajo pa vse kazni za prehitro vožnjo plačati ob naslednji registraciji za svoje jeklene konjičke. Koliko denarja na tak način priteče v državno blagajno, žal nisem uspela izvedeti; da je avtomobilov res veliko, sem se pa prepričala.

V Dubaju zares lahko vidite vse mogoče avtomobilске znamke. Za državo velja, da je bogata, nafte pa tudi ne pri-manjkuje, čeprav to ni edini vir zaslužka. Združeni arabski e-

mirati so naftna črpališča začeli uporabljati v poznih šestdesetih letih, najbolj bogat emirat pa je Abu Dhabi, v katerem se nahaja kar 90% vse nafte v državi. Dubai ima samo eno naftno črpališče, celotna država pa po trditvah strokovnjakov premore dovolj črnega zlata še vsaj za 150 let. Nafta prinaša dobiček, je pa državna ureditev takšna, da najbogatejša emirata - Abu Dhabi in Dubai - denarna sredstva delita tudi drugim emiratom. Za vsakega od njih je namreč značilno, da načrtno razvija nekatere dejavnosti. V Sharjahu si na primer zadnja leta prizadevajo obiskovalcem ponuditi čimveč kulture, Dubai pa je prava meka za nakupe. A ne le to. Mesto, za katerega velja, da je biser na Bližnjem vzhodu, vam prav tako ponuja kulturne in športne prireditve, naravne znamenitosti, arhitekturne dosežke, izjemno pestro in raznoliko pa je že vsakdanje življenje. Prvo, kar si v Dubaju vse-kakor morate ogledati, je tamkajšnji muzej. Razstavniki spori, ki se nahajajo v nekdanji trdnjavi, katere namen je bila obramba na morju, vas bodo popeljali v daljno preteklost tega dela arabskega sveta, in po zaključenem obisku boste gotovo bolje razumeli na tem območju živeče prebivalce. Nekateri arheološki artefakti imajo celo štiritisočletno zgodovino, morda pa vas bo najbolj presenetilo dejstvo, da je Dubai že od nekdanj znan po trgovanju in nahajališčih biserov. Da bi bila slika o domačinih

popolnejša, si lahko v muzeju ogledate tudi življenje beduinov, dan na tržnici iz leta 1950, šolanje otrok, družabne navade, izdelovanje izdelkov domače obrti in svet živali. Razstavljeni prostori vam bodo omogočili, da se boste vživeli v puščavsko noč, spoznali boste živali, ki jih lahko srečate v naravi, in se tako prepričali, da je puščava, čeprav na prvi pogled nezanimiva in dolgočasna, pravo nasprotje takšne miselnosti.

Dubajski muzej iščite v delu mesta, ki se imenuje Bur Dubai, najboljšje pa je, da imate za ogled dovolj časa. In čeprav je muzej odprt vse tja do pol devetih zvečer, je boljše, da ga obiščete že v dopoldanskih urah. Tako vas čas ne bo preganjal, ogled pa lahko zaključite še z vožnjo po kanalu ob sončnem zahodu. Domačini, ki vas bodo z barko, imenovano *dhow*, popeljali čez kanal, vam bodo za prevoz računalni pol dirhama (za primerjavo 3.5 Dirhama je 1USD), doživetje sončnega zatona, ki vse stavbe ob kanalu obarva v zlato barvo, pa bo brezplačen. A le v primeru, če si boste za prevoznika izbrali domačine, turistične agencije namreč ponujajo vožnjo po kanalu tudi po desetkrat višji ceni od domačinov. In če res želite izjemno doživetje, si lahko privoščite tudi najem lastnega čolna z voznikom, a držite se dveh pravil: sami se dogovorite z lastnikom in voznikom čolna in ceno določite še pred prevozom.

DALJE

15

ČETRTEK,
3. MAJA
2001

PRIMORSKA SREČANJA POSVEČENA OBLETNICI GORICE IN SOLKANA

OB GORIŠKEM JUBILEJU

Pred nekaj dnevi smo v uredništvu dobili najnovejšo, 240. številko *Primorskih srečanj*, ki je posvečena tisočletnici Gorice. Uvodnik je napisala Klavdija Figelj in mu dala naslov *Odsotnost želje*, v članku pa ugotavlja, da med Gorico in Novo Gorico ni pravega sodelovanja in da se Italijani za kulturne dogodke v Novi Gorici in v Sloveniji sploh ne zanimajo. Prav tako ugotavlja, da ni kake zavesti o enotnem slovenskem kulturnem prostoru. Proslavljanje tisočletnice prve pisne omembe Gorice torej ni povezovalo prostora in ljudi, ki tu živijo. Avtorica utemeljuje svoje trditve z rezultati raziskave, ki jo je opravila absolventka ekonomske fakultete na ljubljanski univerzi Mateja Zorn. Temeljni zgodovinski članek ob tem jubileju, ki zadeva tudi Solkan, je prispeval dr. Branko Marušič; v njem je sintetično, a izredno temeljito obdelal razmere v tem prostoru. Razčlenil je zgodovinsko dogajanje na celotnem Goriškem in ob tem aktualiziral pomen obletnice. Pomemben se nam zdi zlasti zaključek članka, ko Marušič ugotavlja: "Neko nalogo pa mora danes in tudi v bodoče opravljati ozemlje take ali drugačne slovenske Goriške. Še vedno je mejno ozemlje in bo to vloga moralo obdržati. Narodnoobrambni štiti bo v novih evropskih povezavah še kako potreben". *Primorska srečanja* so za to številko poskrbeli tudi za pogovor z novogoriškim županom Črtomir Špacapanom in z goriškim županom Gaetanom Valentijem. Urednica Vesna Humar je obema postavila vsebinsko ista ali podobna vprašanja, tako da si bralec dejansko lahko ustvari kar jasen vtis, kaj menita župana o razmerah v obeh mestih tudi v luči evropske integracije. Tomaž Dimic primerja slovenski in italijanski družbeno-politični

prostor, vendar preveč z ozkega strankarskega zornega kota. Razmišljanje o prihodnosti goriškega območja je objavila sociologinja Martina Skok. Zamejska profesorica Nadja Velušček obuja spomine na otroška leta po vojni. Koprski pomožni škof Jurij Bizjak pa pod naslovom *Kako okrepiti svoje vrste* razmišlja o stikih med škofijo in verniki ter o razliki v vernosti med koprskim in goriškim delom škofije ter o vprašanju delitve sedanje koprške škofije. Pri tem ugotavlja, da večina dejavnikov, ki bi priporočali delitev, ne naraščajo, temveč ostajajo na mestu ali celo nazadujejo in zato, da se ne bi naši nasledniki spraševali, komu bi se pridružili, "moramo misliti, kako bi okrepili svoje vrste". Lucijan Vuga objavlja članek z naslovom *Goriška pred izzivi nove ekonomije*, Miro Kocjan pa članek o *Nevarnosti nove ekonomije*. Vojteh Ravnikar v članku *Gorica, Solkan in Nova Gorica* piše o življenjski prostora, ki ga določajo omejenjeni trije kraji. Zanimivi so tudi odlomki iz arhitekturne delavnice, ki je bila lani v Novi Gorici, in obravnavajo prostor, kot pravi naslov "drugače". Tina Pintar se je za revijo pogovarjala s predsednikom Politehnike Nova Gorica prof. dr. Danilom Zavrtnikom, ki ugotavlja, da delovanje te institucije že uvršča Novo Gorico med univerzitetna mesta, kar je za prihodnji razvoj širše Primorske velikega pomena. Silvo Fatur je analiziral delež Primorske v stotnici znamenitih slovenskih učiteljev, kot izhaja iz knjige *Sto znamenitih osebnosti v šolstvu na Slovenskem*, ki je izšla v koledarski zbirki Prešernove družbe lani. Etnologinja Inga Miklavčič-Brezigar piše v članku *O identiteti, prostoru in simbolih o slovenskosti Gorice* ter o pojavljanju narodnega vprašanja v tem prostoru. V tem

kontekstu ima tudi Nova Gorica svoj simbolični pomen, saj predstavlja novo povojno stvarnost. *Medprostorske povezave* je naslov članka Alda Rupla, ki na zanimiv način analizira prehajanje ljudi med Gorico in Novo Gorico ter njunim zaledjem ter ugotavlja, kako je bila ta izmenjava večkrat zelo zavrtta zaradi prastrahov in da prav zamejski Slovenci tudi ob tisočletnici rešujemo te povezave ob sodelovanju z nekaterimi neuradnimi dejavniki, kot je združenje Marathon. Jurij Paljk je napisal članek, v katerem analizira vlogo revije *Isonzo/Soča*. Dramaturginja v Primorskem dramskem gledališču Martina Mrhar razmišlja o možnosti vzpostavljanja enotnega gledališkega prostora. Neva Zaghet objavlja pogovor z igralcem Radošem Bolčino. Slavistka Marija Mercina pa je prispevala članek *Ob izidu antologije "Glasovi žensk"*.

Zadnji del revije je posvečen literarnim prispevkom. Pesmi so prispevali Magda Vremec-Ragus, Jurij Paljk, Tomislav Cej in Vida Mokrin-Pauer. Režiser in gledališčnik Janez Povše pa je objavil enega imed radijskih prikazov, ki jih je napisal in režiral za Radio Trst A pod skupnim naslovom *Večno si živa, Gorica*. Krajša prozna dela so prispevali še Goran Arh, Marija Mercina, Frane Tomšič, Darinka Kozinc in Iztok Humar. Bolj satirična ali humoreskna pa sta prispevala Milana Petka in Darka Komaca. Vsaka izmed teh literarnih objav bi zaslužila podrobnejšo predstavitev. Monografska številka *Primorskih srečanj*, ki je deloma tudi v literarnem predelu posvečena 1000-letnici Gorice, se končuje s predstavljivo razstavo *Ljudske skrinje na Goriškem* v Goriškem muzeju na gradu Kromberk ter v dvorcu Vogrsko izpod peresa Darje Skrt.

PREDSTAVITEV NA SEDEŽU POKRAJINSKE UPRAVE

ZAJETNI ZGODOVINSKI KNJIGI O GORICI

Prejšnji petek so na sedežu pokrajinske uprave v Gorici predstavili dve pomembni knjigi, in sicer zbornik zgodovinskih raziskav z naslovom *I Goriziani nel Medioevo: Conti e cittadini (Goričani v srednjem veku: grofi in meščani)* ter knjigo *Gorizia e la sua contea (Gorica in njena grofija)*. Obe je pomagala založiti goriška pokrajinska uprava. Njen predsednik inž. Giorgio Brandolin je prvi spregovoril na predstavitvi, ki se je udeležil cvet italijanske, slovenske in furlanske kulture v Gorici. V svojem nagovoru je poudaril dejstvo, da mora Gorica tudi ob tisočletnici prve dokumentirane omembe poiskati v sebi moč za nadaljevanje t.i. goriškega duha, ki je odprt vsakomur, ne da bi pri tem kogarkoli prikrajšali za njegovo identiteto. Spet je izrazil zadovoljstvo nad delom zgodovinarjev, ki so v knjigi o zgodovini Gorice podali pravilno sliko zgodovine goriškega mesta, v katerem so vidno vlogo odigrali in jo še danes igrajo tudi Slovenci, kar bi nekateri danes radi zamolčali. Brandolin je tudi poudaril, da je prihodnost Gorice samo v tesnem sodelovanju z Novo Gorico in Slovenijo. O knjigi *Gorica in njena grofija* pa je dejal, da jo je pokrajina natisnila v visoki nakladi, ker je namenjena šolarjem in družinam in so v njej slovenski, italijanski in nemški zgodovinarji na strokoven in hkrati poljuden način orisali zgodovino Gorice in Goriške.

O knjigi *Goričani v srednjem veku: grofi in meščani* pa je spregovoril urednik knjige univ. prof. Sergio Tavano, ki si že vrsto let uspešno prizadeva, da bi o zgodovini Gorice pisali na ja-

FOTO BUMBACA

sen način. Predstavil je temeljno delo, v katerega so svoje eseje prispevali tudi slovenski strokovnjaki, saj sta dr. Peter Štih in dr. Rajko Bratož z ljubljanske univerze prispevala izjemno važne raziskave, ki govornijo o slovenskem deležu v skupni goriški zgodovini. Prof. Tavano je tudi povedal, da se morajo Goričani zopet približati in se polastiti svojih pravih korenin; povedal je, da je v Gorici in okolici ena kultura, ena omika, ki se je izražala nekoč v italijanskem, furlanskem, slovenskem in nemškem jeziku in je še danes živa, čeprav nemškega prebivalstva ni več. "Ko so naši predniki zavračali slovenski in nemški delež v goriški zgodovini, so zavračali sami sebe in svojo zgodovino!" Dr. Branko Marušič je v predstavitvi dela spregovoril tudi o Tavanovem velikem delu na področju zgodovinarstva in njegovem zavzetanju za skupno pisanje zgodovine. Izrecno je poudaril, da je Tavano eden redkih, če ne že edini italijanski zgodovinar, ki se je dobro naučil slovenščino in mu je zato dostopno tudi slovensko zgodovinarstvo. V knjigi so svoje eseje prispevali Raj-

ko Bratož o zgodovini Soče od antike do srednjega veka, Peter Štih o goriških grofih, Hermann Wiesflecker o raziskavah o goriški grofiji v Avstriji, Reinhard Härtel o goriških grofih in o Furlaniji v srednjem veku, Wilhelm Baum o goriških grofih in politiki tedanje dobe, Menard Pizzini o Leonhartu iz Gorice in Tirolske, Serenella Castri o srečanju Paole Gonzaga z dvorom v Lienzu, Leo Andergassen o dvornem slikarju Simonu von Taistenu ter Sergio Tavano o zgodovinarstvu na Goriškem. V knjigi so objavljeni tudi bogato fotografsko gradivo in bibliografski podatki. Izšla je pri založbi Libreria Editrice Goriziana, v strokovnem odboru pa so bili Branko Marušič, Slavica Plahuta ter Donatella Porcedda. Med drugimi sta spregovorila tudi Rajko Bratož in Peter Štih.

Predsednik Brandolin je obljubil, da bodo knjigo o Gorici in njeni grofiji v čim krajšem času natisnili tudi v slovenskem jeziku in poskrbeli za brezplačno distribucijo med slovenskimi dijaki in študenti na slovenski strani državne meje, ki še vedno deli nekdanjo Goriško na dva dela.

Z 10. STRANI

VSE NAJBOLJŠE...

Otvoritev prenovljenega parka Attems v Podgori (Foto Bumbaca)

Predsednik pokrajinske uprave pa je ob tej priložnosti na kratko analiziral ekonomsko-politično stanje Goriške. V nekaj dneh je navalilo v sejemске prostore ogromno ljudi iz vse dežele, Veneta, Slovenije in celo Hrvaške, in to tudi zato, ker je bil vsopokrat prvič zastoj.

Znamka. Na veliki dan Gorice, prejšnjo soboto, je bila na gradu tudi uradna predstavitev in po njej prodaja priložnostne znamke, posvečene tisočletnici Gorice. Njena vrednost znaša 800 lir, na dan "rojstnega dne" Gorice pa so jo prodajali tudi na razglednici s priložnostnim poš-

nim žigom. Tiskali so tri milijone 500 tisoč znamk, ki imajo poleg cene v lirah tudi tisto v evrih, tako da bo lahko "kročila" po vsem svetu kar nekaj let in s sabo nosila spomin na naše mesto.

Spletna stran. Dober teden dni deluje tudi lepo oblikovana in učinkovita spletna stran www.goriziamilleanni.it. Vsebuje številne informacije in krajša besedila o raznih obdobjih tisočletne goriške zgodovine, pa tudi zanimiv fotografski material. Slovenski človek pa bo pri vsem tem gradivu zaman iskal sledove naše tisočletne prisotnosti na tej zemlji. Beseda "slo-

veni" je namreč zelo redka. In še tedaj, ko se govori o znani listini, je pisano "villa quae vocatur Goritia"; "Sclavorum lingua" očitno še vedno koga moti. Sploh pa je "Goritia" slab prepis izvirne besede na listini "Goriza"; "Goritia" zveni bolj latinsko, ne-slovansko in torej verjetno tudi manj zbadava v oči...

SKLEP

Župan Valenti se je po praznovanju prek italijanskih dnevnikov zahvalil vsem Goričanom za nepozabne in čudovite dneve navdušenja in prijateljstva. Glavni "režiser" prireditve, odbornik za kulturo Antonio Devetag, pa je poudaril, da so prebivalci umirjenega srednjeevropskega mesta s habsburško preteklostjo končno spet zaživeli in pokazali veliko volje do življenja, ponos nad pripadnostjo tako edinstvenemu mestu, ki bi moralo -kot nekoč- spet postati živo središče, ki "proizvaja" živo kulturo. Ob vsem tem pa nam, goriškim in zamejskim Slovincem, že spet ostaja grenak priokus, saj smo ostali -še enkrat- skoraj "nevidni", gotovo ne soudeleženi pri tako velikem dogodku. Občinska uprava nam kljub "bogastvu, ki ga predstavljamo za mesto", ne daje nobene vloge.

PRAZNIK FRITALJE V RUPI

PRISRČEN VAŠKI PRZNIK

Praznik firtalje je tradicionalno majsko srečanje, ki ga že vrsto let prirejajo v Rupi v organizaciji neutrudnih prosvetnih delavcev, ki se zbirajo v Prosvetnem društvu Rupa-Peč. Letošnji program prisrčnega vaškega praznika je stekel že 25. aprila, v dnehu do 1. maja pa je predvideval bogato paleto srečanj in kulturnih momentov.

Praznik firtalje se je, kot rečeno, začel v sredo, 25. aprila, z nastopom najmlajših, in sicer otroških pevskih zborov Rupa-Peč, Štmaver, Vrh sv. Mihaela, Plešivo in otroškega vrta iz Rupe. Prvi dan praznika je popestril ansambel Zamejski kvintet, saj pravega praznika brez plesa in glasbe ne more biti. Program družabnosti je bil bogat in pester vse do torka, 1. maja. V nedeljo, 29. aprila, sta pred publiko nastopila MoPZ Miren in deklški zbor Vrh sv. Mihaela, sledilo je pričakovano tradicionalno tekmovanje v pripravi najboljših firtalje, medtem ko je praznični dan objel ples z omenjenim slovenskim ansamblom.

V torek, 1. maja, je Praznik firtalje dosegel svoj višek. Kul-

FOTO BUMBACA

turni program so oblikovali nastopi moškega pevskega zboru Štmaver ter priljubljena igra dramske skupine iz Štandreža, ki se je letos predstavila s pikrim delom Janeza Povšeta z naslovom *Politika tudi prav pride* v režiji Janeza Starine. Dr. Drago Štoka je bil torej slavnostni govornik na letošnjem *Prazniku firtalje*, v svojem nagovoru je podčrtal in poglobil vrsto aktualnih problematik, saj doživlja naša manjšina delikatno politično in družbeno ob-

dojbe; njegov govor si boste zato lahko skoraj v celoti prebrali v prihodnji številki našega časopisa. Ansambel *Happy day* je popestril zadnji dan prazničnega srečanja.

Lepo vreme je letos kot naša lašč pomagalo prirediteljem, saj je *Praznik firtalje* dobro uspel in pritegnil v Rupo lepo število slovenskih ljudi, ki so se razvedrili ob kulturnem programu, dobri firtalji, glasbi in petju ter prijetni družbi.